

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

СОРОК ДРУГІ ЕКОНОМІКО- ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

ISSN 2522-963X

Матеріали міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

26 листопада 2019 р.

Львів
2019

Сорок другі економіко-правові дискусії (юридичне спрямування): матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2019.- 170 с.

УДК 330+340 (063)
ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

*Нечепуренко Богдан Юрійович
студент, Криворізький економічний
інститут, Державний вищий
навчальний заклад «Київський
національний економічний
університет імені
Вадима Гетьмана»*

ПРАВОВЕ ВИРІШЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

На основі широкого розуміння юридичної конфліктології як «конфліктології очима юристів» ми розглянемо проблему міжнаціональних конфліктів у якій юридичний аспект об'єктивно посідає дуже важливе місце. Час, в який ми живемо, перенасичений найрізноманітнішими конфліктами, але міжнаціональні конфлікти посідають особливе місце і по гостроті, і за масштабами, і за наслідками для їх учасників. Міжнаціональний конфлікт - це конфлікт між представниками національних громад, які зазвичай проживають в безпосередній близькості в будь-якій державі. Аби зрозуміти його специфіку треба звернутися до самого поняття нації. Предметом конфлікту з точки зору права можуть бути як території, заселені різними етнічними групами, так і різні елементи правового статусу представників тієї чи іншої національності, їх майнові і немайнові права. (Цивільні, власності, адміністративні, культурні) [1] На практиці суб'єктами конфлікту є різні національні громади, які проживають на території під суверенітетом однієї держави. В юридичному сенсі загальний міжнаціональний конфлікт розпадається на безліч більш конкретних конфліктів, безпосередніми сторонами яких виступають різні юридичні і фізичні особи - депутатські фракції, партії, держоргани, посадові особи, господарські структури, громадські об'єднання, окремі громадяни і сім'ї. Власне ж національні громади діють як свого роду лобі - групи інтересів і тиску.

Стадії конфлікту в юридичному сенсі можуть бути поділені на доюридичну, юридичну за формою (неправову по суті) і власне правову, на якій можливо дійсно справедливе вирішення конфлікту. У випадках, що вимагають нормативного регулювання, конфлікт вирішується в

формах прийняття конституцій та конституційних законів або внесення в них поправок, а також прийняття законів і підзаконних актів, що відповідають принципам права, міжнародними угодами, національним конституціям, конституційним законам. При вирішенні конкретних спорів це має відбуватися за допомогою судових і арбітражних рішень, а також законних дій адміністративних органів. Однак в процесі можливі колізії норм, їх різні інтерпретації, всілякі процедурні та процесуальні виверти сторін, пряма необ'єктивність осіб, що приймають рішення. Та все ж лише правовий спосіб задоволення домагань учасників і сторін конфлікту представляється надійним способом його врегулювання.

З-поміж причин, що призводять до конфліктів можна виділити

- Політичні причини як протистояння етнічних, а також конфесійних груп, що призводить до розпаду багатонаціональних держав та подальша боротьба за переділ її спадщини по національному фактору.

- Економічні причини як боротьба за переділ національного багатства, що ведеться економічними і фінансовими засобами.

- Причини соціально-культурні та соціально-психологічні виявляються у консервативно-охоронній захисній реакції на об'єктивні інтеграційні процеси, боротьба за збереження національної самобутності, що превалює над повноцінним розвитком народу. [2]

В юридичній формі конфлікт відбувається на трьох рівнях:

- на рівні міждержавних відносин взаємно незалежних суб'єктів, (анексія частини території іншої держави під приводом народного волевиявлення).

- всередині федерації по вертикалі (протистояння центру і суб'єктів)

- всередині однієї держави, або її регіону. (пригнічення нацменшин)

Механізм юридикації міжнаціонального конфлікту є невід'ємною складовою його вирішення та передбачає:

1. Припинення насильства;

2. Організацію діалогу між сторонами конфлікту;

3. Забезпечення участі в такому діалозі повноважних представників кожної сторони;

4. Формулювання вимог і претензій кожної зі сторін в юридичних категоріях і їх правова оцінка;

5. Юридична фіксація підсумків кожної стадії переговорів, контроль виконання зобов'язань кожної зі сторін;

6. Формулювання умов підсумкової угоди, надання їй легітимності за допомогою ратифікації або референдуму.

Саме по собі підписання угод не гарантує погашення конфлікту, потрібна готовність сторін їх виконувати, а не використовувати для маскування нових спроб домагатися цілей неправовими засобами. Для цього необхідно подолання конфлікту інтересів або зниження його

гостроти, наприклад через появу у відносинах сторін нових стимулів, таких як економічна необхідність сторін в ресурсах одна одної, «премії» за врегулювання конфлікту у вигляді міжнародної або іноземної допомоги.

Таким чином, в соціально-політичному плані шлях до подолання конфліктів лежить через часткове задоволення вимог сторін, або зниження для них актуальності предмета конфлікту.

Література:

1. Weber M. Economy and Society. N Y, 1968. Vol. 1. P. 389.
2. Volkan V. The Need to Have Enemies & Allies From Clinical Practice to International Relationships. NY. 1988. P. 92.

*Пуляєвська Марина Євгенівна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та
соціології, Всеукраїнський
університет ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
м. Київ, Україна*

*Скорик Яна Валеріївна
студентка ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Дефініція «соціально-правова держава» – це сучасна політико-правова теорія, де слово «соціальна» несе велике смислове навантаження: воно підкреслює, що держава бере на себе турботу про матеріальний добробут громадян, здійснює функцію регулювання економіки з обов'язковим урахуванням екологічних вимог, забезпечує захист соціальних та індивідуальних інтересів, участь трудящих у прийнятті рішень на виробничому рівні з метою запобігання необмеженого панування підприємців та ін.

Здавалося б, що «правова держава» і «соціальна держава» несумісні, оскільки перша передбачає певне свободи особи від держави, а друга, навпаки, - активність держави в соціальному захисті особи. Між тим, друга половина ХХ століття з'єднала ці поняття, збагативши кожне з них. Коли говорять про побудову соціально-правової держави, мають на увазі втілення в ній верховенства права і соціальної справедливості.

Між проголошенням в Україні соціально-правової держави і втіленням цього положення на практиці повинно пройти досить багато часу. Ні суспільство, ні законодавча система, ні виконавчі органи не в змозі в надто короткі терміни докорінно змінити не лише систему роботи, а й, дуже часто, навіть образ мислення. До того слід розв'язати суперечності, які існують в законодавстві нашої країни, в якому є наявність невідповідності окремих норм актів розпорядчого характеру органів виконавчої влади політичній волі народу, зустрічаються й випадки неправомірного коригування законів.

Основною причиною цього є жорстке адміністрування з боку органів виконавчої влади. Така нормотворчість порушує закріплені Конституцією України[1] принципи верховенства права, врахування громадської думки, системності, гласності та наукової обґрунтованості нормотворчих рішень.

Нехтування органами виконавчої влади при прийнятті нормативно-правових актів принципом верховенства права штучно створює умови для відання посадовими особами цих органів переваг відомчим актам, а не законам.

Це стосується і тих підзаконних актів, в яких містяться матеріальні та процесуальні норми адміністративного права. А як відомо, реалізація норм останнього, в тому числі й тих, що регулюють суспільні відносини у сфері державного управління, забезпечується державно-владним примусом, який має призначатись Верховною Радою України, а не органом виконавчої влади.

Нажаль, рівень правової освіти населення також занадто низький, що полегшує можливість маніпулювання народною думкою для того, щоб під виглядом «загального блага» протягти навіть самі непопулярні рішення, або навпаки, призводить до неможливості скажімо територіальним громадам, іншим об'єднанням громадян відстоювати свої законні права та протидіяти самоуправству чиновників на місцях.

Соціально-правова держава не може існувати і без стабільного економічного підґрунтя, яке теж з'являється не за один день і без якого неможливе втілення соціальних проектів, спрямованих на задоволення інтересів суспільства.

Отже, соціально-правова держава, яка на протязі століть була й залишається ідеалом людства може бути побудована лише за умови законодавчого закріплення, створення відповідних економічних засад, формування суспільної свідомості. Саме за цими напрямками повинна будуватися політика нашої держави для втілення в життя засад, проголошених Конституцією України.

Література:

1. Конституція України. – К.: Юридична література, 1996. – 50 с.

*Скрипниченко Юрій Федорович
учитель географії ЗОШ II-III ст. №
69 м. Харкова, здобувач кафедри
«Історія України», Харківський
національний педагогічний
університет ім. Г.С. Сковороди*

ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ НА ХАРКІВЩИНІ В 1941-1943 РР.

Щодо організації і реалізації економічної політики в сільському господарстві українських територій, серед вищого нацистського керівництва не було єдиної точки зору. Міністерство окупованих східних областей на чолі з А. Розенбергом було переконано в тому, що на окупованих нацистами українських територіях «в сільському господарстві основа – **(повинна бути – С. Ю.)** спадковий двір... 1. Селянська земля не дробиться, не продається; 2. Заборонене концентрації власності в руках багатих; 3. Якщо не виключена, то здержується пролетаризація селянства; 4. Однак, крім одного спадкоємця, якому переходить спадковий двір, усі решта діти селянина повинні шукати засоби до життя на стороні, виштовхуючись із села; 5. Селянин - власник тільки формально, бо продавати землю він не може, значить, на лице вторгнення держави на священне права власності» [1, с.16]. Головними поясненнями іншої програми щодо розвитку сільського господарства окупованих українських територій, яку запропонував Рейхсмаршал Г. Герінг полягали у тому, що:

по-перше, нацистська влада, запроваджуючи систему поділу на декілька мільйонів селянських господарств великих сільських господарств (радянських колгоспів), не змогла б успішно контролювати усеохоплююче виробництво;

по - друге, перехід від колективних форм господарювання до індивідуальних господарств, неминуче призвів би не тільки до дестабілізації виробництва різноманітної сільськогосподарської продукції, але й до суттєвих перебоїв у постачанні продуктів харчування до мілітаристської Німеччини.

по-третє, негативно позначилося б на продуктивності праці землевласників із-за того, що в українського селянина не було досвіду самостійного ведення господарства (навики які були втрачені на протязі 20-30 років XX ст.), і відсутністю індивідуального сільськогосподарського інвентаря.

В СРСР, колективна система ведення сільського господарства, яка існувала на протязі уже декілька десятиліть, давала в економічному розвитку значні позитвні результати. А найголовніше, колгоспно -

радгоспна система господарювання була найкращою формою примусової праці у виробництві різноманітної сільськогосподарської продукції. Врешті-решт, програма, яку запропонував Г. Генріг, була взята за основу ведення сільського господарства на окупованих українських територіях.

Однак, запроваджена окупаційною владою, колективна система ведення сільського господарства з часом викликала серед селян значне невдоволення. Вихід з даної проблеми нацистська окупаційна влада вбачала в тому, щоб дати «селянам землю і твердий економічний ґрунт, а від цього буде краще всім громадянам» [2, арк.76].

Тому, 15 лютого 1942 року, Е. Кохом був прийнятий закон «Про новий аграрний лад». Згідно з цим законом, передбачався відхід від радянського колективного господарства до вільних селянських господарств. Радянські колгоспи фактично перетворювалися на сільськогосподарські «громадські господарства», на чолі з управляючим. Наприклад, на території Борівського району що на Харківщині, у період з липня 1942 по лютий 1943 роки функціонували наступні громадські господарства:

Таблиця

Громадські господарства, які функціонували у період з липня 1942 р., по лютий 1943 рр., на території Борівського району, що на Харківщині

Назва (німецька назва господарства)	До якої сільуправи належить	Радянська назва колгоспу
№ 1	Борівська	ім. Тельмана
№ 2	Борівська	«Привілля»
№ 3	Борівська	ім. Кагановича
№ 8	Шейківська	
№ 21	Чернетчинська	
№ 26 (раніше № 3)	Піско-Радківська	«Червоний маяк»
№ 27 (раніше № 1)	Піско-Радківська	«Червоний кут»
№ 28 (раніше № 2)	Піско-Радківська	ім. 1-го травня
№ 32	Підлиманська (х. Нужнівка)	ім. ХІІ –річчя Жовтня
№ 34	Підлиманська (х. Павликівка)	ім. Фрунзе
№ 36	Верхнє Солонівська	«Серп і молот»
№ 38 (раніше № 4)	Верхнє Солонівська	«Ленінський шлях»
№ 39 (раніше № 5)	Верхнє Солонівська	«Шлях правди»
№ 39 (раніше № 5)	Верхнє Солонівська	«Червоний лан»
№ 40 (раніше № 1)	Нижнє Солонівська	ім. ХІІ - річчя Жовтня
№ 41 (раніше № 2)	Нижнє Солонівська	ім. Тельмана
№ 46	Підвисочанська	«Вільна праця»

№ 47 (раніше № 2)	Калинівська	«Рання зірка»
№ 48 (раніше № 1)	Калинівська	
№ 49 (раніше № 3)	Калинівська (х. Гаврилівна)	«Пролетарська праця»
№ 50	Гороховатська	«Червоний промінь»
№ 76	Лозівська	ім. Куйбишева
№ 77	Лозівська	ім. Калініна

[3, с.191;192]

Приватною власністю оголошувалися присадибні ділянки. Нацистами на «державні господарства» були перейменовані радгоспи. В їхній власності залишалися машинно-тракторні станції.

В цілому, нацистам застосовувати радянську колгоспну систему управління сільського господарства, було вигідно «бо німцям було зручно витягати продукцію з колгоспів (громадських дворів) та само, як це робили більшовики. Були поодинокі випадки поділити колгоспи на групові господарства, але на цьому справа і закінчилася. З допомогою місцевих людей був перевірений склад управ у колгоспах і керівників радгоспів та МТС. Позапартійних (тобто комуністів) лишали, нових призначали переважно з фахівців» [4, с.89].

Згідно з «Законом про новий аграрний порядок»: «всі працездатні особи мали працювати. Мінімум трудоднів, який вони мали виробити на громадській ниві становив для чоловіків – 150 днів на рік, для жінок – 100, для молоді і старих понад 60 років – 30 днів» [5, арк.30].

Лише «6 червня 1943 р. рейхскомісар східних територій А. Розенберг видав декларацію про наділення селян землею у рейхскомісаріаті «Україна». В ній зокрема наголошувалося на тому, що: «Уряд Німеччини визнає і захищає селянську власність. Тому також і по всіх звільнених від більшовиків областях, німецька влада запроваджує приватну власність на землю для всього трудящого селянства» [6]. Однак, прийняття рейхскомісаром східних територій А. Розенбергом Декларації 6 червня 1943 р. занадто: «вже було пізно. Декларація не була втілена в життя бо розпочалося масове вигнання окупантів з української землі. Суто прагматичні міркування в аграрному питанні явно домінували над ідеологією, яка базувалася на приватної власності» [7, с.109].

Література:

1. Немятый В. Н. В борьбе за срыв грабительских планов фашистской Германии / В. Н. Немятый. – К., 1982. – 230 с.
2. ДАХО. – Ф. Р. – 3082. – Оп.1. – Спр.3. – Арк.76.
3. Власенко С. І. Нацистський апарат управління сільським господарством військової зони України (1941- 1943 рр.) / С. І. Власенко // Архіви України. - 2010. - №. 2. - С. 99-114.

4. Дражевська Л. Діяльність органів самоврядування і громадських організацій у Харківській області в 1941-43 рр. / Л. Дражевська // Український засів. – 1993. – № 5(9). – С. 76-94.
5. ДАХО. – Ф. Р. – 3407. – Оп.1. – Спр.4. – Арк.30.
6. Газета «Нова Україна». – 6 червня 1943 р.
7. Скоробагатов А. В. Харків у часи німецької окупації (1941-1943). / А. В. Скоробагатов. - Харків: Прапор, 2004. – 368 с.

*Сухонос Володимир Вікторович
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного
права, теорії та історії держави і
права Навчально-наукового
інституту права Сумського
державного університету, м. Суми*

СЕРЕДНЬОВІЧНЕ ЧИНОВНИЦТВО ХРИСТИЯНСЬКИХ КРАЇН: ДВІ ОСНОВНІ МОДЕЛІ

Після розпаду Римської імперії особливо складну бюрократичну систему побудувала Візантійська імперія. І тоді, як в західних провінціях римські закони і порядок управління з приходом варварів стали замінюватися германськими, Візантія зберегла і законодавство, і адміністративний устрій попередньої епохи. На Заході римське право стало витіснятися германськими звичаями, у Візантії продовжувалась законодавча діяльність держави, хоча, звичайно, і на ній позначався вплив нових умов життя. У Візантії зберіглося і управління країною за допомогою чиновництва, яке призначалося центральною владою і цілком їй підпорядковувалось. Чиновництво було розділене на класи з різними титулами, і вся система управління відрізнялася великою складністю. Загалом не втрималася лише реформа Діоклетіана, який в провінціях відділив цивільне управління від військового. З плином часу візантійські імператори повернулися до старої римської системи з'єднання в одних руках і військової, і цивільної влади, тобто в кожній області цивільні чиновники були підпорядковані тій же самій особі, яка на цій території стояла на чолі розташованого в ній війська (пізніше він називався стратигом) [3, с. 29].

В основу ієрархії візантійської знаті були покладені не особисті права й родовитість, а службове становище, що, загалом, відповідало вертикальній мобільності візантійського суспільства. Слід також зазначити, що у Візантії не існувало чіткої функціональної відмінності

між державною і придворною службою: особи, що займали чисто придворні посади, виконували й найважливіші державні доручення [4].

На противагу Візантії, в середньовічних західноєвропейських державах формування чиновницьких структур зайняло тривалий період, що розтягнувся на кілька століть.

Першими відомими чиновниками, скоріше за все, були майордоми. На думку відомого історика А. Спаського, попервах майордом завідував усіма чиновниками, що особисто служили королю, та його економічним господарством, так що його посада відповідала нинішній посаді міністра двору [5].

Це свідчить про те, що спочатку управлінський апарат виник на основі господарства палацу, що було відмінною рисою патримоніальної системи управління. При цьому чиновники набиралися з числа особистих слуг правителя, що також було характерно для патримоніальних режимів. Проте, у подальшому виявилися деякі специфічні риси, які відображали своєрідність історичного розвитку країн Західної Європи.

Середньовічний центральний апарат управління мав справу лише з двома основними видами діяльності.

Так, поряд із відправленням правосуддя, тобто діяльності, що приносила прибуток завдяки захисту встановлених в державі прав і привілеїв, чиновництво було зайнято забезпеченням права власності правителя відповідно до феодалного династичного принципу.

Водночас, стосовно здійснення ним влади з метою особистого збагачення роль правителя в суспільстві в цілому була дещо другорядною. Як і будь-яке приватне володіння, королівство в цілому управлялося, виходячи з особистих інтересів володаря. Уявлення про владу як власність викликало неминуче змішання державних і приватних справ, в результаті чого держава не відрізнялася від спадкових «патримоніальних» володінь монарха.

Оскільки право власності, яке поширювалося насамперед на землю, було прямо пов'язане із правом розпоряджатися людьми, що населяли її, ефективність державного управління була спрямована на посилення влади правителя в його власних володіннях. Розпоряджатися власним господарством, бути вільним у виборі, просуванні і звільненні чиновників свого двору, а також отримувати за їхньою допомогою максимальний прибуток від своїх володінь – такими були основні цілі здійснюваних монархами реформ.

Королівський двір залишався центром прийняття рішень, адже саме через нього здійснювалося управління справами короля (принца, князя, герцога). Внаслідок цього чиновники належали до тієї ж категорії наближених, що і слуги у палаці. Спочатку вони були підпорядковані волі свого пана, подібно королівським кухарам, конюхам і лакеям. Однак

згодом вони утворили особливу групу палацового персоналу (секретарі, рахівники, ключники, судді, радники та ін.), яку відрізняли освіта, навички, відповідальні функції і виконавчі повноваження.

Королівства Європи XII – XIII ст., що проводили політику розширення династичних прав, виступали попередниками абсолютних монархій. Але в інших відносинах доабсолютистські держави зберігали свій середньовічний характер. Центральна влада в такій державі залишалася значно обмеженою. Особисті якості феодалного правителя, як і раніше, мали вирішальне значення для ефективного управління [2, с. 55–56].

У XIII ст. ситуація починає змінюватися. Зокрема, у Франції основною лінією розвитку державного апарату була поступова заміна служби за васальними обов'язками службою, що оплачувалася державою і яку несли спеціально навчені чиновники – легісти, знавці законів, що часто походили з неблагородних родин. Інколи легісти навіть були членами королівської ради [1, с. 332].

З кінця XIII ст. у Франції стає звичайною практика продажу посад, що викликає протести в генеральних штатах, головним чином з боку привілейованих станів. Наприкінці XIV ст. і особливо у XV ст. з'являються нові тенденції, серед яких слід назвати тривалість кар'єри і родинні зв'язки, які готували суспільство до сприйняття у майбутньому принципу спадковості посад. У другій половині XV ст. відбувається нове підвищення статусу чиновників. Вони починають отримувати привілеї дворянства. Головний з них – фіскальний привілей [4].

У міру формування абсолютної монархії кількість чиновників у Франції збільшувалася. І якщо на початку XVI ст. їх було близько 8 тис., то в середині XVII – близько 46 тис. осіб [6, с. 111].

Таким чином, якщо східнохристиянський світ, представлений в Візантії, залишив собі у спадок чиновницьку систему стародавнього Риму, то західно-християнська цивілізація в основу формування та функціонування свого чиновництва заклала підвалини варварських патримоніальних монархій, за яких служба монарху та державі не мала особливих відмінностей.

Література:

1. История средних веков : учебник : в 2 т. / [Богданова Н. М., Гуревич А. Я., Сванидзе А. А. и др.] ; под ред. С. П. Карпова. – [6-е изд.]. – М. : Изд-во Моск. ун-та : Изд-во «Печатные традиции», 2008–2008. – Т. 1: Раннее и развитое Средневековье. – 2008. – 681 с. – (Классический университетский учебник).
2. Кабашов С. Ю. Бюрократия. Теоретические концепции : учеб. пособие (ознак. фрагмент) / Сергей Юрьевич Кабашов. – [2-е изд.,

- стереотип.]. – М.: Флинта; 2011. – 220 с. [Электронный ресурс] / Фикшнбук. – Режим доступа : <http://fictionbook.ru/static/trials/03/37/39/03373975.a4.pdf>.
3. Кареев Н. И. Учебная книга истории средних веков / Николай Иванович Кареев. – СПб.: Типография М. М. Стасюлевича, 1900. – 236 с.
4. Логвинова Т. В. Духовная жизнь чиновничества: исторический аспект [Электронный ресурс] / Татьяна Викторовна Логвинова // Политическое управление: научный информационно-образовательный электронный журнал. – 2013. – № 03 (06). – Режим доступа : <http://www.pu.virmk.ru/arhiv/2013/03/LogvinovaTV.htm>.
5. Спасский А. А. Лекции По Истории Западно-Европейского Средневековья [Электронный ресурс] / Анатолий Алексеевич Спасский; Bookitut.ru. – Режим доступа : <http://bookitut.ru/Lekczii-po-istorii-zapadno-evropejskogo-Srednevekovjya.html>.
6. Сухонос В. В. Механізм держави і місце самоврядування: дихотомія антиномії і симбіозу в конституційно-правовій парадигмі: [монографія] / Володимир Вікторович Сухонос; [наук. ред. О. В. Скрипнюк]. – Суми: ПФ «Видавництво „Університетська книга”», 2018. – 287 с.

*Третяк Віталія Олександрівна
студентка Київського університету
імені Бориса Грінченка*

НОРМАТИВНЕ РЕГЛАМЕНТУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У ВИХОВАННІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Сучасний етап суспільного розвитку характерний тим, що політика України спрямовується на входження держави до Європейського Союзу. Триваючі політичні, соціокультурні, інтеграційні та економічні процеси формують передумови удосконалення української педагогічної освіти згідно вимогам Європейського освітнього простору.

У Загальній декларації прав людини (1949 р.) п. 1 ст. 2 мова йде про те, що «Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища» [1]. Зміст даного документа декларує, що всі люди – чоловіки і жінки – рівні незалежно від статі та інших відмінностей.

З метою забезпечення щасливого дитинства у «Декларації прав дитини» (1959 р.) проголошені права дітей на ім'я, громадянство, любов,

розуміння, матеріальне забезпечення, соціальний захист та освіту, можливість розвиватися фізично, розумово, морально і духовно в умовах свободи і гідності. У Декларації зазначається, що «ці права повинні визнаватися за всіма дітьми без будь-яких винятків і без відмінностей чи дискримінацій за ознакою раси, кольору шкіри, статі ...» [2]. Дана декларація є першим міжнародним документом, що закликає людство до дотримання прав дітей, у тому числі на отримання освіти, яка має бути безкоштовною і обов'язковою, принаймні, на початкових стадіях, без дискримінації за статтю та іншими відмінностями.

Згодом декларовані права дітей, у тому числі право на освіту, «без будь-якої дискримінації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі» у Конвенції ООН про права дитини (1989 р.) набули більш серйозного характеру [3]. Здійснений аналіз Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) [4] показав, що даний документ не тільки відображає формальну рівноправність чоловіків і жінок, а й зобов'язує країни-учасниці здійснювати певні кроки проти гендерної дискримінації. Зокрема, даний документ зобов'язує країни-учасники вживати «усіх необхідних заходів для того, щоб ліквідувати дискримінацію щодо жінок, з тим, щоб забезпечити їм рівні права з чоловіками в галузі освіти» [4].

Серед запропонованих заходів, на наш погляд, найбільш важливими є ті, що спрямовані на «усунення будь-якої стереотипної концепції ролі чоловіків і жінок на усіх рівнях ... шляхом перегляду навчальних посібників ... програм і адаптації методів навчання» [4]. Тобто, дана Конвенція ООН зобов'язує країни-учасниці вжити заходів по ліквідації гендерної дискримінації щодо жінок за допомогою позитивно оновлених програм навчання, навчальних та методичних посібників, що відбивають егалітарний світогляд на соціальні ролі жінок і чоловіків, особливо їх нормативну поведінку в сучасному суспільстві.

Наступний документ міжнародного характеру – прийнята четвертою Всесвітньою конференцією ООН зі становища жінок (м. Пекін, 4-15.09.1995) – «Пекінська декларація» [5], вона включає 12 напрямів діяльності щодо поліпшення становища жінок, у тому числі в галузі освіти. З шести стратегічних цілей в сфері освіти, для нас найбільш важливими є «забезпечення рівного доступу до освіти, розроблення недискримінаційних підходів до освіти» [5]. Пекінська платформа дій, як будь-яка декларація ООН, рекомендує державам включення гендерного компонента в освіту підростаючого покоління на всіх рівнях. У змісті даного документа описуються права дівчаток і жінок в різних областях. Але не можна забувати про існуючу дискримінацію хлопчиків і чоловіків у різних сферах життєдіяльності і вони так само, як жінка і дівчинка, потребують підтримки з боку держави.

Як доповнюючий документ до Середньострокової стратегії ЮНЕСКО на період 2014-2021 роки [6] розроблений план дій ЮНЕСКО по пріоритету «Гендерна рівність» на 2014-2021-ті роки (37 С / 4-С / 5 – Compl. 1.). У даному документі вказані завдання, спрямовані на «вирішення проблем зберігається гендерної нерівності та забезпечення гендерної рівності в освіті в рамках усієї системи освіти, а саме: щодо участі в освіті (доступ), в процесі освіти (зміст, умови та практика викладання і навчання, форми надання освіти і оцінка) і за допомогою освіти (підсумки навчання, життєві навички та можливості працевлаштування)» [6]. На відміну від інших документів розроблений ЮНЕСКО план дій «Гендерна рівність» направляє світову спільноту до системного вирішення проблеми гендерної нерівності в освіті. Проаналізовані нормативно-правові документи є міцною міжнародно-правовою базою для вирішення і врегулювання гендерних проблем у внутрішньодержавних інститутах, стратегіях.

Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки, що ухвалена Радою Європи 07.03.2018, спрямована на досягнення ефективної реалізації гендерної рівності і розширення можливостей жінок та чоловіків у державах-членах Ради Європи. Вона розрахована на шість років і містить серед цілей: запобігання гендерним стереотипам і сексизму та боротьба з такими явищами; реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в усіх політиках та заходах [7].

2018 року урядовий комітет з питань соціальної політики та гуманітарного розвитку підтримав проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2021». Проект Стратегії – є комплексним документом, розробленим Міністерством освіти і науки у співпраці з найкращими українськими та міжнародними експертами. За словами віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України І. Климпуш-Цинцадзе, Стратегія забезпечить комплексне впровадження гендерної рівності та недискримінації у вітчизняній системі освіти. Метою Стратегії є забезпечення комплексного впровадження принципів гендерної рівності у сфері освіти та визначення шляхів гендерного підходу в зазначеній сфері відповідно до світових демократичних засад. Зокрема, документ передбачає розширення практики включення гендерного компонента до освітніх програм, впровадження гендерного підходу в нормативно-правових актах у сфері освіти, а також підготовку фахівців із питань гендерної рівності та формування професійної спільноти [8]. Стратегія окреслила політику МОН України, розкрила сутність проблеми, необхідні дії, наступні кроки, індикатори результативності та ризики за трьома магістральними напрямками: 1) комплексне впровадження гендерного підходу у

нормативно-правових актах у сфері освіти; 2) удосконалення змісту та організації освітньої діяльності з урахуванням принципу гендерної рівності; 3) підготовка спеціалістів / спеціалісток з питань гендерної рівності та формування професійної спільноти [9].

Законом України «Про освіту» передбачена норма про обов'язковість здобуття учнями гендерної компетентності – здатності усвідомлювати рівні права і можливості.

Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» орієнтована на виховання особистості з усіма притаманними їй рисами та особливостями. У цій програмі уперше йдеться про необхідність орієнтуватися на особистість як на представника певної статі. Крім того, у Базовій програмі «Я у Світі» вперше започатковано роботу із статевого виховання. Тобто, під час перебування в дитячих садках діти повинні отримувати важливі знання з гендерних стосунків, має сформуватися їх гендерна самосвідомість. А тому, актуальною проблемою гендерного виховання є формування гендерної компетентності дошкільників в процесі організації навчально-виховної роботи дошкільного навчального закладу [10].

Отже, гендерний підхід в освіті, як механізм досягнення гендерної рівності та утвердження рівних можливостей для самореалізації кожної особистості, передбачає: відсутність орієнтації на «особливе призначення», заохочення видів діяльності, що відповідають інтересам особистості; пом'якшення гендерних стереотипів; урахування соціально-статевих відмінностей.

Гендерний підхід – це індивідуальний підхід до прояву дитиною своєї ідентичності, що дає надалі людині велику свободу вибору і самореалізації, допомагає бути досить гнучким і уміти використовувати різні можливості поведінки. Такий підхід у педагогіці спрямований на виховання дітей різної статі, однаково здібних до самореалізації і розкриттю своїх потенційних можливостей наданих статтю у сучасному суспільстві.

Література:

1. Загальна декларація прав людини (прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Декларація прав дитини (прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН 20.11.1959). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384
3. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021

4. Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (прийнята резолюцією 34/180 Генеральної Асамблеї ООН 18.12.1979). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
5. Пекінська декларація (прийнята четвертою Всесвітньою конференцією ООН зі становища жінок (м. Пекін, 4-15.09.1995)). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507
6. Середньострокова стратегія ЮНЕСКО на період 2014-2021 роки (прийнята Виконавчим радою ЮНЕСКО на 190-й сесії (м. Париж, 10-26.04.2012 (190 EX / 19)). URL : План дій ЮНЕСКО по пріоритету «Гендерное равенство» на 2014-2021гг. URL : <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002272/227222r.pdf>
7. Стратегію гендерної рівності Ради Європи 2018-2023 в Україні обговорили у Києві 12.12.2018. URL : <https://auc.org.ua/novyna/strategiyu-gendernoyi-rivnosti-rady-yevropy-2018-2023-v-ukrayini-obgovoryly-u-kyuyevi>
8. Служба Віце-прем'єр-міністра України (опубліковано 16.01.2018). URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/vprovadzhuyuchi-strategiyu-gendernoyi-rivnosti-v-osviti-mi-tvorimo-majbutnye-bez-seksizmu-i-domashnogo-nasillya-ivanna-klimpush-cincadze>
9. Урядовий Комітет схвалив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти. URL: <https://genderindetail.org.ua/news/uryadoviy-komitet-shvaliv-strategiyu-vprovadzhennya-gendernoi-rivnosti-u-sferi-osviti-134328.html>
10. Формування гендерної компетентності дошкільників у процесі організації навчально-виховної роботи за Базовою програмою розвитку «Я у Світі» : методичні рекомендації / за заг. ред. Туркот Т. І. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». 2012. 48 с. URL: <https://studfiles.net/preview/5537874/>

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

*Maksurov Alexey Anatolevich
PhD in Law, Professor, Kiev National
University named after
Taras Shevchenko*

COORDINATING LAWS IN THE CURRENT LAW OF THE ISLAND OF MEN

Coordination rules of law are widespread in the current legislation of the Isle of Man, but the form in which they are fixed is different.

In such acts as the Isle of Man Steam Packet Company Act [1], Insurance Companies (Amalgamations) Act, Insurance Act 2008 (Appointed Day), Insider Dealing Act, Inheritance (Provision for Family and Dependants) Act, Industrial and Building Societies Amendment Act, Infanticide and Infant Life (Preservation) Act, Hypnotism Act, Incorporated Cell Companies Act, Howstrake Estate Act Amendment Act, Cathedral Church Act right in question solely on cooperation; Coordination in such circumstances is hardly possible.

Such acts as the Human Tissue Act Isle of Man Constitution Act, Isle of Man Constitution (Elections to Council) Act, Ionising Radiations (Protection of Workers) Act, Inquiries (Evidence) Act, Income Tax Act, Imprisonment for Debt Act, Advocates Act, Charities Act, Child Custody Act in the realization objectively require coordination, but they do not.

At Independent Methodist Trust Property Act, Incorporated Cell Companies Act, Human Organ Transplants Act, Hydrocarbon Oil Duties Act, Human Rights Act, Highway Act, Agricultural Returns Act, Children and Young Persons Act, Church Legislation Procedure Act, Civil Evidence Act given the need for coordination, but other steps on formation of a coordination mechanism has been done. International Criminal Court Act, Acquisition of Land Act, Agriculture (Safety Health and Welfare Provisions) Act, Civil Jurisdiction Act, Collective Investment Schemes Act provide guidance on coordinating powers, but no form of coordination of interaction.

Isle of Man Survey Act, Interpretation Act, Adoption Act, Agricultural Tenancies Act, Agriculture and Horticulture Act, Anchors and Chain Cables Act, Arbitration Act, Bankruptcy Act, Broadcasting Act, Common Law Courts Act, Commissioners for Oaths Act do not contain coordination procedures.

It would be nice Control of Employment Act, Coinage Offences Act, Coastline Management Act, Agricultural Wages Act, Cabinet Office (Legislative Amendments) Act, Castletown Town Act, Consular Relations Act

supplement the rules on liability for non-performance of agreed decisions. Administration of Estates Act, Airports and Civil Aviation Act, Animal Health Act, Consumer Protection Act They need to establish basic forms of control over the implementation of agreed decisions. At Administration of Justice Act, Anti-Terrorism and Crime Act, Coroners Act It should be added to regulations containing requirements for the professional qualification of the officials carrying out the coordination.

Thus, we note that this unconstitutional legislation Manx widespread focal law. These legal provisions are usually concise and supplemented by forms and procedures for their implementation. Rarely are fixed in the law coordinating powers of individual officials. Usually, there are no regulations on the control of the execution of the agreed decisions. No liability for failure and the decisions taken in the coordination process.

Literature:

1. Isle of Man Steam Packet Company Act // Hereinafter acts look for: <http://legislation.gov.im/cms/en/legislation/>

*Коробка Ярослав Васильович
студент II року магістратури,
юридичний факультет
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: Жукорська Ярина
Михайлівна, кандидат юридичних
наук, доцент, Тернопільський
національний економічний
університет*

ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Питання міжнародної відповідальності міжнародних організацій є доволі дискусійним та недостатньо вивченим на сьогоднішній день. Упродовж довгого періоду часу в доктрині міжнародного права взагалі стояло питання про здатність міжнародної організації нести міжнародну відповідальність. Відоме консультативне рішення МС ООН від 11 квітня 1949 р. щодо відшкодування шкоди, завданої на службі в ООН [1, с.178], визнає міжнародну організацію суб'єктом міжнародних претензій, а відповідно і суб'єктом міжнародної відповідальності як такої.

Питання відповідальності міжнародних організацій вперше було підняте Комісією міжнародного права у 1963 р. у першій доповіді спецдоповідача А. Ель-Еріана з питання щодо відносин між державами і міжурядовими організаціями. Наслідком цього стало прийняття 05 червня 2011 р. на 63-й сесії ГА ООН Проекту щодо відповідальності міжнародних організацій. Прийняття цього документу дало можливість заповнити деякі прогалини і дати відповіді на багато запитань, пов'язаних із здатністю міжнародних організацій нести міжнародну відповідальність та з особливостями останньої.

Окрім вищезгаданих Статей це питання прямо чи опосередковано зачіпає низка міжнародних договорів та конвенцій: Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла 1967 р., Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами 1972 р., Конвенція з міжнародного морського права 1982 р. та ін.

Незважаючи на достатньо велику кількість міжнародних нормативно-правових актів, дослідження питання відповідальності міжнародних організацій є доволі проблематичним на сьогоднішній день, оскільки у цій сфері, у порівнянні із відповідальністю держав, досить незначна практика.

Настання відповідальності міжнародної організації, як і у випадку з державами, пов'язано з двома складовими: певною поведінкою, під якою розуміють «поведінку, яка полягає у дії чи бездіяльності: присвоюється міжнародній організації за міжнародним правом і представляє собою порушення міжнародно-правового зобов'язання цієї міжнародної організації» (ст.4 Резолюції A/RES/66/100) [3].

Ще одним аспектом, який утруднює дослідження цієї проблематики є те, що питання відповідальності (responsibility) міжнародних організацій, зазвичай, прямо пов'язані з питаннями їх матеріальної відповідальності (liability) за міжнародним правом.

Основна складність питання відповідальності міжнародних організацій пов'язана з їх правовою природою – створенні на основі узгодження волі держав.

Окремо варто виділити проблему виконання відповідальності, якщо міжнародне правопорушення здійснено організацією. Сьогодні більшість дослідників сходяться на думці, що конфлікти за участю міжнародних організацій, вирішуються на міжурядовому рівні без застосування судової процедури. Це не свідчить про уникнення відповідальності, а лише зайвий раз підкреслює її реалізацію в особливій формі. До речі, найчастіше на практиці до міжнародних організацій застосовується така форма відповідальності як компенсація [2, с. 116].

Важливим моментом також є те, що при кваліфікації діяння, вчиненого міжнародною організацією не відбувається поділу на «внутрішнє право» організації та загальне міжнародне право. Згідно позиції КМП при розробці Статей щодо відповідальності міжнародних організацій такий розподіл є недоцільним, адже «внутрішнє право» міжнародної організації має бути інкорпоровано в загальне міжнародне право. Проте досить важливим тут є встановити чіткі критерії для визначення зобов'язання, що випливає з правил міжнародної організації, в якості міжнародно-правового [4, с. 124].

Тобто порушенням норм міжнародного права повинно вважатися «порушення норм, що випливають з внутрішнього права організації, які створюють права і обов'язки для суб'єктів міжнародного права». Фактично, для виникнення відповідальності міжнародних організацій вона повинна порушити зобов'язання щодо суб'єкта міжнародного права.

Найскладнішою у питанні міжнародної відповідальності міжнародних організацій є ситуація, коли держава є співучасником міжнародної організації у випадку вчинення неправомірного діяння чи міжнародного злочину.

Особливу увагу тут слід звернути на діяльність миротворних сил ООН.

Для прикладу, голосування в рамках міжнародної організації з того чи іншого питання є правомірним здебільшого, а от ті дії, що приймаються на основі цього голосування можуть бути неправомірними. У такому випадку, вони мають тягнути за собою міжнародну відповідальність. Міжнародна відповідальність настає і тоді, коли держава надає зброю чи інші засоби для проведення неправомірних дій, адже за таких умов вона вважається співучасником чи спілсьником.

Проблематика міжнародної відповідальності міжнародних організацій на сьогодні є досить широкою та не достатньо дослідженою, і в майбутньому, враховуючи глобалізацію та тенденції розвитку міжнародних організацій, це питання ставатиме все актуальнішим.

Список використаних джерел:

1. International Court of Justice. Reports. — 1949. — Р. 178-179.
2. Коваленко С. О. Види і форми міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій / С. О. Коваленко. // Публічне право. — 2014. — №2. — С. 113–120.
3. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 9 декабря 2011 года [по докладу Шестого комитета (A/66/473)] 66/100. Ответственность международных организаций [Електронний ресурс]. — 2011. — Режим доступу до ресурсу: <https://undocs.org/ru/A/RES/66/100>.

4. Пташенчук О. М. Кодифікація норм міжнародно-правової відповідальності держав та міжнародних організацій за міжнародно-протиправні діяння / О. М. Пташенчук // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 5. – С. 122-126.

*Олещук Ольга Святославівна
студентка другого курсу юридичного
факультету Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Чехович Тетяна
Валеріївна, доцент, Київський
національний університет імені
Тараса Шевченка*

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Такі компанії як Apple, Coca-Cola, Microsoft, Samsung є досить відомими, проте про їх економічний і політичний вплив на державному і міжнародному рівнях знають далеко не всі. Ця необізнаність є вигідною для останніх через те, що зменшує ризик можливого опору суспільства.

Актуальність даного дослідження полягає в наступному:

- 1) Питання становлення нових суб'єктів міжнародного права у теоретико-правовій площині є малодослідженим.
- 2) Визначення важелів впливу ТНК на державу є необхідним для зрілого, осмисленого громадянина.
- 3) Вивчення ролі ТНК, забезпечує обізнаність населення в сфері світової політики, економіки і просто в повсякденному житті людини.

На сучасному етапі розвитку суспільства для держави є характерною втрата своїх позицій на політичній арені. Це зумовлено декількома об'єктивними чинниками. По-перше, збільшення ролі бюрократії й встановлення її стабільності, що відбулося внаслідок появи нових функцій держави та необхідності забезпечення їх реалізації.

З цього фактору випливає наступний, а саме, втрата державного авторитету і лояльного ставлення народу до неї. Згідно з результатами соціологічного опитування, держава постає перед народом, як «найбільше зло, адміністративну систему якої складає купка злодіїв, що ненаситно грабує і набиває свої кишені».

По-третє, з появою ядерної зброї стало неможливим ведення світових воєн, тобто роль захисної функції й соціальної допомоги громадянам зменшилась. Проте відбувається частковий розпад внутрішньої системи безпеки в державах через появу приватних армій і тероризму.

Останньою, але не менш важливою є швидка, системна і поступова глобалізація суспільства, що характеризується всесвітньою інтеграцією та уніфікацією в економічній, політичній та культурній сфері суспільних відносин.

Культурна глобалізація передбачає поширення ідей, значень, цінностей та збагачення культурних стосунків у світі через Інтернет, засоби популярної культури та завдяки міжнародному туризму. Економічна глобалізація означає збільшення взаємозалежності національних економік усього світу, зумовлене швидким зростанням руху через кордони товарів, послуг, технологій та капіталу, що зазвичай здійснюється транснаціональними корпораціями (ТНК) [1, с. 4].

Транснаціональна корпорація — це єдине економічне угруповання підприємств різної державної належності, що здійснюють свою діяльність, керовану з єдиного центру на території кількох країн на основі їхнього національного законодавства. Вони відіграють роль «двигунів світової економіки», міжнародного регулятора виробництва та розподілення продукції. Окрім того, немає жодного значного процесу в світовій економіці і політиці, який не відбувався б без їх участі. Адже ТНК виступають основною силою, яка формує сучасний і майбутній вигляд світу.

Уже сьогодні держава не може повністю контролювати економічну діяльність ТНК. У політичній площині за характером і проявами дій корпорації здебільшого нагадують діяльність держав, що дає підстави ставити їх поряд, як суб'єктів світового політичного процесу. Держава втрачає свою колишню монопольну роль головного суб'єкта міжнародних відносин. Адже висока ефективність, гнучкість, фінансові й інформаційні можливості піднесли ТНК на досить високий рівень в міжнародній політиці [2, с. 233].

На сучасному етапі розвитку міжнародного права ТНК не мають класичної міжнародної правосуб'єктності і належать до «нетипових» суб'єктів міжнародного права. Правосуб'єктність ТНК є похідною і функціональною, оскільки надається та контролюється державами чи міжнародними організаціями для вирішення економічних завдань [3, с. 61].

Їх діяльність можна розглядати як справжній феномен, оскільки ТНК формують власну надбудову і структуру відносин незалежно від систем націй-держав. Фактично, найбільш впливові ТНК перетворилися на

провідні центри вироблення і прийняття політичних рішень, що впливають як на політику національних держав, їх союзів і коаліцій, так і мають наднаціональний характер.

Транснаціональні корпорації виходять у сферу світової політики як через зовнішньополітичний апарат держав, де вони зареєстровані, так і в якості самостійної, недержавної політичної сили. Найбільш потужні ТНК стають «комерційно-політичними» організаціями, які проводять свою «зовнішню політику» і свою «дипломатію», впливаючи на уряди країн їхнього базування.

Діючи у країнах-реципієнтах, ТНК активно включаються у внутрішній політичний процес. Представники ТНК вступають у національні асоціації промисловців, отримуючи можливість контактувати з органами влади, підтримують зв'язки з партіями, розраховуючи на певне лобіювання власних інтересів. Міжнародний характер діяльності ТНК призводить до їх постійної участі у зовнішньополітичному процесі [2, с. 233].

Досить часто ТНК витісняють національний капітал з прибуткових галузей. Володіючи колосальними виробничими та фінансовими ресурсами, вони спроможні захоплювати ключові позиції в економіці, створюючи загрозу економічній безпеці країн, що приймають. Це свідчить про те, що ТНК цілком здатні на монополізацію місцевих ринків. Шляхом диктування своїх умов не лише конкурентам, але і цілим національним економікам, що несе загрозу їх безпеці [2, с. 235].

Багато ТНК мають більшу політичну й економічну владу, ніж держави, в яких вони здійснюють свою діяльність. Настільки велика роль зумовлена різницею між спільним оборотом корпорацій і валовим національним продуктом (ВВП).

Водночас політичну активність у цей час проявляють не лише державні ТНК. Більш небезпечними для функціонування державних утворень є приватні корпорації, чия діяльність на світовому ринку може йти абсолютно в розріз з офіційним політичним курсом країни їх походження.

Помітно, що ці компанії не просто намагаються все більше і більше впливати на світову політику, взявши під контроль вже майже всю світову економіку, а й намагаються стати на одне місце з державами як учасниками міжнародних відносин, що мають дійсно велику вагу у світі. Адже останні не можуть повністю регулювати діяльність ТНК.

Отже, зараз ТНК не є класичними суб'єктами в міжнародному праві, проте їх визнання в майбутньому є цілком ймовірним та виправданим.

Список використаних джерел:

1. Воронкова В.Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком.
2. Бурдяк О.В. Зростання ролі ТНК у міжнародних політичних відносинах в умовах глобалізації.
3. Погорецька Н. В. Щодо правового регулювання транснаціональних корпорацій.

*Піть Ігор Юрійович
студент 3-го курсу судово-
адміністративного факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: Віткова
Валентина Сергіївна, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
конституційного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРАВ ЛГБТ-СПІЛЬНОТ

Сьогодні питання дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності є одним з найбільш актуальних у міжнародному товаристві. Жодна держава світу не може бути визнана демократичною, якщо вона не проголошує та не гарантує права людини [1, с. 13]. Багато країн працюють над створенням антидискримінаційного законодавства, запроваджують спеціальні інститути, що слідкують за дотриманням прав сексуальних меншин у різних сферах життя (наприклад, омбудсмен з питань рівності у Швеції або спеціальний посланець США з прав лесбійок, геїв, бісексуалів та трансгендерів), та займаються вихованням толерантності серед населення.

Не зважаючи на вищезазначені заходи, показник кількості порушень прав людини на ґрунті нетерпимості до сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності зостається вкрай високим. І хоча найчастіше прояви дискримінації відбуваються у трудовій, освітній, шлюбно-сімейній та в інших сферах повсякденного суспільного життя, найбільш актуальним є зменшення кількості та загальна превенція саме кримінальних правопорушень, оскільки вони мають найвищу суспільну

небезпечність. Умисне вбивство, доведення до самогубства, нанесення тілесних пошкоджень різної тяжкості, побої, катування – це лише деякі з видів злочинів, які вчиняються на ґрунті нетерпимості до сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності. Більш того, як свідчить практика, акти заподіяння моральної чи фізичної шкоди представникам ЛГБТ спільнот призводять до щонайменше двох інших суспільно небезпечних наслідків: спричиненню шкоди стороннім особам та до протесаної активності і радикалізації ЛГБТ спільнот. Так, наприклад, в Росії у 2016-2017 роках за даними інформаційно-аналітичного центру «Сова» під час здійснення актів насильства і вандалізму з мотивів ненависті до ЛГБТ спільнот постраждало 146 осіб, але з них було лише 14 дійсних представників сексуальних меншин [2]. Прикладом другого наслідку є прояви, так званого, «гендерного екстремізму» та «гей-націоналізму».

В Україні проблема боротьби з кримінальними правопорушеннями на ґрунті дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності є законодавчо неврегульованою. Тобто до представників ЛГБТ спільнот законодавство ставиться нейтрально. З одного боку, в ньому не міститься дискримінаційних норм, як наприклад, відповідальність за «пропаганду гомосексуалізму»; а з іншого боку, відсутність чіткої норми-заборони в Кримінальному кодексі України, призводить до складностей щодо притягнення особи до кримінальної відповідальності та складностей щодо винесення судом покарання, пропорційного вчиненому злочину. Останнє, більш того, є порушенням принципу верховенства права.

Фактично, ст. 24 Конституції України містить відкритий перелік ознак, за якими «не може бути привілеїв чи обмежень...», що передбачає існування інших, не зазначених в Конституції ознак, за якими може здійснюватися дискримінація), але не включення сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності до переліку створює складності щодо застосування цієї норми на практиці [3]. Більш того, в кримінальному провадженні застосування цієї конституційної норми є майже неможливим, оскільки в ст. 67 Кримінального кодексу України перелік обставин, що обтяжують покарання, є виключним, і суд не може визнавати інші обставини обтяжувачими, крім тих, що містяться у ч. 1 цієї статті [4]. Тому злочини проти представників ЛГБТ спільнот кваліфікуються не як злочин на ґрунті нетерпимості до сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності, а як звичайні злочини. Як приклад можна згадати справу від 23.06.2019, яка розглядалася Голосіївським районним судом в місті Київ. В ній 10 осіб мали зірвати запланований «Марш рівності» представників ЛГБТ спільнот. Суд кваліфікував справу лише як готування до хуліганства [5].

Єдиним актом, що міг би вирішити проблему є прийняте 23.11.2015 р. Розпорядження Кабінету Міністрів № 1393-р «Про

затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року» (далі – План дій) [6]. Це розпорядження є програмним документом за своїм змістом, котрий передбачав внесення змін до різних нормативно-правових актів з метою запобігання дискримінації. Серед них і зміни до Кримінального кодексу України, зокрема зміни до пункту 3 статті 67, де серед різноманітних обставин, що обтяжують покарання, додається дискримінація на ґрунті нетерпимості до сексуальних меншин і транссексуалів. Окрім внесення змін до Загальної частини КК, План дій передбачав внесення подібних змін до деяких статей Особливої частини – до частини другої статей 115, 121, 122, 126, 127, 129, статті 293. Такий прояв антидискримінаційної політики і справді міг би зменшити кількість кримінальних правопорушень за згаданими ознаками, проте за Планом дій зміни повинні були впровадитися у правову дійсність ще у II кварталі 2016 року.

Таким чином, найважливішим напрямом ведення антидискримінаційної політики є зменшення кількості саме кримінальних правопорушень, котрі вчиняються з мотивів нетерпимості; та запобігання їх подальшому скоєнню. В Україні першими кроками боротьби з вчиненням злочинів на ґрунті нетерпимості до сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності є внесення до ст. 24 Конституції України понять «сексуальна орієнтація» та «гендерна ідентичність», як ознак, за якими заборонена дискримінація. До того ж, важливим є виконання «Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», особливо в частині внесення змін до статей 67, 115, 121, 122, 126, 127, 129, 293. Такі зміни призведуть до зменшення кількості кримінальних правопорушень, виконання загальної та спеціальної превентивної функції норм кримінального законодавства, до збільшення довіри правоохоронним і судовим органам з боку представників ЛГБТ спільнот і до виконання принципу верховенства права та його форм.

Література:

1. Віткова В.С. Право на інформацію та право на доступ до інформації: поняття та співвідношення. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2019. Вип. 2(86). С. 13-20.
2. Данные о совершенных по мотиву ненависти насильственных преступлениях и актах вандализма. *Сова: Информационно-аналитический центр*. URL: <http://www.sova-center.ru/database/> (дата обращения: 18.11.2019).
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 18.11.2019).

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення: 18.11.2019).
5. Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 26.07.2019 у справі № 752/12801/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83613277> (дата звернення: 18.11.2019).
6. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р (в редакція від 16.05.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-p> (дата звернення: 18.11.2019).

*Статко Дар'я Олександрівна
студентка IV курсу, коледж
економіки, права та інформаційних
технологій Кам'янець-Подільського
податкового інституту*

*Науковий керівник: Катушинська
Людмила Станіславівна, викладач,
Коледж економіки, права та
інформаційних технологій
Кам'янець-Подільського податкового
інституту*

ПРОБЛЕМИ НАРОДНОГО ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СЬОГОДЕННІ

Кожна сучасна демократична держава реалізовує свою владу базуючись на принципі визнання народу як єдиного її джерела. Народовладдя і форми його здійснення є предметом вивчення, найперше, конституційного права. Адже саме конституція закріплює основи демократичного державного устрою.

Однак, ще із зародженням демократії як політичного режиму гостро стало питання реального здійснення влади народу на практиці: у який саме спосіб мільйони людей досягатимуть спільного рішення. Насправді, нормативне закріплення народовладдя зовсім не означає реальної влади. Законодавець диктує, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 5 Конституції України). З плином століть в світі та Україні, зокрема, через висвітлену вище проблему народовладдя одержало формальний зміст.

Та все ж прагнення до вдосконалення державної політики і реалізації справжніх інтересів громадян, на сьогоднішній день привело до становлення двох форм демократії: безпосередньої та представницької. Ці форми народовладдя чітко визначені законодавством. Остання являє здійснення влади народом опосередковано – через своїх представників у владних органах. І звісно, це досить ефективно – не всі люди здатні керувати державою, розробляти, приймати закони. По-перше це пояснюється не компетентністю всіх у цій сфері, і це абсолютно нормально та раціонально. По своїй природі кожен громадянин повинен робити роботу, яку добре знає: одні будують дороги, а інші забезпечують для них комфортні умови працевлаштування, захищеність та гідний рівень життя.

Звідси зрозуміло, що представницька форма демократії, не може реалізуватися без безпосередньої, зміст якої буде розкрито нижче більш детально. Отже, головний закон закріплює, що право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і це право не може бути узурповане державою. У розділі III Конституції України законодавець визначає, що пряма демократія реалізується через вибори та референдуми.

Наша країна сьогодні знаходиться у вирі змін, особливо політичних. Саме цього року питання прямої демократії актуальне як ніколи. 2019 рік для багатьох людей став роком народного голосу: новий Президент, нова Верховна Рада. Під час президентських й парламентських виборів 2019 року громадяни реалізували своє природне право на народне волевиявлення – виборче право. Так, саме природне право, адже воно передбачене, як Конституцією України, так і міжнародним, ратифікованим у більшості країн світу, документом «Загальна декларація про права людини».

Вибори, як форма безпосереднього народовладдя, здійснюється шляхом голосування громадян задля формування державних органів влади, або надання повноважень певній особі – є прямим волевиявленням більшості народу.

Вибори є однією з найдавніших форм прямого народовладдя, відомих ще з часів так званої "вічової демократії". Вони стали не тільки найбільш поширеною формою безпосередньої реалізації народного суверенітету, а й показником рівня розвитку громадянського суспільства, правової держави, прав і свобод людини і громадянина тощо [1; с.285].

Звісно, вибори зазвичай стосуються саме формування правлячої верхівки. А питання щодо схвалення нової редакції Конституції України чи внесення змін до неї, узгодження інших можливих загальнодержавних чи місцевих питань вирішуються шляхом проведення референдуму. Крім того, виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України.

Існують різні форми та види референдумів. Поділ відбувається за територіальною ознакою, загальнообов'язковістю і таке інше. Розрізняють

імперативний та консультативний, конституційний та законодавчий, а також обов'язковий і факультативний референдуми.

Рішення імперативного референдуму має найвищу юридичну силу і не потребує жодного затвердження. Рішення ж консультативного референдуму жодної юридичної сили не має. Його призначення полягає в установленні думки голосуючих з приводу того чи іншого питання. Звичайно, ця думка може бути врахована органами державної влади чи місцевого самоврядування під час прийняття рішень з питань, винесених на референдум, але таке врахування не є обов'язковим [2; с.179].

Конституційний референдум – це референдум, внаслідок якого затверджується, змінюється або відхиляється конституція. Якщо ті самі питання вирішуються стосовно звичайного закону, референдум є законодавчим [2; с.179].

Обов'язковий референдум – це референдум, проведення якого є обов'язковим для вирішення визначених законом питань. Якщо ж референдум є одним з можливих, але не обов'язкових шляхів вирішення тих чи інших питань, референдум вважається факультативним [2, с.180].

Та насправді, референдуми у нашій країні проводяться фактично край рідко. Наприклад, всеукраїнських референдумів за період незалежної України відбулося лише два: у 1991 році та 2000. Тож, як на мене, ми не в повній мірі використовуємо наше право на владу. Так, з багатьох ЗМІ ми чуємо про те, що новообраний Президент України Володимир Зеленський має на меті вирішувати загальнодержавні питання та проблеми шляхом референдумів. Найперше, що зараз на вустах – референдум стосовно земельної реформи, а саме питання про продаж її іноземцям. Звісно, вирішувати питання законотворення це наше природне право. Та наскільки доцільно та дієво щораз організовувати такі референдуми?

Відомо, що для організації референдумів необхідне державне фінансування. І, звісно, це є економічно тяготимо, тим паче, для країни в досить складній економічній ситуації. Для проведення референдуму необхідна кропітка підготовка, залучення великого кола людей, посадових осіб та органів влади. Звідси, виходить, що наше право на волевиявлення дещо неосяжне.

Зрозуміло, що така ситуація є проблемою сьогодення і потребує вирішення. Я бачу таке вирішення у створенні особливої електронної системи здійснення волевиявлення, так зване «е-голосування». В наш час це досить вдалий досвід для багатьох країн світу. Зокрема, однією з перших країн, яка вдало перейшла на систему е-голосування стала Естонія. Навесні цього року в Естонії відбулися електронні вибори до парламенту.

Вважаю, що такі нововведення дали б змогу більше реалізовувати народовладдя в Україні. Електроні, до прикладу, референдуми були б менш енерго- та ресурснозатратні, що дозволило б популяризувати пряму демократію.

Та чудово розумію, що найближчим часом така ідеальна картинка майже нереальна. Для здійснення е-голосування Європейські країни використовують систему ID-карток для ідентифікації особи виборця. В Україні це найперша проблема, яка постає перед здійсненням онлайн голосування, адже в країні немає приладдя для зчитування інформації із чипу ID-карток. Цю проблему необхідно буде вирішити.

Наступне – недостатній рівень освіченості людей в користуванні електронними приладами та ресурсами, що особливо актуально для літніх людей.

Суттєвою проблемою для України також є відсутність мережі інтернет у сільській місцевості, та й з мобільною мережею, як нам всім відомо, ситуація не краща. То ж, якщо впроваджувати таке нововведення – відразу належно функціонувати дана система не зможе. В реальності це можливо за наявності альтернативного способу голосування, тобто звичайних паперових бюлетенів.

Як бачимо, перспектива е-голосування досить далека. Та якби така система була реалізована, то, вважаю, це стало б прямим шляхом до повної безпосередньої демократії.

Список літератури:

1. Конституційне право України. Підручник: У 2 т. / В. Ф. Погорілка. Київ. ТОВ «Ви-давництво «Юридична думка», 2006. Т.2. 2006. 800с.
2. Конституційне та конституційно-процесуальне право України. Навчальний посібник. / Теліпко В.Е., Київ. Центр учбової літератури, 2009. 568с.

*Фадєєва Дарія Сергіївна
студентка 2 курсу, 12 групи,
Інститут прокуратури та
кримінальної юстиції, Національний
юридичний університет ім.
Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Дахова Ірина
Іванівна, кандидат юридичних наук,
доцент, Національний юридичний
університет ім. Ярослава Мудрого*

СОМАТИЧНІ ПРАВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД РЕГЛАМЕНТАЦІЇ

Сучасна юриспруденція в деякій мірі зберегла соціоцентричну, парадигму права, метою, центром та витоком якої є суспільні відносини, де людина виступає просто учасником, поведінка якого відповідає

насамперед правовим нормам. Тому найчастіше у більшості галузей права людина трактується як «громадянин» або «фізична особа», на превеликий жаль, забуваючи, що кожна людина – це насамперед біосоціальна істота. Концепція біосоціальної природи людини досить довгий час не знаходила свого застосування у праві, але це докорінно змінилося завдяки науково – технічному прогресу в царині медицини, біології, хімії та генетики. Результатом прогресу стало те, що людину та її права нарешті почали розглядати з радикально іншого боку, що призвело до виокремлення нової групи прав – біологічної.

Біологічні, або як їх ще прийнято називати соматичні (від грец. soma – тіло), права науковцями відносяться до четвертої групи чи, так званого «четвертого покоління» прав людини, що на даний момент лише перебуває в процесі свого становлення. Як у теорії, так і в офіційних джерелах повного та детального переліку соматичних прав немає, але можна навести декілька з них, які є найбільш дискусійними, а тому й найбільш відомими. До цього переліку відносять евтаназію (право на припинення свого життя); право людини відносно її органів; репродуктивні права людини (позитивного характеру – штучне запліднення та негативного характеру – аборт, стерилізація); право на зміну статі; право на клонування як всього організму особи, так і окремих його органів; право на трансплантацію органів. У праві теоретична розробка соматичних прав людини зазвичай визначається як «захист прав людини у сфері біоетики» або «права людини та розвиток біології й медицини».

Біологічні права людини пов'язані з декількома сегментами правового регулювання суспільних відносин: по-перше, із конституційною сферою прав та свобод людини, механізмом їх захисту; кримінально-правовою, сімейно-правовими та цивільно-правовими засадами регулювання особистих немайнових прав. Найбільш обґрунтованої та чіткої правової регламентації соматичні права набувають у межах медичного права, яке є однією із нових визначальних тенденцій формування правової системи нашої країни. Саме в рамках цього права відбувається становлення таких новітніх правових інститутів, пов'язаних із реалізацією соматичних прав, як законодавче забезпечення трансплантації, біоетики, репродуктивних технологій та генної інженерії.

Звичайно, рівень визнання соматичних прав у різних державах відрізняється один від одного. Щодо України та стану закріплення соматичних прав в її законодавстві, то у якості показників позитивних зрушень в нашому законодавстві слід навести Закон України «Про заборону репродуктивного клонування людини» від 14.12.2004 р., ратифікований у 2006 році Додатковий протокол до Конвенції про захист прав людини та людської гідності щодо застосування біології та

медицини, що стосується заборони клонування людей, Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» від 31.03.2019. Також такі права, як право на стерилізацію, право на штучне переривання вагітності, права на донорство, право на цілісність особистості закріплені Основним законом та іншими законами України. Правовою основою реалізації «права на зміну статі» є стаття 51 Основ законодавства України про охорону здоров'я. Проте що стосується права на смерть, то українським законодавством не визнається будь-яка форма евтаназії, це затверджується п. 2 ст. 52 Основ законодавства про охорону здоров'я України, де забороняється пасивна евтаназія, а також п. 3 ст. 52 цього нормативного акту, де забороняється й активна евтаназія.

На жаль, на даний момент правове оформлення та регулювання соматичних прав людини в нашій країні перебуває на початковому етапі свого розвитку, в окремих випадках має лише превентивний характер, фактично зводиться до заборони, має недостатній рівень ефективності чинної законодавчої регламентації, що потребує вдосконалення.

Отже, у висновку доцільно буде зазначити, що розвиток українського законодавства у сфері захисту та реалізації соматичних прав людини повинен здійснюватися комплексно, приймаючи до уваги останні тенденції розвитку національної правової системи. Важливим є той факт, що наша держава хоча поступово, але робить позитивні та виважені кроки на шляху до залучення до міжнародного регулювання проблем нормативного закріплення прав «четвертого покоління», саме біологічних.

*Ходико Валерія Ігорівна
магістрант, Національна академія
державного управління при
Президентові України*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В ІНТЕРЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Центральним моментом зовнішньої політики будь-якої держави є реалізація та захист її національних інтересів. Національні інтереси – це усвідомлені потреби держави, артикульовані її елітою. Вони включають в себе державну незалежність, розвиток демократії та громадянського суспільства, збільшення конкурентоспроможності національної економіки, територіальну неподільність, непохитний демократичний лад України та суверенітет, а також забезпечення державної внутрішньої

безпеки, гарантуючи дотримання людських прав, безпеку та захищеність населення.

Особливе місце займає сфера національної безпеки. Адже вона, безумовно, є пріоритетною для забезпечення національних інтересів. Так, для реалізації державної політики національної безпеки, захисту національних інтересів в усіх сферах суспільного і державного життя створюється система забезпечення національної безпеки України. Як зазначає Гетьманчук М., вона є організованою державою сукупністю суб'єктів: державних органів (законодавчої, виконавчої та судової влад), громадських організацій, посадових осіб та окремих громадян, об'єднаних цілями та завданнями щодо захисту національних інтересів, що здійснюють узгоджену діяльність у межах законодавства України [4].

В нашій державі сфера забезпечення національної безпеки регулюється досить великою кількістю нормативно-правових актів. Найважливіші серед них це: Конституція України, закони України «Про національну безпеку», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Стратегія національної безпеки», ЗУ «Про основні засади забезпечення кібербезпеки», Указ Президента «Про рішення РНБО від 29 грудня 2016 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки», «Про рішення РНБО від 16 травня 2019 р. «Про організацію планування в секторі безпеки і оборони», «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», Стратегічний оборонний бюлетень України та інші.

Також це закони, що регулюють діяльність окремих органів державної влади, які забезпечують національну безпеку нашої держави. Мається на увазі: Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони», «Про службу безпеки», Положення «Про Міністерство закордонних справ», Положення «Про Національну поліцію», ЗУ «Про національну гвардію», «Про Національний банк України», «Про контррозвідувальну діяльність», положення «Про Міністерство оборони», ЗУ «Про Державну спеціальну службу транспорту», ЗУ «Про збройні сили», Положення «Про Міністерство внутрішніх справ», а також інші нормативно-правові акти державних органів влади й управління; міжнародні договори й угоди, укладені чи визнані Україною [2]. В них детально прописані принципи та засади діяльності цих органів, завдання, повноваження й функції, права та обов'язки, а також склад та структура цих органів, порядок призначення на посади та звільнення з них і т.д.

Детальніше хотілося б зупинитись на «Стратегії національної безпеки України». Так, це документ довгострокового планування, в якому вказані актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України. Він є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки. Стратегія є основним документом оборонного

планування. Виходячи з її положень розробляються доктринальні документи з питань воєнної безпеки, зокрема воєнна доктрина, основні напрями зовнішньої політики, стратегії інформаційної безпеки, кібербезпеки, реформування сектору безпеки і оборони, інших нагальних питань національної безпеки, а також державних програм за окремими напрямами державної політики національної безпеки. Органи державної влади керуються Стратегією при розробленні та реалізації законодавчих актів, концепцій, доктрин, програм, планів та окремих заходів, укладенні міжнародних договорів і угод, інших міжнародноправових документів, звітують про стан виконання Стратегії.

Чинна Стратегія національної безпеки затверджена Указом Президента від 26 травня 2015 р. Основою її формування стало рішення РНБО від 6 травня 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки». Вона охоплює актуальні питання сучасної національної безпеки нашої держави. Її реалізацію забезпечують КМУ, органи виконавчої влади, органи сектору безпеки і оборони, інші державні органи відповідно до їх компетенції. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії є основним пріоритетом бюджетної політики держави [3].

Отже, проаналізувавши вищезазначені документи можна зробити висновок, що сфера міжнародних відносин, зокрема національної безпеки, врегульована вітчизняним законодавством на належному рівні. Завдяки такому ретельному регулюванню у органів державної влади чітко визначені їхні повноваження та обов'язки, що дозволяє належним чином здійснювати процес стратегічного планування в інтересах забезпечення національної безпеки. Залишається лише реалізувати ці задекларовані ідеї.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ur-l.ru/kFIRi>
2. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://qps.ru/EbXvH>
3. Указ Президента України від 6 травня 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://u.to/FMrLFg>
4. Гетьманчук М.П. Система забезпечення національної безпеки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo-gl.su/f5b7ec>

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне
право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне
право. Міжнародне приватне право. Трудове право та
право соціального забезпечення**

*Єсіна Ганна Валентинівна
здобувач вищої освіти Навчально
наукового інституту №4
Національної академії внутрішніх
справ*

*Науковий керівник: Полішко Наталія
Леонідівна, старший викладач
кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх
справ*

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА РИНКУ
УКРАЇНИ**

Сьогодні розвиток страхового ринку відбувається на фоні позитивних змін макроекономічної ситуації в державі при зростанні добробуту населення і посиленні державного регулювання і нагляду за страховою діяльністю.

Український страховий ринок ще молодий і перебуває у стадії формування. Але вже сьогодні з'являються ознаки того, що страхування стає важливим сегментом ринкових економічних відносин. Саме страхування в змозі забезпечити не тільки безпеку, стабільність, соціальні гарантії в суспільстві через механізм страхового захисту, але у перспективі може стати серйозним механізмом перерозподілу корисних ресурсів і механізмом вирішення питання зростання населення.

Закон України «Про страхування» передбачає 34 види обов'язкового страхування, навіть ті, що не мають закордонних аналогів. Рішення про їхнє введення прийнято поспішно, без належного соціально-економічного обґрунтування. Окремі види такого страхування чітко законодавчо не урегульовані, оскільки не визначені в українському правовому полі поняття. Майже для 2/3 видів обов'язкового страхування немає необхідної нормативної бази.

У країнах із ринковою економікою система страхування сприяє економічній стабільності, зміцненню фінансової системи, активізації інвестиційних процесів і розв'язанню соціальних проблем.

На сьогодні в Україні працюють понад 240 страхових компаній, що мають досить великі обсяги статутних фондів і резервів, добру репутацію. Важливим є й те, що обсяги страхових резервів протягом останніх років зростають швидше, ніж страхові премії. Це вже показник зростання фінансової надійності страховиків, збільшилися також обсяги страхових послуг, а страховий ринок набув якісніших ознак. Іноземні страхові компанії приносять на український ринок культуру страхування, знання та експертизу.

Діяльність страхових компаній істотно відрізняється від інших видів підприємницької діяльності. Основна відмінність — намагання страхової компанії брати на себе ризики різних суб'єктів господарювання. Існує безпосередній зв'язок між ризиками, що беруться страховою компанією (страховими ризиками), і ризиками, властивими веденню страхової діяльності. При цьому важливим аспектом ведення страхового бізнесу є здатність компанії об'єктивно оцінювати й управляти ризиками.

Незважаючи на позитивні зрушення, які відбувалися в останні роки, серед яких можна виділити: зростання капіталізації страховиків; укрупнення страхових компаній, поступальне зростання обсягів зібраних страхових премій; зниження рівня збитковості страхового ринку; активізації іноземних інвесторів, галузь страхування в Україні треба серйозно удосконалювати, стимулювати та розвивати враховуючи її теперішній стан, а також соціальне значення та притаманний страховому ринку потужний інвестиційний потенціал.

Перспективи розвитку ринку страхування України залежатимуть не тільки від кількісного чи якісного складу ринку, а й від подальшого удосконалення законодавчої бази, що регулює не тільки сферу страхування, а і загалом всі види діяльності, зокрема розвитку недержавного пенсійного страхування, страхування життя, медичного страхування, іпотечного кредитування, діяльності банків та їх впливу на страхування, а також від створення сприятливої системи функціонування інституту страхових посередників, покращення страхової культури та підвищення довіри до страховиків.

В подальшому варто висвітлити таке поняття як інтернет – страхування, оскільки зараз ми можемо бачити його суцільне домінування. Незважаючи на те, що частка страхування життя на страховому ринку України постійно зростає, цей показник ще дуже далекий від рівня економічно розвинутих країн. Також доцільне подальше вивчення періодизації страхування і приділити значну увагу сучасному ринку страхових послуг. В перспективі подальші дослідження передбачають поглиблений аналіз функціонування страхового ринку зарубіжних країн та вивчення можливостей застосування їх досвіду в Україні, особливо в інтернет та страхуванні життя.

Список літератури:

1. Конституція України // Офіційний вісник України від 01.10.2010 – 2010 р., / № 72/1 Спеціальний випуск /, стор. 15, Ст. 2598.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1196 р. № 1523.
4. Про страхування: Закон України від 07 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 18. – Ст. 78.

*Горкуша Євгеній Валентинович
студент 6 курсу юридичного
інституту, Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ ОBOB'ЯЗKOBOTO BИДУ СТРАХУВАННЯ

Найважливіша класифікаційна ознака у страхуванні – форма проведення. За цією ознакою страхування поділяється на добровільне й обов'язкове.

Під обов'язковим страхуванням мається на увазі обов'язковість внесення відповідним колом страхувальників фіксованих страхових платежів, коли необхідність відшкодування матеріального збитку або надання грошової допомоги зачіпає інтереси не лише конкретного потерпілого, але й державні інтереси. Йдеться про те, що обов'язкова форма страхування стосується пріоритетних об'єктів страхового захисту. Тому соціальне страхування, страхування житлових будівель, окремих сільськогосподарських тварин у громадян, пасажирів та деякі інші види страхування в Україні є обов'язковими [5].

Основна відмінність між добровільним і обов'язковим страхування полягає в тому, що суспільні відносини щодо останнього виникають на підставі закону, а добровільного – виключно на основі договору між страхувальником і страховиком. В обов'язковому страхування ні у страховика, ні у страхувальника практично не лишається «свободи маневру», адже всі істотні умови будь-якого виду обов'язкового страхування, навіть сама форма договору, заздалегідь повинні бути визначені законодавчими актами [6].

Варто зазначити, що обов'язкове страхування має соціальний характер, тому що, в першу чергу, передбачає повноцінний захист і турботу певних верств населення (наприклад, страхування третіх осіб або пасажирів різних транспортних перевезень, де ризик заподіяння шкоди, як

здоров'ю, так і майну фізичної особи на досить високому рівні), нерухомості або майна (страхування житлових будинків) від впливу численних зовнішніх чинників. Тобто, завдяки обов'язковому страхуванню, держава має можливість максимізувати захист інтересів певних соціальних об'єктів, які відіграють важливу роль у всьому цивілізованому суспільстві [2].

Обов'язкове страхування виникло по причині таких факторів:

- добровільне страхування певних ризиків, як з комерційної, так і з фінансової сторони не завжди вигідно страховикам;
- добровільне страхування може бути досить дорогим і не кожному по кишені;
- вигодонабувач не має можливості самотійно оцінити весь рівень серйозності подібних ризиків.

Однак, в будь-якому випадку, повинна бути об'єктивна суспільна потреба в комплексному захисті від переліку певних ризиків, що і спонукає органи управлінської влади держави приймати закон про обов'язкове страхування, який є актуальний для всіх [1, с. 570].

Юридичні особливості обов'язкового страхування:

- даний вид страхування є обов'язковою вимогою з боку держави на законному рівні;
- страховий поліс має примусовий порядок, тому що незалежно від бажання суб'єкта страхування, це обов'язкова вимога держави;
- невиконання умов договору обов'язкового страхування загрожує кримінально-адміністративною відповідальністю стосовно застрахованої особи [5].

Для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює порядок та правила його проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику фактурних розрахунків [4].

Як свідчить світовий досвід, обов'язкове страхування запроваджувалось, як правило, на основі наступних критеріїв:

- якщо певна група ризиків не приймалась страховиками на страхування на комерційній основі у зв'язку з нерентабельністю, або вартість комерційного страхування занадто висока для страхувальника;
- страхувальник недооцінює ступінь небезпеки та можливі наслідки настання страхового випадку, тобто ризик настільки розповсюджений, що він являє собою серйозну соціальну проблему. Найбільш показовим прикладом є обов'язкове цивільної відповідальності власників транспортних засобів перед третіми особами та страхування від нещасних випадків на виробництві;
- якщо ризик дуже серйозний, хоча і не так широко розповсюджений. Цей критерій відноситься до відповідальності мисливців та організаторів автомобільних перегонів;

- обов'язкове страхування може бути необхідне, коли законодавство вимагає забезпечення відповідальності фізичних та юридичних осіб. Особливо це розповсюджено при страхуванні професійної відповідальності або як істотна умова отримання ліцензій (дозволу) на здійснення певного виду діяльності.

Окрім цього існує певна проблематика щодо питання обов'язкового страхування України. Так стаття 7 Закону України про страхування надає майже 50 видів обов'язкового страхування, а сфера обов'язкового страхування є фактично в 2,5 рази більше ніж передбачено законом. На думку Голови державної регуляторної служби України – Ксенії Ляпіної, страхове законодавство має численні прогалини та колізії, вона зазначила що майже 50% випадків обов'язкового страхування мають недостатнє нормативно-правове підґрунтя, мають безліч не врегульованих законом питань щодо форм типових договорів, розміру страхових сум та максимальних розмірів страхових тарифів, не визначенні або не затвердженні страхові порядки та правила проведення обов'язкового страхування. Найбільші проблеми виявленні у сферах медичного страхування, страхування засобів водного транспорту, страхування суб'єктів туристичної та космічної діяльності. То ж законодавство України має достатню кількість питань необхідних для вирішення шляхом імплементації міжнародного законодавства у національне.

Обов'язкове страхування існує у всіх економічно-розвинених та провідних державах світу, так як забезпечує пріоритетним об'єктам країни гарантію захисту і турботи законодавчо. Міжнародне право і право більшості держав світу пов'язують впровадження окремих видів обов'язкового страхування з необхідністю захисту інтересів третіх осіб у разі, коли їм завдано шкоди. Тому обов'язкова форма страхування найбільш поширена у страхуванні відповідальності, а конкретніше — у страхуванні відповідальності власників джерел підвищеної небезпеки. А особисте і майнове страхування провадяться, як правило, у добровільній формі.

Однак, ефективність державного регулювання у сфері страхування багато в чому залежить від створення оптимальної системи страхового захисту на базі раціонального використання можливостей і переваг як обов'язкового, так і добровільного страхування [3].

Отже, ринок страхування на сьогоднішній день є не тільки надзвичайно актуальною темою, але й залишається відкритим питання для України протягом наступних десяти років. Початкова модель ринка страхування вже створена та закладена в основу нормативно-правових актів, обов'язкове страхування виокремлене та має регламентацію. Але разом з цим існує низка питань між існуючою моделлю обов'язкового страхування та її ефективністю в сучасних реаліях. Перед Україною стоїть завдання створити нову модель обов'язкового страхування, що буде ефективнішою та не буде мати прогалин та колізій у законодавстві. Останні три роки страховий ринок все частіше піднімає питання про

необхідність вдосконалення законодавства про страхування, тому однією з пріоритетних цілей нинішнього уряду є розвиток інституту страхування.

Список використаних джерел:

1. Городніченко Ю. В. Тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 10. С. 569–573.
2. Данильчук С. П. Формування та розвиток страхового ринку України: маг. р-та. Тернопіль. 2017. 122 с.
3. Осадець С. С. Страхування: підручник / КНЕУ. Вид. 2-ге. Київ, 2002. 599 с.
4. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. № 85/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 18. Ст. 78.
5. Ткаченко Н. В. Страхування: навч. посіб. / Київ: Ліра-К, 2007. 376 с.
6. Страхування: Підручник / Керівник авто. колективу і наук. ред. С.С. Осадець – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

*Горностай Ірина Володимирівна
здобувач вищої освіти Навчально
наукового інституту №4
Національної академії внутрішніх
справ*

*Науковий керівник: Полішко Наталія
Леонідівна, старший викладач
кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх
справ*

ЗАБЕЗПЕЧИТИ НАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ – ОБОВ'ЯЗОК БОРЖНИКА

Кожен договір, від простого до складного його змісту, від детально закріплених його істотних умов до простого не деталізованого їх переліку, в першу чергу пов'язаний із діями сторін договору. Саме в цій площині знаходяться усі особливості виконання договірних зобов'язань. В той же час суспільство на протязі всього свого існування намагалося і намагається віднайти такий механізм гарантій, які б змушували кожную сторону договору діяти таким чином, щоб уникнути матеріальних збитків, а при їх наявності була б реальна можливість щодо швидкого їх відшкодування за рахунок забезпечувальних засобів, які передбачаються законом чи договором.

Стан економіки будь-якої держави, стабільність і ефективність цивільного обороту перебувають у прямій залежності від сумлінності й старанності учасників цивільного обороту, від належного виконання

договірних зобов'язань. Характерною особливістю сучасного цивільного обороту стали низький рівень договірної дисципліни, значне збільшення кількості невиконаних чи неналежно виконаних зобов'язань. Це, у свою чергу, обумовило нагальну потребу в підвищенні захисту інтересів споживачів різного роду робіт та загострило проблему забезпечення належного виконання споживчих договорів.

У сучасній доктрині зобов'язального права, яке забезпечує виконання договірних зобов'язань прийнято буквальне розуміння цього поняття: а) це є забезпечувальні міри, які спонукають до точного, якісного і вчасного виконання договірних зобов'язань; б) це способи охорони і захисту майнових прав кредитора, які досягаються за рахунок вимог закону чи договору, оскільки саме його права захищаються в першу чергу.

Цивільне законодавство України, регулюючи ринкові відносини в сфері приватного права, основу якого складають договірні зобов'язання, передбачає цілий ряд засобів (видів) забезпечення виконання зобов'язань. До таких засобів відповідно до ч. 1 ст. 546 ЦК України відносяться: неустойка, порука, гарантія, застава, притримання, завдаток [1].

Договором або законом можуть бути встановлені і інші види забезпечення виконання зобов'язання. При цьому законодавець не робить посилань на те, який вид забезпечувальних засобів є кращим, а тому повинен відноситись до того чи іншого цивільно-правового договору. В той же час кожен вид забезпечувального засобу має своє закріплення в окремому письмовому правочині.

Саме письмова форма закріплення засобів забезпечення договірних зобов'язань дає точне уявлення того, який саме засіб забезпечення обрано в тих чи інших зобов'язаннях, при яких умовах такий правочин здійснює забезпечення договірних зобов'язань, які з тих чи інших причин було не виконано, або виконано неналежним чином.

Таким чином, під забезпеченням договірних зобов'язань необхідно розуміти обособлені спеціальні зобов'язання – прив'язки, які є невід'ємною частиною цивільно-правових договорів, спонукаючи боржника до належного виконання своїх договірних зобов'язань на кожному його етапі виконання, які набувають своєї активної форми лише при невиконанні чи неналежному виконанні договірних зобов'язань, являючи собою цивільно-правові санкції, та продовжуючи при цьому договірні зобов'язання.

Для кожного виду забезпечення договірних зобов'язань характерним є точність його змісту по відношенню до конкретного об'єкта забезпечення та суб'єктів договірних зобов'язань, їх реквізитів тощо, оскільки кожен вид забезпечення є мірою відповідальності за невиконання чи неналежне виконання договірних зобов'язань, а тому вона повинна мати обособлено – персоніфіковане закріплення чи то в договорі чи в законі на основі постійності, а тому вона не може змінюватись сама по собі.

При визначенні конкретного виду забезпечення виконання зобов'язання в законі чи договорі він набуває своєї сили автоматично, характеризуючись пасивною формою. Активної форми він набуває лише на основі сукупності двох фактів: а) наявності щодо невиконання чи неналежного виконання договірних зобов'язань; б) волевиявлення кредитора [2, с. 124].

Таким чином, вивчення забезпечення зобов'язань, виокремлення ознак та видів дає можливість дійти висновку про те, що способи забезпечення зобов'язань, які використовуються в цивільно-правових відносинах, є умовами, що являють собою міру майнового характеру та забезпечують інтереси кредитора у випадку невиконання або неналежного виконання боржником своїх зобов'язань.

Належне виконання зобов'язань покращує зміцнення майнового становища учасників цих відносин, формування у них впевненості в реалізації поставлених завдань і, зрештою, стабілізує в цілому комерційний оборот. Саме меті належного виконання зобов'язання підпорядковані різні способи забезпечення, які розглядаються в юридичній літературі як у широкому, так і вузькому розумінні.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Логінов О.А. Цивільний процес України / О.А. Логінов, О.О. Штефан. К.: Юрінком Інтер, 2012. 368 с.
3. Гриняк А. Б. Теоретичні засади правового регулювання підрядних зобов'язань у цивільному праві України : моногр. / А. Б. Гриняк. К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. С. 248–249

*Гуйван Петро Дмитрович
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
професор Полтавського інституту
бізнесу*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ОЗНАК НЕЗАЛЕЖНОГО СУДОЧИНСТВА. ПОЗИЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

За приписом ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право при вирішенні спору щодо його прав і обов'язків цивільного характеру або при встановленні обґрунтованості висунутого проти нього кримінального обвинувачення на справедливий і публічний розгляд в межах розумного строку незалежним і

безстороннім судом, створеним на основі закону. Органом, покликаним здійснювати тлумачення та практичне застосування конвенційних вимог, є Європейський суд з прав людини. За його принциповою прецедентною позицією для встановлення факту, чи є суд незалежним, можуть набувати вирішального значення і окремі зовнішні ознаки. Зокрема, слід звертати увагу на такі чинники, як спосіб призначення суддів, строки їхнього перебування на посаді, існування гарантій від зовнішнього тиску і наявність у органу організаційних ознак незалежності [1, п. 32]. Певне значення має також незмінюваність суддів протягом часу повноважень. Ця обставина має розглядатися як наслідок їх незалежності, і як одна з вимог статті 6 п. 1 Конвенції. Навіть якщо незмінюваність суддів формально законом не встановлена, це ще не передбачає їх залежності від виконавчої влади за умови, що цей принцип визнаний фактично і що існують інші гарантії незмінності суддів.

Власне, неупередженість як ознака справедливого судового розгляду означає рівне ставлення суду до учасників, вирішення спору в якості нейтрального та безстороннього фахівця без надання комусь переваг. Право на справедливий судовий процес можна віднести до числа не просто основних прав людини, але визначити, як сукупність базових стандартів організації судочинства в правовій демократичній державі. Право на справедливий суд має на увазі необхідність забезпечення цілої групи інших фундаментальних можливостей людини, зокрема таких, як змагальність і рівність сторін у процесі, право на захист і кваліфіковану юридичну допомогу, право захищати себе особисто, право на розгляд справи незалежним і компетентним судом, що діє на основі закону.

Однак, мусимо зазначити, що в силу необхідності зазвичай встановлення факту упередження або пристрасті, дана процедура викликає найбільше проблем. Адже, не можна безпідставно стверджувати про упередженість, не маючи для цього достатніх підстав. Так, у конкретній справі було встановлено, що Члени Правління призначаються міністром внутрішніх справ, який сам відповідає за управління тюрмами в Англії та Уельсі. То було підставою для звинувачення в необ'єктивності посадовців, які здійснювали певні судові функції. ЄСПЛ не вважає, що це встановлює, що члени не є незалежними від виконавчої влади: вважати інше означатиме, що судді, призначені міністром або за порадою міністра, який має відповідальність у сфері адміністрування судів, також не є "незалежними". Хоча, як видається, міністр внутрішніх справ може вимагати відставки члена, це може бути зроблено лише у виняткових обставинах, і існування такої можливості не може розглядатися як загрозливе для незалежності членів правління у виконанні судової функції [2, п. 79, 80].

За усталеною прецедентною практикою ЄСПЛ в якості «суду» розуміється орган, який в матеріальному сенсі має визначальну роль щодо відправлення правосуддя. Він в межах встановлених законом на основі правових норм і в результаті організованого процесу може остаточно вирішувати будь-яке питання, що відноситься до його компетенції. Відтак, будучи арбітром у відносинах між різними суб'єктами, включаючи органи виконавчої влади, суд повинен бути незалежним та неупередженим. Це означає, що право приймати зобов'язуючі рішення, які не можуть бути змінені несудовою владою на шкоду стороні у справі, є невід'ємним правом самого суду, і то також є одним з компонентів тієї "незалежності", якої вимагає стаття 6 п. 1 [3, п. 45].

Відсутність або, навпаки, наявність незалежності суду може бути перевірено різними способами. ЄСПЛ постійно наголошує на необхідності застосування з цією метою два підходи: суб'єктивний і об'єктивний. Відмінності між ними полягають у тому, що перший відображає особисті переконання та поведінку конкретного судді у певній справі (тобто, жоден з членів суду не має проявляти будь-якої особистої прихильності або упередження), а другий визначає, чи були достатні гарантії, щоб виключити будь-які сумніви з цього приводу.

Суб'єктивна неупередженість презумується: вважається відсутніми прояви упередженості, допоки не доведено інше. Навпаки, за правилом про об'єктивну незалежність, має бути визначено, чи наявні факти, що можуть бути перевірені, які породжують сумніви щодо відсутності безсторонності судів. У цьому зв'язку навіть зовнішні ознаки мають певне значення. Так, повинен заявити самовідвід кожний суддя, щодо якого можна законно побоюватися відсутності неупередженості. Відповідно до судової практики, це безумовно усуває недовіру до судів у демократичному суспільстві, навіть коли фактичної упередженості насправді немає. Саме з урахуванням даних вимог будь-який національний судовий орган мусить перевіряти, чи є даний судовий склад «неупередженим судом». Зокрема, расистське зауваження, зроблене судом присяжному давало можливість дійти висновку про упередженість суду, враховуючи, що сторона у справі була північноафриканського походження [4, п. 47, 48].

ЄСПЛ вказує, що при вирішенні того, чи є у цій справі обґрунтовані причини побоюватися, що певний суддя був небезсторонній, позиція заінтересованої особи є важливою, але не вирішальною. Вирішальним же є те, чи можна вважати такі побоювання об'єктивно обґрунтованими. Іншими словами, "правосуддя повинно не тільки чинитися, повинно бути також видно, що воно чиниться". Важливим питанням є довіра, яку суди повинні вселяти в громадськість у демократичному суспільстві. У справі Краска проти Швейцарії Європейський суд встановив, що сама по собі

манера поведінки суду в ході процесу може свідчити про недостатню справедливість його підходу до сторін у справі і може свідчити про те, що зацікавлена сторона була позбавлена належного розгляду справи [5, п. 32]. Таким чином, неупередженість суду в сенсі статті 6 п. 1 Конвенції проявляється з урахуванням суб'єктивного та об'єктивного критеріїв в двох іпостасях. Перша є спробою відобразити особисті переконання певного судді у конкретній справі; друга - намагання визначитися, чи були достатні гарантії, щоб виключити будь-які сумніви з цього приводу [6, п. 58]. При розгляді кожної справи слід ставити запитання, якщо в справі бере участь колегіальний суд, чи дозволяють певні факти, які піддаються перевірці, незалежно від особистого відношення кожного з його членів, засумніватися в його неупередженості. Як в питанні про незалежність, зовнішні ознаки можуть набувати значення. З цього випливає, що, щоб висловитися про існування законного сумніву в неупередженості суду, враховується думка зацікавленої особи або осіб. Однак вона не грає вирішальну роль: вирішальна обставина полягає в тому, щоб знати, чи можуть побоювання зацікавленої особи вважатися об'єктивно обґрунтованими. В даному випадку виявляється важким розділити поняття неупередженості та незалежності, тому Суд розглядає їх разом.

Таким чином, цілком очевидно, що важливу роль у розробці критеріїв неупередженості (тобто безсторонності), як складової права на справедливий судовий розгляд відіграє практика Європейського суду з прав людини (надалі — ЄСПЛ), у контексті якої повинна формуватися національна судова практика. Фактично забезпечення права на справедливий суд є основою організаційної діяльності суду та процедури вирішення ним юридично значущих справ. При цьому незалежність та неупередженість судді має досягатися комплексом організаційних заходів, таких як автоматичний порядок розподілу справ у суді, визначені критерії притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, відповідальність за втручання у професійну діяльність судді. Судова влада і конкретні судді, які здійснюють правосуддя від імені держави, не повинні залежати від інших гілок державної влади або від сторін у судовому процесі. Суди повинні бути дійсно незалежними й вільними від будь-якої форми впливу чи тиску з боку інших гілок державної влади або когось інше. Це мусить забезпечуватися чесним, прозорим та справедливим добором кандидатів на посади суддів на підставі конкурсу, чого наразі в Україні досягти не вдається. Попри прийняття відповідних законів та декларування судової реформи, обрання на посади суддів відбувається не прозоро, суб'єктивно з численними порушеннями правил, принципів моралі та законності. Також повинна бути обов'язковість періодичного підвищення кваліфікації сприяють упевненості в професіоналізмі та компетентності суддів.

Список використаної літератури:

1. Рішення ЄСПЛ від 22 червня 1989 року у справі «Ланборгер проти Швеції» (Langborger v. Sweden), заява № 11179/84, URL: <https://www.legal-tools.org/en/browse/record/66b580/>.
2. Рішення ЄСПЛ від 28 червня 1984 року у справі «Кемпбелл и Фелл проти Сполученого Королівства» (Campbell and Fell v. the United Kingdom), заяви № 7819/77; 7878/77, URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"itemid\":\[\"001-57456\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)
3. Рішення ЄСПЛ від 19 квітня 1994 року у справі «Ван де Гурк проти Нідерландів» (Van de Hurk v. The Netherlands), заява № 16034/90, URL: <https://www.legal-tools.org/en/doc/852b0e/>
4. Рішення ЄСПЛ від 23 квітня 1996 року у справі «Ремлі проти Франції» (Remli v France), заява № 16839/90, URL: <https://www.equalrightstrust.org/content/ert-case-summary-remli-v-france>.
5. Рішення ЄСПЛ від 12 квітня 1993 року у справі «Краска проти Швейцарії» (Kraska v. Switzerland), 13942/88, URL: <http://echr.ketse.com/doc/13942.88-en-19930419/view/>
6. Рішення ЄСПЛ від 20 травня 1998 року у справі «Гутрін та інші проти Франції» (Gautrin and Others v. France), заяви № 21257/93, 21258/93, 21259/93 та інші, URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?>

Гуральський Назар Романович
здобувач вищої освіти Навчально
наукового інституту №4
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: Полішко Наталія
Леонідівна, старший викладач
кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх
справ

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Спадкування – це інститут цивільно-правових відносин, що існує вже сотні років, тому, відповідно, є майже досконало дослідженим та вивченим. Однак, як показує практика, пересічні громадяни постійно зіштовхуються з тими чи іншими різноманітними проблемами, пов'язаними з укладенням заповітів, їх подальшим оскарженням, прийняттям спадщини, зокрема пропуском строку на прийняття

спадщини. Існує чимало прикрих випадків, коли спадкоємець, поза волею спадкодавця, залишається без права на спадщину, внаслідок неправильного оформлення спадщини, відсутності всіх необхідних для отримання спадщини документів, а найчастіше – через необізнаність щодо основних вимог законодавства.

Для початку необхідно згадати загальні положення законодавства про спадкування. Так, згідно зі ст. 1216 ЦК України, спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Відповідно, до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини й не припинилися внаслідок його смерті.

Спадкування може бути здійснене за заповітом або за законом, тобто відповідно до норм Цивільного кодексу України. Заповітом, у свою чергу, є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті.

Спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою. Часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою. За загальним правилом, спадщина відкривається за останнім місцем проживання спадкодавця. Варто зазначити, що закон дозволяє спадкоємцю обирати: приймати спадщину чи не приймати. Така альтернатива є вкрай корисною у випадку, коли спадкове майно спадкодавця є невеликим, а вимоги кредиторів за його боргами є значними. Хоча тут важливим аспектом є також і те, що спадкоємець зобов'язаний задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця лише в межах вартості спадкового майна.

Право на спадщину виникає з моменту її відкриття, і закон зобов'язує спадкоємця, який бажає її прийняти та який постійно не проживав зі спадкодавцем, у 6-ти місячний строк подати нотаріусу заяву про прийняття спадщини. Якщо спадкоємець протягом цього строку не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її. Саме з такою проблемою найчастіше зіштовхуються спадкоємці. Закон передбачає можливість вирішення такої ситуації шляхом надання згоди усіма спадкоємцями, що вже прийняли спадщину на подання спадкоємцем, що пропустив 6-ти місячний строк такої заяви. На практиці отримати такий дозвіл буває проблематично через внутрішні конфлікти між спадкоємцями.

На такий випадок ч. 3 ст. 1272 ЦК України передбачає можливість визначення додаткового строку для прийняття спадщини шляхом звернення з відповідним позовом до суду. Відповідно до Постанови пленуму ВСУ №7 від 30.05.2008 «Про судову практику у справах про спадкування» суди відкривають провадження у такій справі у разі відсутності письмової згоди спадкоємців, які прийняли спадщину, а також за відсутності інших спадкоємців, які могли б дати письмову згоду на

подання заяви до нотаріальної контори про прийняття спадщини. Відповідачами у такій справі є спадкоємці, які прийняли спадщину. Єдиною підставою для такого позову є поважність причини пропуску строку на прийняття спадщини. Вважатиметься причина, вказана позивачем поважною чи ні – вирішуватиме вже суд.

Ч. 3 ст. 1268 ЦК України передбачає, що спадкоємець, який постійно проживав разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом 6-тимісяців після відкриття спадщини він не заявив про відмову від неї. Тобто при постійному проживанні зі спадкодавцем спадкоємець може не подавати заяву про прийняття спадщини, а сам факт прийняття ставиться у залежність від відсутності заперечень щодо спадщини у спадкоємця. Однак, неодноразово виникає ситуація, коли спадкоємець, що постійно проживав зі спадкодавцем, не подав заяву про прийняття спадщини, а нотаріус відмовляє у видачі свідоцтва про право на спадщину через недоведеність факту такого спільного проживання, адже місце реєстрації спадкоємця не завжди збігається з місцем реєстрації спадкодавця.

Так, Відповідно до Постанови пленуму ВСУ №7 від 30.05.2008 «Про судову практику у справах про спадкування», якщо постійне проживання особи зі спадкодавцем на час відкриття спадщини не підтверджено відповідними документами, у зв'язку з чим нотаріус відмовив особі в оформленні спадщини, спадкоємець має право звернутися до суду з заявою про встановлення факту постійного проживання зі спадкодавцем на час відкриття спадщини.

Поширеним практичним аспектом у спадкових правовідносинах є визнання заповіту спадкодавця недійсним. Ініціюють такі дії, перш за все, спадкоємці за законом, яких спадкодавець з тих чи інших причин не згадав у заповіті. На такий випадок Цивільний кодекс України передбачає наступні підстави недійсності заповіту: заповіт, складений особою, яка не мала на це права, а також заповіт, складений з порушенням вимог щодо його форми та посвідчення, є нікчемним. За позовом зацікавленої особи суд визнає заповіт недійсним, якщо буде встановлено, що волевиявлення заповідача не було вільним і не відповідало його волі. Право на пред'явлення позову про недійсність заповіту виникає лише після смерті заповідача.

Закон передбачає категорію спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. При цьому не важливо чи відбувається спадкування за законом, чи за заповітом. Відповідно до ст. 1241 ЦК України, до цієї категорії належать малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдівець) та непрацездатні батьки. Законодавство передбачає, що вони успадковують,

незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом.

*Динник Олександр Анатолійович
студент 2 курсу магістратури,
Миколаївського інституту права
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: Ємельянова
Людмила Василівна, Миколаївський
інститут права Національного
університету "Одеська юридична
академія"*

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИМИ СПОСОБАМИ

Цивільно-правовий інститут права власності є провідним у будь-якій правовій системі. Право власності сьогодні визнане у цивілізованому світі як природне право кожної особи. Відповідно до Конституції України – ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, право власності є непорушним [1]. Формування України, як демократичної, соціальної, правової держави, для якої людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю, висуває на перше місце захист її прав, свобод і охоронюваних законом інтересів. Власність є головним регулятором економічних і соціальних відносин. Одним із основних завдань держави є дієвий захист прав власника.

Питання права власності та захист права власності є об'єктом дослідження багатьох вчених (О. Дзера, І. Дзера, Р. Майданик, І. Спасибо-Фатєєва, О. Підопригора, Я. Шевченко) проте залишаються актуальними.

Захист цивільних прав розглядається як правомірна реакція учасників цивільних відносин, суспільства і держави на порушення, невизнання або оспорювання суб'єктивного права [2, с.17].

Е.О. Харитонов зазначає, що засоби захисту – це охоронні засоби примусового впливу, спрямовані на захист прав і правопорядку, припинення дій, що порушують право, і поновлення правового стану, що існував до порушення, примусове виконання обов'язків, які застосовуються до суб'єкта незалежно від його вини і, як правило, не тягнуть додаткових для нього обов'язків або некомпенсованих обтяжень

(останнє притаманно засобам відповідальності) [3,с.243]. Поняття «захист права власності» у спеціальному значенні охоплює комплекс правових засобів, що застосовуються судом, компетентними органами держави, місцевого самоврядування або самим власником (самозахист). Такий захист гарантованим державою, носить загальний характер, передбачає рівність усіх власників і повноту захисту.

Традиційно способи захисту права власності поділяють на : речово-правові і зобов'язальні. Враховуючи ту обставину, що є засоби, що важко розподілити до тієї чи іншої, науковці пропонують і іншу класифікацію. Так І.О. Дзера у першу групу відносить: віндикаційний і негативний позови; до другої (допоміжні речово-правові) – позов про визнання права власності, позов про виключення майна з опису; до третьої – засоби захисту в договірних відносинах і деліктних зобов'язаннях, позови про повернення безпідставно отриманого чи збереженого майна; до четвертої (спеціальні засоби захисту) – позови про визнання правочину недійсним, позови про захист прав співвласників, захисту прав власності осіб, що визнані судом безвісно відсутніми або є оголошеними померлими, позови про визнання неправомірними актів органів влади та місцевого самоврядування, тощо [4, с.185].

Обираючи той чи інший спосіб захисту власник керується своїми уявленнями про ефективність того чи іншого способу захисту, це його право, а не обов'язок, проте важливим є чітке уявлення про характер порушення права.

Так, у разі втрати володіння річчю, спосіб захисту буде залежати від того внаслідок чого власник його втратив і чи збереглася ця річ в натурі. Якщо річ вибула із володіння власника поза його волею, збереглася у натурі – мова йдеться про віндикацію.

Віндикаційний позов це позов неволодіючого власника до володіючого не власника. Якщо ж річ була передана власником особі за цивільно-правовим договором, знищена – застосовуватися повинні зобов'язально-правові способи захисту права власності (виконання зобов'язання в натурі – повернення речі, що знаходиться у орендаря; відшкодування завданих збитків).

Щодо негативного позова, то він теж має свої особливості, з ним може звернутися власник чи титульний володілець у випадку, коли здійсненню його провтомочностей щодо користування чи розпорядження чиняться перешкоди, що не пов'язані з вибуттям речі із володіння.

Позов про визнання права власності як спосіб захисту застосовується у випадках: невизнання права іншими особами, оспорювання права власності, втрата документа, що засвідчує право власності, за давністю володіння, визнання права власності на безхазяйне нерухоме майно. Кожна з цих підстав має свої особливості. Якщо право не визнається чи

оспорюється, то для визнання права не має значення у кого знаходиться це майно у володінні, проте для визнання права власності за набувальною давністю умовами є тривале, відкрите, безперервне володіння і користування майном. Тож можемо зробити висновок – для дієвого захисту права власності, а це запорука економічної і соціальної стабільності в державі, необхідно визначати характер порушеного права власності; які повноваження власника втрачені, які правові зв'язки між власником і порушником (правовідносини), збереглася річ в натурі чи її пошкоджено або знищено.

Література:

1. Конституція України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – Ст.141.
2. Бобух С.І. Захист цивільних прав та інтересів: (проблеми теоретичної обґрунтованості сучасного понятійного апарату) // Адвокат. – 2010. – № 1. – С. 17-19.
3. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Цивільні правовідносини : моногр. /Є.О.Харитонов, О.І.Харитонova. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Одеса: Фенікс, 2011. – 456с.
4. Дзера О., Дзера І.Віндикаційний позов у теорії та судовій практиці //Право України, 2014. — № 2. – 180 – 195с.

*Кирпатенко Ірина
студентка IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ПРОБЛЕМАТИКА СТРАХОВИХ ДОГОВОРІВ

Як відомо, страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. (ст. 1 ЗУ «Про страхування»).

Страхові компанії стикаються з низкою специфічних проблем, які характерні лише для них. Річ в тім, що деякі страхові займаються не тільки страхуванням життя, а ще й дають можливість заробляти та накопичувати «бали», які потім можна перевести в грошовий еквівалент. Такі «бали» можна отримати залучивши до страхування нових людей і чим більше страхових полісів на чим більшу суму вони придбають – тим більше «балів» та, відповідно, грошей отримає особа що їх привела. Саме тому тут виникають доволі специфічні проблеми, які пов'язані з бажанням наживи та жадібністю.

Детальніше ми розглянемо декілька проблемних питань, а саме:

1. Введення особи в оману страховим агентом чи брокером для власної вигоди
2. Надання недостовірної інформації страховиком
3. Надання неповної або ж неточної інформації самим страхувальником

Страхові компанії дають можливість своїм клієнтам отримувати бонуси та нагороди за приваблення нових людей, які будуть купувати страхові програми. Чим більше страхових програм візьме людина, тим більші бонуси отримають клієнти, які залучили цих осіб. Клієнти, які хочуть заробляти гроші та бонуси працюють на умовах страхових брокерів та агентів.

Часто вони пропонують оформити страхування життя не заради безпеки, а заради власної вигоди, розповідаючи довірливим страхувальникам про переваги найдорожчих пакетів. Була відома ситуація, коли особі похилого віку оформили страхування на загальну суму більше 50 тисяч гривень! Страхові брокери за часту не проти витягнути якнайбільше грошей з Страхувальників, обіцяючи вигідні умови та найшвидші виплати, хоча насправді просто хочуть заробити на клієнтах.

Хоча в даний час взагалі не рідкість, коли не тільки страхові брокери та агенти хочуть обманути своїх клієнтів, а й самі страхувальники. В договорі про страхування потрібно вказувати тільки правдиві відомості, що підкріплені документарно. Проте бувають випадки, коли страхувальники навмисно замовчують інформацію стосовно себе або ж застрахованої особи. Але навіщо вони це роблять?

Знову ж таки – для власної вигоди. Річ в тім, що в договорі про страхування життя та здоров'я страховим випадком виступає перелік хвороб згідно з яким при їх настанні особа отримує страхову суму. Маючи вже таку хворобу та змовчавши про її наявність, страхувальник змушує страховика виплачувати страхову суму буквально через декілька місяців після укладення договору. Таким чином страховик отримує збитки, а страхувальник збагачується, обманувши страхову компанію.

Проте самі компанії мають спосіб як захистити себе від надання неправдивої інформації. Відповідальність, яку несе страхувальник у випадку надання недостовірних відомостей щодо себе, або застрахованої

особи міститься в Загальних правилах страхування кожної страхової компанії.

Тобто страхова компанія може відмовити у страхових виплатах, якщо страхувальник, застрахована особа або вигодонабувач надають неправдиву та/або помилкову інформацію щодо предмету договору страхування або щодо настання страхового випадку.

Також в страхових договорах, особливо медичних, часто прописують окремі випадки коли проводиться страхова виплата: переломи, опіки, перелік певних хвороб, рак жіночих органів та випадок коли ця хвороба призвела до госпіталізації, хірургічне втручання, госпіталізація в зв'язку з іншими захворюваннями тощо. Основна проблема цих договорів полягає в тому, що страхувальник помилково вважає, що його договір повністю покриває страховий випадок, хоча в результаті навпаки страховик не виплачує страхову суму у зв'язку з тим, що даний випадок не був передбачений страховим полісом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Страхування» 85/96-ВР в редакції від 21.10.2019
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Пікус Р. В – підручник; Київ: Знання 2018, 1019 с. – «Страхування»
3. Боднар Т.В., Дзера О.В., Кузнєцова Н.С. — навч. посібник; Київ: Юрінком Інтер 2016, 896 с. - «Договірне право»

*Киянчук Анжеліка Іванівна
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили*

*Науковий керівник: Шаповалова
Ольга Іванівна, кандидат юридичних
наук, доцент, Чорноморський
національний університет імені
Петра Могили*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВОМІРНОГО ВОЛОДІННЯ РІЧЧЮ

Актуальність. Питання щодо розкриття тріади повноважень власника (право володіння, користування, розпорядження) залишається актуальним на сьогодні. Зокрема, законодавець визначає поняття «право володіння» і «фактичне володіння», але чітко не розмежовує такі важливі правові дефініції. Через це виникають проблеми застосування норм законодавства на практиці. Наприклад, під час діяльності суб'єктів

господарювання бувають такі випадки, коли кредитор захоплює майно боржника, мотивуючи це тим, що такі дії виступають заходом забезпечення виконання зобов'язання на підставі правової норми щодо права притримання. Постає логічне та актуальне питання, чи є факт наявності боргу підставою вважати правомірним захоплення речі без згоди власника?

Метою статті є визначення цивільно-правової природи поняття правомірного володіння річчю та відмежування її від схожих правових категорій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впливу римського цивільного права здійснили такі вчені: І.В. Новицький, О.О. Михайленко та інші. Питання, що стосуються різних аспектів права володіння висвітлені в публікаціях таких науковців: О.В. Дзера, Ю.О. Заїка, В.В. Цюра. Слід зауважити, що в даних роботах недостатньо висвітлене питання розмежування права володіння від фактичного володіння.

Виклад основного матеріалу. Володіння – це одночасно важливий елемент як права власності, так і права на чужу річ. Згідно з ст. 398 ЦК «Право володіння чужим майном виникає на підставі договору з власником або особою, якій майно було передане власником, а також на інших підставах, встановлених законом» [1]. Такими випадками за вказівкою у законі є спадкування того чи іншого майна, право володіння знайденою річчю до встановлення особи власника відповідно до ч. 3 ст. 337 ЦК, утримання бездоглядної тварини (ч. 2 ст. 340 ЦК) тощо. Іншою підставою виникнення права володіння за законом може бути звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження. Так, у ч. 2 ст. 28 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» зазначено, що «у разі не виконання зобов'язання боржником, виконання якого забезпечене обтяженням, залишається невиконаним і в разі якщо предмет забезпечувального обтяження знаходиться у володінні боржника, останній зобов'язаний на вимогу обтяжувача негайно передати предмет обтяження у володіння обтяжувача» [2]. Слід зауважити, що обтяжувач не може свавільно забрати майно у боржника, оскільки законом передбачено, що «звернення стягнення здійснюється на підставі рішення суду» [2].

Іншою підставою виникнення права володіння є договір. У законі вказується, що договір може бути укладеним з власником та іншою особою, якій було передане майно. Право володіння на чужу річ може виникати при укладанні договорів, які пов'язані з передачею речі іншій особі в користування. Прикладами таких договорів є договір лізингу, найму, перевезення, позички, зберігання та інші.

О.В. Дзера визначає право володіння як закріплену законом можливість фактичного володіння річчю, під яким розуміється фізичне чи господарське володіння [3, с. 472]. Аналогічне поняття міститься у науковій роботі Ю.О. Заїки: «Право володіння – це можливість особи (власника) мати річ у своєму віданні, у своєму господарстві» [4]. Встановлення права володіння або панування над майном є важливим елементом повноважень володільця річчю. Оскільки у більшості випадків укладання договору недостатньо для набуття права власності, також потрібна передача майна для здійснення переходу права володіння на підставі договору.

Слід також звернутися до судової практики з питань права володіння та його сутності. Так, у Листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ "Про практику застосування судами законодавства під час розгляду цивільних справ про захист права власності та інших речових прав" визначено поняття «права власності» таким чином. Право володіння виступає юридично забезпеченою можливістю фактичного панування власника над майном, не пов'язаною з використанням його властивостей [5].

Отже, аналізуючи наукову літературу та законодавство України, можна визначити поняття права володіння як відносини, при яких відбувається фактичне панування над річчю, яка може належати як її власникові, так і особі, яка фактично тримає річ у себе на підставах, що не порушують законодавство України, та ставиться до неї як до своєї.

У ч. 3 ст. 397 ЦК України зазначається поняття «фактичне володіння» та підстави вважати таке володіння правомірним. Слід відмежовувати вищезазначену дефініцію від «права володіння». В.В. Цюра вважає, що фактичним володінням повинно визнаватися сам факт володіння, незалежно від наявності у володільця права на предмет володіння [6]. Тим самим автор вказує, що фактичне володіння має речовий характер і не обов'язково засновується на певній правовій підставі. Ця позиція підтверджується ч.3 ст. 397 ЦК, в якій зазначається «Фактичне володіння майном вважається правомірним, якщо інше не випливає із закону або не встановлено рішенням суду». Також висловив свою думку щодо інституту володіння І.Б Новицький. Він вважає, що володіння у розумінні фактичного панування над річчю є саме тим відношенням, на підґрунті якого історично формувався інститут права власності [7, с. 75], оскільки у Стародавньому Римі володіння визначалось як фактичне панування пов'язане з юридичними наслідками. На сьогодні поняття «право володіння» та «фактичне володіння» мають різне значення і вступають у підпорядковані відносини.

У ч. 1 ст. 397 ЦК вказано, що володільцем чужого майна є особа, яка фактично тримає річ у себе. Тому на практиці існують випадки, коли

володілець може не знати того факту, що він не має права власності на річ. Існує така класифікація володіння річчю. Законне – це те володіння, яке має визначену правову підставу. Відповідно незаконне володіння поділяється на добросовісне і недобросовісне. Добросовісне – це незаконне володіння річчю на підставі того, що особа не знає про те, що вона порушує норми законодавства. У статті 400 ЦК вказано, що недобросовісне володіння проявляється в умисному володінні річчю не маючи на нього права власності або інше право відповідно до договору чи закону. Вчені переконані, що захист володіння не здійснюється належним чином. О.О. Михайленко вважає незрозумілим те, що правовий захист відповідно до чинних норм права надається лише володінню, яке виникає на правовій підставі, створюючи проблему незахищеності незаконного добросовісного володіння [9, с. 13]. Таким чином, захист прав незаконних володільців не є завданням інституту володіння, а виступає його наслідком.

Висновок. Аналізуючи всю вищезазначену інформацію, можна виділити такі ознаки права володіння чужою річчю. Володілець майна не є його власником. Майно фактично знаходиться у володінні. Щодо володіння майном діє презумпція правомірності володіння. Підставою виникнення права володіння є договір та інші підстави встановлені законом.

Право володіння чужим майном – це право, що ґрунтується на презумпції правомірності володіння, коли майно фактично знаходиться у володільця, хоча він не є власником цього майна, а володіння виникло на підставі договору чи інших підстав встановлених законом.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435- IV// База даних «Законодавство України», / Верховна Рада України., 2003, № 40-44.
2. Закон України. «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» [Електрон. ресурс] // База даних «Законодавство України», / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15> (дата звернення 15.11.19).
3. Дзера О. В. Вибране. Збірник наукових праць. Київська школа цивілістики. Київ: 2017. 871 с.
4. Заїка Ю.О. Українське цивільне право.: навч. посіб. [Електрон. ресурс]. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk700610.pdf>____(дата звернення 15.11.19).
5. Листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ "Про практику застосування судами законодавства під час розгляду цивільних справ про захист права власності та інших

речових прав" від 28.01.2013 р. N 24-150/0/4-13 [Електрон. ресурс]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/VRR00095> (дата звернення 15.11.19).

6. Цюра В.В. Речові права на чуже майно : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / В.В. Цюра. К.: 2005. 19 с.

7. Новицкий И.Б. Римское право. Изд. 6-е, стереотипное. М.: 1998. 245 с.

8. Цивільне право України : навч. посіб. [Електрон. ресурс]. URL: https://pidruchniki.com/1584072046113/pravo/tsivilne_pravo_ukrayini (дата звернення 15.11.19).

9. Михайленко О.О. Речово-правові обмеження права приватної власності за стародавнім римським та сучасним цивільним правом України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О.О. Михайленко. Х. : Національна юридична академія ім. Я. Мудрого, 2003. 21 с.

***Клочко Олександр
студент IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу***

***Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж***

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

Свобода договору є однією із загальних засад цивільного законодавства і основоположним принципом договірного права, який створює найбільш сприятливі передумови для вступу в договірні відносини. Цей принцип реалізується при укладенні всіх договорів, в тому числі і спадкового договору. Як свідчить практика, спадковий договір набув поширення, і перш за все, завдяки тому, що становище відчужувача у спадковому договорі є більш вигідним, ніж, скажімо, за договором довічного утримання. Однак у світлі численних змін до чинного законодавства та неоднозначного тлумачення окремих норм, присвячених

спадковому договору, питання, пов'язані з укладенням спадкового договору, потребують додаткового дослідження та уточнення. У зарубіжних джерелах зустрічаються міркування з приводу недопустимості укладення спадкового договору, який за законодавством окремих країн є однією з підстав спадкування (ЦК Німеччини, ЦК Австрії, ЦК Швейцарії), у зв'язку з тим, що він обмежує свободу заповіту спадкодавця, а у вітчизняних – критиці піддається положення про те, що на майно, визначене спадковим договором, накладається заборона відчуження, нібито, це обмежує можливості відчужувача розпорядитися вказаним майном за життя, і позбавляє його можливості розпорядитися ним на випадок смерті. Якщо говорити про спадковий договір, передбачений гл. 90 ЦК України, то у вітчизняній літературі спадковий договір також піддається критиці з огляду на те, що його укладення обмежує можливість відчужувача розпорядитися майном, з приводу якого укладено договір, як за життя, так і на випадок смерті. Інші ж автори вважають, що обмеження правоздатності відчужувача внаслідок укладення спадкового договору не настає. Але така ознака спадкового договору не є підставою для його негативної оцінки.

По-перше, як правильно зазначає З. В. Ромовська, при укладенні спадкового договору можливість розпорядження майном обмежується не більше, ніж, скажімо, при укладенні договору купівлі-продажу чи дарування. Адже якщо певне майно є предметом договору купівлі-продажу чи дарування, то продавець або відповідно дарувальник більше не може розпорядитися цим майном ні за життя, ні на випадок смерті, бо на момент відкриття спадщини таке майно не включатиметься до її складу, оскільки продавець чи дарувальник розпорядився майном ще за життя. І у цьому не вбачається жодного обмеження можливості розпоряджатися майном. Спадковий договір є договором за життя і, розпорядившись певним майном ще за життя, відчужувач не може розпорядитися ним ні вдруге за життя, ні на випадок смерті. По-друге, закріплений законом принцип свободи договору (ст. 627 ЦК України) надає особі можливість вибору поведінки – укласти чи не укласти договір.

Таким чином, обмеження можливості розпорядження майном внаслідок укладення спадкового договору є цілком природним явищем і жодним чином не характеризує цей договір з негативної сторони. Більше того, порівняно з іншими договорами про відчуження майна, спадковий договір в цьому відношенні має свої переваги, оскільки за відчужувачем, хоч і з деякими обмеженнями, але зберігається право розпоряджатися майном.

Література:

1. Кравченко О.Ю. Поняття та ознаки спадкового договору / О.Ю. Кравченко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18 «Економіка і право» : збірник наукових праць. - Вип. 9. - К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. - С. 98

*Колеснік Олена Юріївна
студентка 4 курсу економіко-
правового факультету, спеціальність
«Право», Одеський національний
університет імені І.І. Мечникова*

*Науковий керівник: Потопахіна
Ольга Миколаївна, кандидат
юридичних наук, доцент, Одеський
національний університет імені
І.І. Мечникова*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕНСІЙ ЗА ОСОБЛИВІ ЗАСЛУГИ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ

В кожній розвинутій державі, яка цінує здобутки та успіхи своїх громадян в різноманітних сферах діяльності, існує інститут винагороди за заслуги перед країною. В Україні він функціонує у вигляді державних нагород України та проявляється не лише у публічному визнанні за певним громадянином важливих здобутків для країни, а й в додаткових соціальних виплатах. Так, особи, які мають значні досягнення у галузі науки, спорту, культури, освіти, у сферах державної або громадської діяльності мають право на отримання пенсій за особливі заслуги перед Україною. Призначення відповідних пенсій регулюється Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» 1767-III від 01.01.2001 [1,ст.383].

У зв'язку із складною ситуацією, яка існує на теперішній час на території нашої держави, це питання стає все більш актуальним стосовно осіб, що отримують нагороди у зв'язку з несенням військової служби. Проте, варто зазначити, що з точки зору талановитих людей, які досягають успіхів та прославляють Україну на весь Світ, це питання не втрачало своєї актуальності ніколи.

Згідно чинного законодавства України, право на отримання пенсій за заслуги перед Україною мають особи, які є Героями України; особи, нагороджені відповідними державними орденами та медалями; особи,

відзначені почесним званням України; ветерани війни, нагороджені за бойові дії орденом, медаллю "За відвагу" або медаллю Ушакова, незалежно від часу нагородження; видатні спортсмени - переможці Олімпійських та Паралімпійських ігор, Всесвітніх ігор глухих, чемпіони і рекордсмени світу та Європи; космонавти, які здійснили політ у космос, члени льотно-випробувальних екіпажів літаків; народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України; особи, відзначені державними преміями України, тощо [1,ст.383].

Слід звернути увагу на ще одну останню категорію осіб, які мають право на призначення цих виплат, це - матері, які народили п'ятеро і більше дітей та виховали їх до шестирічного віку. В даній ситуації враховується, що якщо у разі смерті матері або позбавлення її батьківських прав виховання дітей до зазначеного віку здійснювалося батьком, право на пенсію за особливі заслуги надається батьку. До того ж враховуються діти, усиновлені в установленому законом порядку [1,ст.383].

Остання редакція Закону України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» [1,ст.383] відбулася 11.10.2017 року, відповідно до якої пенсії за особливі заслуги встановлюються територіальними органами Пенсійного фонду України, куди особа, яка має підстави для отримання відповідних виплат, повинна подати заяву з усіма необхідними документами, що це підтверджують.

До того ж, законодавець доцільно звернув увагу на проблему строків нарахування пенсій за особливі заслуги та шляхом внесення змін до вказаного вище Закону надав особам додаткових гарантій, а саме, відтепер громадяни мають право на отримання виплат не тільки з дня звернення за встановленням пенсії з усіма необхідними документами (як було у попередній редакції), а й з дня набуття права на пенсію за особливі заслуги перед Україною, якщо звернення за її встановленням відбулося не пізніше 12 місяців з дня набуття права [1,ст.383].

Варто розуміти, що за своєю суттю пенсія за особливі заслуги є не окремою виплатою, а надбавкою до основної пенсії, яку отримує людина (пенсія за віком, через інвалідність, втрату годувальника або за вислугу років). Якщо ж говорити щодо розміру цієї «надбавки», то він напряду залежить від прожиткового мінімуму громадян, які втратили працездатність і розраховується у відсотковому відношенні до нього. При цьому, у разі, коли особа одночасно має право на надбавки за кількома критеріями, визначеними в законі, призначається та надбавка, яка є більшою у максимальному розмірі.

Досить важливим проявом реалізації принципу соціального забезпечення є можливість непрацездатних членів сім'ї померлого реалізувати своє право на пенсію за особливі заслуги у разі смерті особи,

яка мала особливі заслуги перед Україною. Тобто, члени сім'ї померлого, зазначені в статті 36 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" [2, ст.280] мають право на встановлення надбавки до пенсії у таких розмірах: за наявності одного непрацездатного члена сім'ї - 70 відсотків, двох і більше - 90 відсотків надбавки до пенсії померлого годувальника або надбавки до пенсії, що могла бути йому встановлена. До того ж, законодавець окремо виділяє групу осіб, а саме військовослужбовців, поліцейських, осіб начальницького або рядового складу органів внутрішніх справ та інших державних службовців, непрацездатні члени сім'ї якого, в разі його смерті також мають право на встановлення до пенсії надбавки.

Беззаперечним є той факт, що законодавство України у сфері соціального забезпечення, а саме призначення пенсій за особливі заслуги перед Україною, все більше змінюється у напрямку європейської інтеграції та намагається відповідати загальноприйнятим міжнародним соціальним стандартам. Проте існує ряд проблем цього інституту, а саме неможливість держави в повній мірі реалізувати всі ті гарантії, що закріплені у законах. Недосконалим залишається механізм реалізації права на пенсії за особливі заслуги перед Україною, оскільки він є досить довготривалим і доволі складним для розуміння громадянами без юридичною освіти.

Отже, досліджуючи соціальне законодавство України, а саме актуальний Закон України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» від [1,ст.383], не можна не погодитися з тим, що наша держава намагається всіляко підтримувати та мотивувати своїх громадян на досягнення успіхів у різноманітних сферах діяльності. Не дивлячись на те, що вже досить давно існує інститут відповідної матеріальної винагороди осіб, які зробили свій особливо важливий внесок у розвиток нашої держави, він не перестає розвиватися та не втрачає своєї актуальності.

Список використаної літератури:

1. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.01.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14> (дата звернення: 21.10.2019);
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 01.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 21.10.2019);

*Крікало Олена Богданівна
студентка групи ПВ-22, Інститут
права, психології та інноваційної
освіти, Національний університет
«Львівська політехніка»*

*Науковий керівник: Остапенко
Леонід Олексійович, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
цивільного права та процесу,
Національний університет
«Львівська політехніка»*

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

В Україні проживає близько 2.5 мільйона людей з інвалідністю, більшість з них працездатного віку та не кожен з них може реалізувати своє право на працю. Механізм забезпечення соціального становища людей з обмеженими можливостями в Україні, на нашу думку, має велику кількість прогалин, більш того, не раз були зафіксовані випадки дискримінації людей за ознакою інвалідності.

Особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист [1].

Роботодавці мають самотійно здійснювати працевлаштування інвалідів у рахунок нормативів робочих місць для їх працевлаштування. При цьому державна служба зайнятості сприяє працевлаштуванню інвалідів, що перебувають на обліку і зареєстровані як безробітні [2].

При працевлаштуванні людини з інвалідністю необхідно враховувати:

1. Індивідуальний режим прийому медикаментозної терапії;
2. Індивідуальний режим харчування;
3. Потреба в індивідуальному темпі виконання роботи;
4. Обмеження в пересуванні.

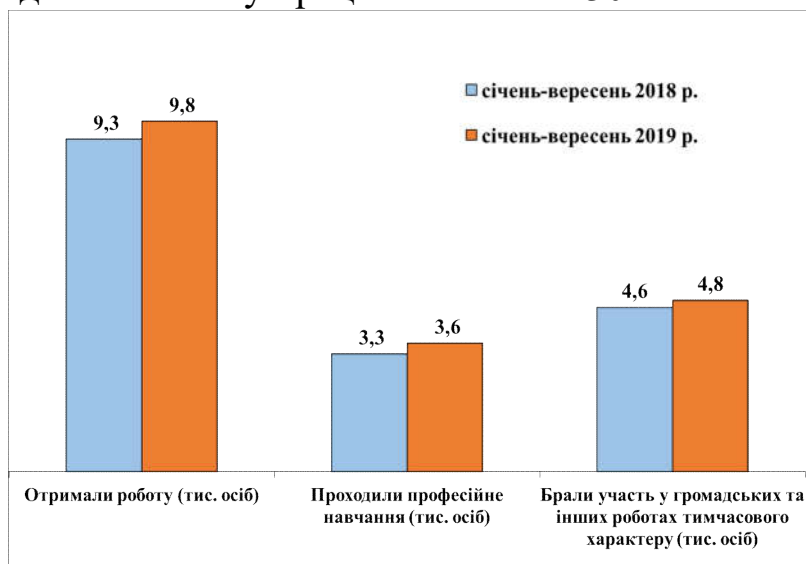
5. Можливість використання спеціальних допоміжних засобів та пристроїв, що частково компенсують функціональні обмеження або покращують умови праці (кондиціонер, ортопедичне крісло, посилення освітлення, лупа, протишумові вкладиші, навушники, шоломи, клавіатура зі шрифтом Брайля тощо) [3].

Національне законодавство зобов'язує юридичних та фізичних осіб виконувати норматив створення робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. Він становить 4% середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік. Якщо ж на підприємстві працюють від 8 до 25 людей, то для співробітника з інвалідністю потрібно передбачити одне робоче місце [4].

Відповідно, за даними аудиту 2017 року Рахункової палати України державних установ і підприємств, переважна більшість бюджетних установ в Україні ухиляється від виконання цієї квоти. Що стосується підприємств та організацій, які не належать до державного сектору, то вони зобов'язані сплачувати санкції за невиконання квоти. Однак, навіть це не змушує багатьох роботодавців брати на роботу працівників, які мають інвалідність [5].

Протягом січня-вересня 2019 року послуги державної служби зайнятості отримували 38,3 тис. безробітних осіб з інвалідністю. Кількість осіб з інвалідністю, які були працевлаштовані за сприянням державної служби зайнятості, становила 9,8 тис. осіб, що на 5% більше, ніж у січні-вересні 2018 року. На нові робочі місця з компенсацією витрат роботодавцю єдиного внеску працевлаштовано 304 особи з інвалідністю.

Станом на 1 жовтня 2019 року кількість безробітних осіб з інвалідністю становила 15,8 тис. осіб. Кількість вакансій, на які могли бути працевлаштовані особи з інвалідністю (за інформацією роботодавців), становила 8,8 тис. одиниць, що на 10% більше, ніж на 1 жовтня 2018 року [3].

На зображеній вище статистиці ми можемо розглянути інформацію кількості осіб з інвалідністю, які були працевлаштовані за сприянням державної служби зайнятості. Бачимо хоч не велику, але суттєву різницю між 2018 та 2019 роками. Україна, впроваджуючи європейські реформи у життя суспільства, змінює застарілі радянські стандарти та сприяє працевлаштуванню людей з обмеженими можливостями, що дозволяє їм успішно інтегрувати в сучасний соціум.

Однак, в Україні працевлаштування особи з інвалідністю нерідко зводиться до зберігання її трудової книжки на підприємстві. У такий шлях роботодавець намагається уникнути штрафу за невиконання квоти. На нашу думку, це основа проблема працевлаштування осіб з інвалідністю України: санкція є найкращим стимулом для працевлаштування людей з інвалідністю, що не відповідає нормам міжнародного права.

Роботодавці часто самі вирішують за працівників з інвалідністю, вважаючи, що їм буде важко або некомфортно. З цього приводу журналіст Оксана Радущинська ділиться власним досвідом: «Коли я розпочала пошуки роботи, то люди дивувалися: «А як вона працюватиме?», «Що вона робитиме у своєму візку?», «Ведуча на телебаченні у колясці — це абсурд». Утім я навчилася отримувати інформацію, брати інтерв'ю, організовувати зустрічі, працювати у кадрі, гармонуючи з тими умовами, у яких змушена перебувати» [6].

Сьогодні бачимо зміни в сучасна державній політиці соціального захисту осіб з інвалідністю, яка на даний момент включає в себе низку заходів, зокрема створення умов для інтеграції інвалідів до активного суспільного життя; підвищення державних гарантій у досягненні вищих соціальних стандартів у матеріальному забезпеченні інвалідів; створення безперешкодного середовища для інвалідів; забезпечення активної взаємодії державних органів та громадських організацій інвалідів у розв'язанні проблем інвалідів тощо [7].

Враховуючи вище наведене, варто сказати, що національне законодавство яке б надавало реальні можливості особам з інвалідністю повністю реалізувати свої права та виконувати свої обов'язки знаходиться лише на папері й явно очікує свого практичного застосування. Варто спиратись на успішний міжнародний досвід та реалізовувати на практиці, а роботодавцю потрібно позбутись суб'єктивної оцінки фізичних можливості найманого працівника і навчитись звертати увагу лише на його професійні якості.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-XII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> [Дата звернення 27.10.2019].
2. Закон України «Про зайнятість населення» Від 05.07.2012 № 5067-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> [Дата звернення 27.10.2019]
- 3 Державна служба зайнятості URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/analitics/65>, [Дата перегляду 29.10.2019].
4. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26.06.1997 р. № 400/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400/97-%D0%B2%D1%80> [Дата звернення 27.10.2019].
5. Громадський простір - веб-платформа для розвитку громадських організацій України «Працевлаштування людей з інвалідністю в Україні – чому не спрацьовує система квот?», від 18.01.2018. URL: <https://www.prostir.ua/?news=pratsevlashtuvannya-lyudej-z-invalidnistyu-v-ukrajini-chomu-ne-spratsovuje-systema-kvot> [Дата звернення 27.10.2019].
6. Працевлаштування осіб з інвалідністю: нюанси та можливості: [розмова з Оксаною Радущинською: журналіст, редактор, диктор в КП «Староконстантинівське районне радіомовлення, спілкувалась Анастасія Чорна]. URL: <https://www.work.ua/articles/expert-opinion/1398/> [Дата перегляду 21.10.2019].
7. Про становище інвалідів в Україні. Національна доповідь / Мінпраці України, Держ. установа “Наук.-дослід. ін-т соц.-труд. відносин”. – К., 2008. – 200 с.

*Куберська Валерія
студентка IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Інтернет-технології дозволяють завантажувати, зберігати, поширювати різні види інформації, в тому числі об'єкти, які охороняються авторським правом. Проте така «свобода» може завдавати шкоди правам людини, що є неприпустимим. Саме тому важливо знати правила, які охороняють нас від протиправних посягань з боку інших осіб, оскільки проблема захисту авторських прав у мережі Інтернет є одним з найскладніших та водночас актуальних питань сьогодення.

Зазвичай правовласники з метою захисту своїх прав звертались з письмовими вимогами до осіб, які порушують їх права або до власників веб-сайтів, якщо знаходили про них інформацію, з письмовими вимогами припинити порушення авторських прав. Однак переважно такі письмові звернення були безрезультатними і правовласники були вимушені звертатися до суду. На сьогоднішній день, впроваджено порівняно новий спосіб захисту авторських прав саме для тих випадків, коли порушення відбувається з використанням мережі Інтернет. По суті, мова йде про такі самі вимоги правовласників про припинення порушення, однак форма заяви, процедура подачі та розгляду тепер чітко регламентовані. Варто зазначити, що авторське право не вимагає обов'язкової державної реєстрації чи будь-якого іншого спеціального оформлення. Хоча така реєстрація була б додатковим захистом вашого авторського права. Свідоцтво про реєстрацію авторського права, видане Державною службою інтелектуальної власності України, є найбільш значущим доказом приналежності авторських прав, а також дата створення твору. Для позначення авторського права в публікаціях використовується знак охорони авторського права, після якого вказується ім'я автора та рік публікації твору. Знак охорони авторського права виглядає таким чином: ©Так, з прийняттям Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» Закон було доповнено статтею 52-1. Відповідно

до цієї статті, при порушенні будь-якою особою авторського права і суміжних прав, вчиненому з використанням мережі Інтернет, суб'єкт авторського права і суміжних прав (далі - заявник) має право звернутися до власника веб-сайту та веб-сторінки, на яких розміщена або в інший спосіб використана відповідна цифрова інформація, із заявою про припинення порушення. Така заява надсилається власнику веб-сайту з одночасним направленням її копії постачальнику послуг хостингу, який надає послуги або ресурси для розміщення відповідного веб-сайту. Заявник може звернутися із заявою про припинення порушення виключно за представництвом адвоката. Адвокат надсилає відповідну заяву, за умови ідентифікації заявника, встановлення його контактних даних та підтвердження наданими заявником документами факту наявності у заявника прав, про припинення порушення яких висувається вимога. Таким чином, якщо раніше власники авторських прав могли звертатися до власників веб-сайтів та веб-сторінок зовсім безрезультатно, то, з урахуванням внесених змін до Закону, розгляд заяви про припинення порушення власником веб-сайту носить обов'язковий характер, і заявнику обов'язково повинна бути надана відповідь, навіть про відмову у задоволенні заяви. А ігнорування даної заяви тягнутиме за собою притягнення до адміністративної відповідальності.

Література:

1. ЛПА закон. Захист авторських прав в мережі по-новому від 18.05.2017
2. Юридична Газета online. Захист авторських прав в мережі Інтернет №45-46 (699-700) від 05.11.2019.

*Мовчан Марина
студентка IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИДБАННЯ НЕРУХОМОСТІ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ

Багатьох іноземних інвесторів цікавить в першу чергу ринок нерухомості-саме тут вони бачать перспективу для успішних комерційних операцій. В Україні ціни на нерухомість відносно не високі, при тому, що

є надзвичайно багато привабливих в діловому аспекті об'єктів. Тому всі юридичні питання, пов'язані з купівлею нерухомості є дуже актуальним для іноземних комерсантів. Іноземці мають право купляти нерухомість в Україні, незалежно від того, є вони фізичними особами чи юридичними. Однак, існують певні обмеження і особливості для іноземців, порівняно із резидентами України. Всі права на придбання нерухомості у нерезидентів такі самі як і в громадян України. Існують певні обмеження, окремо зазначені в законодавстві, а саме:

- землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам;

- земельні ділянки несільськогосподарського призначення в межах населених пунктів, а також на земельні ділянки несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві приватної власності;

Іноземні юридичні особи можуть набувати право власності на земельні ділянки несільськогосподарського призначення:

- у межах населених пунктів у разі придбання об'єктів нерухомого майна та для спорудження об'єктів, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в Україні;

- за межами населених пунктів у разі придбання об'єктів нерухомого майна.

- юридичні особи можуть купляти землю в межах міста, якщо на ній знаходяться або будуть побудовані об'єкти нерухомості, призначені для підприємницької діяльності

- якщо юридична особа хоче купити ділянку, яка знаходиться в фізичній чи комунальній власності, вона обов'язково має мати своє представництво в Україні.

Іноземцю для придбання нерухомості необхідні такі документи:

1. дійсний закордонний паспорт;

2. перекладений і нотаріально засвідчений в Україні переклад закордонного паспорта;

3. ідентифікаційний код;

Код видадуть на підставі заяви в податковому управлінні протягом тижня. Для цього необхідно мати закордонний паспорт з перекладом; свідоцтво про реєстрацію, дозвіл на перебування або подібні документи не потрібні. Оплата, як правило, проводиться безпосередньо в момент укладення договору, якщо немає іншої домовленості. В основному, пропонуються такі можливості:

- Відкриття інвестиційного рахунку та переказ на цей рахунок суми в іноземній валюті з-за кордону з подальшим продажем іноземної

валюти та переказом на інвестиційний рахунок грошових коштів у гривнях (UAH) для подальшого здійснення іноземної інвестиції;

- Безпосередній переказ валюти з-за кордону на рахунок в іноземній валюті продавця – резидента;

- Оплата готівкою в банку і переказ на рахунок продавця, так як оплата готівкою дозволяється тільки в сумі до 50.000,- грн. При цьому слід звернути увагу, що необхідно пред'явити свідоцтво про походження коштів. Верхня межа незадекларованих готівкових коштів іноземців, які ввозяться в Україну, становить 10.000,- Євро. В деяких країнах існують закони, які дають право тим, хто купив нерухомість, отримати громадянство або посвідку на постійне проживання за спрощеною процедурою. В Україні така можливість існує лише опосередковано. Так як, дозвіл на імміграцію видається тим людям, які інвестували в українську економіку більше ніж сто тисяч американських доларів. Сама по собі купівля нерухомості інвестицією не вважається. Однак можна відкрити компанію в Україні (найкращим варіантом це буде товариство з обмеженою відповідальністю), внести цю суму на її рахунок, зареєструвати це як інвестицію, а потім від імені компанії купити потрібну вам нерухомість.

*Орлов Олександр Глібович
студент 2 курсу магістратури,
Миколаївського інституту права
Національного університету «Одеська
юридична академія»*

*Науковий керівник: Ємельянова
Людмила Василівна, Миколаївський
інститут права Національного
університету "Одеська юридична
академія"*

НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИМИ ДОГОВОРАМИ

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), ратифікованою Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР, зокрема в ст. 1 Першого протоколу до неї (1952 р.) передбачає право кожної фізичної чи юридичної особи безперешкодно користуватися своїм майном, не допускається позбавлення особи її власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними

принципами міжнародного права, визнано право держави на здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів [1].

Питання легітимності права власності є важливим не тільки для конкретної особи, а й для суспільства в цілому. Це питання важливо особливо в наші дні, коли в Верховній Раді розглядаються законопроекти щодо продажу землі, що складає національне багатство українського народу.

Правовідносини власності виникають, змінюються та припиняються на підставі певних юридичних фактів, які називають в цивілістиці – підставами набуття права власності [2, с.413].

Цивільне право, як право приватне, закріплює презумпцію правомірності набуття прав власності. Перелік способів набуття права власності є невичерпним, проте основне правило – цей спосіб повинен не бути забороненим законодавством.

Вчені-цивілісти все ж таки намагаються розділити поняття «підстави набуття права власності» і «способи набуття права власності» [3, с.172].

Для набуття права власності за договором необхідні як підстава, якою є договір, так і спосіб, яким є факт виконання договору – передання майна.

За договорами, як похідними способами набуття права власності, до нового власника переходить той обсяг правомочностей, який належав попередньому власнику, а також усі речові обтяження майна (сервітут, узуфрукт, застава) та в деяких випадках зобов'язальні (оренда), якими було обмежене право власності на річ.

Способи передачі речі за договором: вручення речі як фізичний акт; здача речей на пошту, організації зв'язку, перевізнику для відправлення, пересилання набувачеві майна відчуженого без зобов'язання доставки. вручення складського свідоцтва, коносаменту або іншого товаророзпорядчого документа на майно.

За договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму. Цей договір є найрозповсюдженішим, завдяки йому забезпечується товарообіг. Предметом договору визначається товар, який є у продавця на момент укладення договору або буде створений (придбаний, набутий) продавцем у майбутньому (зокрема, при укладенні ф'ючерних і форвардних договорів

Аналіз договорів таких як купівлі-продажу, дарування, міни, поставки, договору ренти, довічного утримання, тощо дає підстави стверджувати, що набуття права власності залежить від дійсності

договору, від характеристики предмету договору, від умов самого договору, від належного виконання договору та його форми. Крім цих договорів, що безпосередньо направлені на передачу власником свого права власності іншій особі, є низка інших договорів, результатом яких є набуття права власності. Так за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші предмети, визначені родовими ознаками. Момент набуття права тут визначений в самому договорі.

Якщо звернутися до договору будівельного підряду, то замовник має на меті отримати новозбудований об'єкт у власність після закінчення будівництва. До 2005 року діяло правило – до передачі об'єкта будівництва замовнику, власником його є підрядник, сьогодні ст. 876 ЦК встановила, що власником об'єкта будівництва є замовник, якщо інше не передбачене договором [4]. Такий підхід, на наш погляд, порушує логіку договору підряду, перерозподіляє ризики (випадкова загибель речі лежить на власникові). Сама передача збудованого замовнику не є моментом настання права власності для останнього, для набуття права власності на нерухоме майно необхідна ще державна реєстрація.

Можемо зробити висновок: момент набуття права власності за договором залежить від самого договору, його предмету (рухоме-нерухоме майно), від умов договору, від форми договору і державної реєстрації.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), ратифікована Законом України від 17 липня 1997р. № 475/97-ВР [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Цивільне право: підручник: у 2 т. Т.1 / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. — Х. : Право, 2012. — 433с.
3. Спасибо І.А. Набуття права власності особою при його припиненні в іншої особи: окремі проблеми волі та правонаступництва. // Університетські наукові записки. – 2008. № 4 –С 171-174
4. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44, ст.356.

*Попович Марія Євгеніївна
студентка, міжнародно-правовий
факультет, 3 курс, група 07мп-17-02,
Національний юридичний
університет ім. Ярослава Мудрого*

*Науковий керівник: Світлична
Галина Олександрівна, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
цивільного процесу Національного
Юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Невід’ємною ознакою демократичної та правової держави є не лише існування національної системи захисту прав, свобод та законних інтересів осіб, але й створення ефективного механізму її дії. Стратегією Реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., затвердженою Указом Президента України від 20.05.2015 р. передбачено розширення способів альтернативного (позасудового) врегулювання спорів, зокрема, шляхом впровадження інституту медіації та посередництва. Медіація, відповідно до прийнятого за основу Верховною Радою проекту Закону України «Про медіацію» (реєстр. № 3665), – це альтернативний (позасудовий) спосіб врегулювання конфлікту (спору) шляхом переговорів сторін конфлікту (спору) за допомогою одного або декількох медіаторів. Досвід багатьох демократичних країн свідчить про те, що альтернативні способи врегулювання спорів є доволі ефективною формою захисту прав та законних інтересів. При цьому запровадження позасудового врегулювання спорів дає можливість розвантажити суди, забезпечити оперативність врегулювання конфліктів та зменшити фінансові витрати осіб, пов’язані з розглядом та вирішенням справ. Необхідність запровадження в Україні медіації як найбільш ефективного альтернативного способу врегулювання спорів вже тривалий час є предметом дискусій та законодавчих ініціатив. Таким чином, одним із перспективних способів вирішення конфліктів та спорів є саме медіація - процедура, під час якої медіатор сприяє налагодженню контакту між учасниками конфлікту чи спору для досягнення взаємоприйняттого його вирішення.

Важливим кроком на шляху впровадження медіації була розробка проекту Закону України «Про медіацію» (реєстр. № 3665), який Верховною Радою прийнято не було [1], якій був відхилений Верховною Радою. Водночас 5 липня 2019 р. з’явився новий законопроект №10425, що був внесений народним депутатом України Мірошніченком Ю. Р.

(посв. N 179) та містив чимало дискусійних положень. Одним з них була пропозиція щодо запровадження обов'язковості медіації як способу досудового врегулювання спору у передбачених законом випадках.

В контексті цього слід зазначити, що в світі існують дві моделі медіації: обов'язкова і не обов'язкова. Так, законопроект передбачає обов'язкову досудову медіацію по всім категоріям справ, окрім кримінальних. Разом з цим встановлення фактично обов'язкового етапу медіації до звернення в суд передбачає створення інституту самоврядної, професійної організації, яка здійснюватиме добір, підготовку, дисциплінарні провадження, підвищення кваліфікації тощо. Варто звернути увагу на обов'язковість застосування медіації у порядку, як це відбувається у деяких зарубіжних країнах. У юридичних системах США, Канади, Нової Зеландії та Японії пішли шляхом впровадження обов'язковості медіаційної процедури про розгляді конкретних видів справ. Зараз, у США та Австралії медіація широко застосовується при вирішенні трудових, сімейних, корпоративних, публічних конфліктів, відновлення статусу потерпілого від злочину, з'ясуванні суперечок внаслідок ДТП та заподіянні шкоди життю і здоров'ю неналежним лікуванням [2]. У той самий час, у Японії медіація обов'язково застосовується лише при вирішенні справ із сімейного права (що включає у себе розлучення та усиновлення), справи з міжсусідських відносин, гендерно-забарвлені конфлікти та справи про компенсацію завданою стороною(-ами) шкоди [3]. Тим не менш, у Нідерландах та Бельгії медіаторам та учасникам суспільних відносин надається майже повна свобода, оскільки у відповідних Законах цих країн передбачається регулювання лише оплати за послуги посередників та вимоги до сертифікації медіаторів.

В залежності від того, хто виступає в ролі медіатора, відповідно до практики іноземних держав, можна виділити наступні моделі медіації: 1) судова, 2) адвокатська, 3) нотаріальна, 4) професійна.

Судова медіація діє у тих країнах, де вона є частиною судочинства, тому вона проводиться суддею, який отримав на це дозвіл та має відповідну підготовку, навички і не є відповідальним за винесення рішення по справі. Угода, якої досягли сторони в ході медіації, затверджується судом. Залежно від суб'єкта, що виступає в ролі посередника, судова медіація може проводитися суддями і безпосередньо посередниками, медіаторами. Так, у Канаді в Апеляційному суді Квебека медіацію вправі проводити судді. При цьому у сторін зберігається право вибору – звернутися до приватного медіатора, який бере участь в програмі судової медіації, або до судді-медіатора [4]. В контексті цієї моделі Цувіна Т.А. виділяє: 1) зовнішню присудову медіацію та 2) внутрішню присудову медіацію. У першому випадку суддя передає справу на розгляд іншому медіатору, що не є суддею та обирається сторонами. Внутрішня присудова медіація може здійснюватися або суддею (який не розглядає конкретну справу), або працівником суду (наприклад, помічниками суддів), яка є слід

визнати не зовсім прийнятним, оскільки судді повинні мати відповідні навички, чіткі інструкції та мати змогу психологічно абстрагуватися від звичайної та повсякденної ролі судді [5].

Адвокатська медіація застосовується, коли у ролі медіатора виступає особа, яка має право на зайняття адвокатською діяльністю. Однак як заперечення, науковці стверджують, що адвокат, який є представником однієї з сторін, уже не може здійснювати процедуру примирення, оскільки виникає конфлікт інтересів. Для прикладу, в Італії асоціації адвокатів вправі створювати свої організації з надання послуг медіації. Більше того, організації внесені до реєстру, можуть пропонувати послуги медіації в режимі онлайн [6].

Для нотаріальної медіації характерним є те, що в ролі посередника виступає нотаріус, який допомагає сторонам досягти згоди, і належним чином оформити домовленість. Такий різновид медіації є не дуже популярним.

Професійна медіація запроваджена у більшості країн. Такий вид медіації зумовлює існування співтовариства медіаторів, діяльність яких регулюється внутрішнім актом. Так, в США діють державні та приватні служби медіації, що дозволяє користувачам послуги мати ширший вибір та більш високу якість послуги через існуючу конкуренцію.

На підставі викладеного, враховуючи характерні риси різних моделей медіації, які діють в розвинутих країнах світу, їх позитивних та негативних аспектів, слід визначитися з тим, яка саме модель є більш прийнятною та найоптимальнішою для України. Уявляється, що намагання створити в Україні виключно державну службу медіації не можна вважати оптимальним підходом до вирішення проблеми запровадження альтернативних способів врегулювання конфліктів та правових спорів. На нашу думку, враховуючи досвід закордонних держав, варто було б в Україні створити зовнішню присудову модель медіації на професійній основі. Як свідчить практика, саме професійна модель медіації буде найбільш ефективно реагувати на виклики часу та потреби осіб, що звертаються за врегулюванням спорів. При цьому обов'язкову медіацію запровадити для вирішення сімейних та міжсусідських спорів, як це має місце у Японії, що дозволяє зняти навантаження із судової системи. Також варто пам'ятати, що для належної роботи всієї системи медіації необхідне належне законодавче регулювання, що створюватиме належну систему акредитації професійних медіаторів як на державному, так і на приватному рівні.

Література:

1. Дослідження, проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 7 по 14 лютого 2019 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlenia-gromadian-ukrainy-do-sudovoi-systemy>

2. Мамчур Л.В. Особливості медіації в країнах англо-американської системи права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/dip/2010_50/05_23.pdf
3. Kakiuchi S. (2015) Regulating Mediation in Japan: Latest Development and Its Background. In: Esplugues C., Marquis L. (eds) New Developments in Civil and Commercial Mediation. Ius Comparatum – Global Studies in Comparative Law, vol 6. Springer, Cham
4. Отис Л., Райтер Э. Х. Медиация в стенах суда // Медиация и право. – 2011. – № 1. – С. 21-38.
5. Цувіна, Т. А. "Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства України." Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Vol. 7.
6. Кисельова Т. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах / Т. Кисельова // Право України. – 2011. – № 11-12. – С. 225-236.

*Шило Владислава
студентка IV курсу, Таращанського
державного технічного та
економіко-правового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько
Наталія Володимирівна, викладач
юридичних дисциплін I категорії,
Таращанський державний технічний
та економіко-правовий коледж*

ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ШЛЮБНИХ ДОГОВОРІВ

Хоча укладення шлюбних договорів у нас і не користується популярністю, однак, кожен рік спостерігається поступове зростання кількості таких договорів, що спричинює збільшення судових спорів, пов'язаних із застосуванням умов шлюбного договору як під час шлюбу, так і під час його припинення. СК України передбачив, що шлюбний договір не може ставити одного з подружжя у надзвичайно невігідне матеріальне становище. Положення шлюбного договору, які ставлять одного з подружжя у надзвичайно невігідне матеріальне становище, порушують його права та інтереси, на вимогу такої сторони за рішенням суду можуть бути визнані недійсними з підстав, встановлених ЦК України. Перш за все, мова йде про загальні вимоги до укладення договорів, дотримання яких є необхідним для дійсності будь-якого

договору (несуперечність іншим актам цивільного законодавства, інтересам держави й суспільства, його моральним засадам). Також шлюбний договір може бути визнаний недійсним у тому випадку, якщо він укладений особою під впливом тяжкої для неї обставини та на вкрай не вигідних умовах. Важкими обставинами можуть бути тяжка хвороба особи, членів його сім'ї або родичів, смерть близької людини, загроза втратити житло та інші обставини, для усунення або зменшення яких був укладений шлюбний договір. Варто зазначити, що у більшості випадків судова практика розглядає наявність «надзвичайно не вигідного матеріального становища» в якості порушення саме загальних вимог до укладення договору. Так, аналіз судової практики свідчить, що у більшості випадків ВССУ скасовує рішення судів першої та апеляційної інстанцій про визнання недійсними шлюбних договорів внаслідок недоведеності існування надзвичайно не вигідного матеріального становища або інших суперечностей актам законодавства (наприклад, ухвали ВССУ від 18.12.2012 р. у справі №6-18263св12, від 12.03.2014 о. у справі №6-52702св13, від 10.09.2016 р. у справі №6-24071св14, від 15.12.2017 р. у справі №6-46035ск14). Зокрема, ВССУ оцінює шлюбні договори на предмет дотримання балансу прав обох сторін, у тому числі на придбання рухомого й нерухомого майна або на участь у створенні та участі в товариствах. ВССУ також зазначає, що дотримання такого балансу не порушується, якщо у шлюбному договорі передбачене виключення окремого майна зі складу спільного сумісного, оскільки право визначити особливий правовий режим майна прямо передбачене в СК України.

Окремо слід звернути увагу на цікаву і прогресивну правову позицію, висловлену в постанові ВСУ від 28.01.2015 р. у справі №6-230цс14за. Предметом перегляду у справі були питання правомірності домовленості сторін шлюбного договору про правовий режим майна, придбаного ними до реєстрації шлюбу та юридичної значимості добровільно визнаного ними спільного проживання однією сім'єю до реєстрації шлюбу, і придбання в цей період спільного майна.

Загалом, ВСУ дійшов висновку, що критеріями правомірності шлюбного договору є, по-перше, відсутність суперечностей між його змістом і вимогами закону, тобто відповідність договору імперативним нормам та, по-друге, дотримання моральних засад суспільства. Оскільки саме з такого розуміння правових норм виходив і ВССУ, то у задоволенні заяви про перегляд справи було відмовлено.

Література:

1. Боднар Т.В., Дзера О.В., Кузнєцова Н.С. — навч. посібник; Київ: Юрінком Інтер 2016, 896 с. - «Договірне право»

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура
та адвокатура**

*Yakimtsova Oleksandra
second-year-student of Yaroslav Mudriy
National Law University*

**INTELLECTUAL PROPERTY – THE FOUNDATION OF AN
INNOVATIVE DEVELOPMENT MODEL**

At present, intellectual property is one of the most important components in the economy and national wealth of the countries, and the dynamic development of its objects and the mechanism of commercialization, the breadth of use attract the attention of many scientists, which leads to a detailed study of this phenomenon.

Generally, intellectual property is the result of creative human activity: inventions of human activity, utility models, industrial designs, signs for goods and services, service marks, trade marks, commercial designations, information products, breeding achievements, etc. Considering, these are the results of scientific, technical and artistic creativity of a person, which can be used in any way in economic activity. As a result, the legal consolidation of the rules of using the results of intellectual activity becomes a prerequisite for the development of science, culture and technology of the state.

Innovative model of development is based on the effective use of intellectual potential, large-scale introduction into the economic circulation of intellectual work products, sharp increase in the volume of intellectual property turnover, purposeful and systematic reproduction of high-tech industries that form the core of the latest technology.

Knowledge is becoming the driving force behind the innovative development in modern society, creative mental activity becomes a priority strategic activity and the problems of stimulating and protecting intellectual property become the priority for both individual states and for the world community as a whole.

At the same time, issues of intellectual property protection are increasingly becoming political problems related to economic security through the comprehensive intellectualization of the modern world economy and require strategic and immediate approaches to their solution.

For a long time, the legal regulation of relations arising from the use of intellectual property was considered a task of national states, but the countries

in different ways tried to regulate the balance between the rights of creators to their works and the right of society to free access to these works. As a result, there were certain discrepancies between the various national laws on the protection of intellectual property rights. This could lead to the use of an intellectual property product without the consent of the owner and without paying him a fee, as well as the loss of some countries' rights to new technologies.

Although the global system of legal protection of intellectual property is almost formed now. Ukraine adapts to it because of its intention to develop as an integral part of the world community.

In order to ensure the legal protection of intellectual property objects at national level, institutions are created departments, services, institutes.

The intensification of international cooperation on this issue was realized in the adoption of the TRIPS agreement within the framework of the WTO, an international organization which the most effective international legal mechanism for counteracting the violation in the field of legal protection of intellectual property was developed in, based on the systematization and improvement of all previous achievements secured in previously concluded international agreements. The TRIPS agreement is one example of an international treaty of the new generation, which provides legal protection to the changes in the life of the international community, which today are commonly referred to as "globalization", and reflects the processes that are taking place.

To sum up, it should be mentioned that from the decision of the issues of creating an effective system of protection of intellectual property the strength of the foundation of the innovative model of Ukraine's development, its modernization, economic situation, and increasing of competitiveness in the world social and economic system depends. This also applies to the creation of a civilized market environment in which both entrepreneurs and consumers would be reliably protected from unfair competition related to the unlawful use of intellectual property objects and the production of counterfeit goods. This is what the state system of legal protection of intellectual property of Ukraine promotes.

Therefore, taking into account the experience of other countries, we can conclude that the main principles of the implementation of state policy should be the concentration of resources in the priority areas of science and technology development, the organization of innovation activities, legal protection and protection of the results of scientific objects of intellectual property.

*Бордонос Надія Володимирівна
студентка II курсу магістратури
юридичного факультету
Чернігівського національного
технологічного університету*

*Науковий керівник: Коломієць
Наталія Володимирівна, доктор
юридичних наук, доцент, професор
кафедри кримінального права та
правосуддя Чернігівського
національного технологічного
університету*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕНДЕНЦІЙ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

З часу здобуття Україною незалежності пройшло вже 28 років. Протягом цього часу відбувалася низка змін в більшості сфер суспільного життя – в політичній системі, економіці та системі господарювання, громадському та культурному житті, гуманітарній сфері тощо. Природно, що ці зміни вплинули і на законодавство держави, яке ввесь цей час теж змінювалось, еволюціонувало, щоб відповідати вимогам часу. Цей процес торкнувся і законодавства, що регулює кримінально-правові відносини.

Дослідник В.Н. Додонов у сучасному кримінальному праві виокремлює три основні глобальні тенденції:

- гуманізація кримінального права;
- криміналізація нових видів злочинної діяльності;
- інтернаціоналізація кримінального права [4, с. 11-12].

Крім того, вчений виокремлює ще й такий додатковий тренд у розвитку кримінального права, як прийняття нових кримінальних кодексів. Вказані тенденції є загальносвітовими, але в різних державах мають свою специфіку. Зокрема, в пострадянських країнах (до яких належить і Україна) вони тісно пов'язані з демократичними перетвореннями, що відбувалися в цих державах після розпаду СРСР.

Радянський Союз протягом всього часу свого існування був тоталітарною державою, що значною мірою контролювала всі сфери життя (хоча ступінь безпосереднього втручання був неоднаковим в різних життєвих аспектах). Тому процеси демократизації в пострадянських країнах поєднувалися не лише з лібералізацією політичного життя (його дерегуляцією, ідейним плюралізмом тощо), зменшенням впливу держави на приватне та суспільне життя, а також і з докорінними перетвореннями в

економіці, пов'язаними із становленням ринкових відносин. Наслідком вказаних процесів стала гуманізація законодавства, що проявилась, зокрема, в зміні системи покарань та в декриміналізації ряду діянь, пов'язаних з переходом на нову систему суспільних відносин [4, с. 17]. В той же час зростання злочинності (зокрема, організованої злочинності у сфері економіки) дістала свій вияв у криміналізації багатьох суспільно небезпечних діянь [5, с. 63].

Як гуманізація законодавства, так і криміналізація нових видів злочинної діяльності були тісно пов'язані з третьою тенденцією – інтернаціоналізацією кримінального права. Характерним її проявом є внесення змін до Кримінального кодексу України в зв'язку з підписанням та ратифікацією міжнародних конвенцій (як, наприклад, внесення змін до антикорупційних статей Законом від 18 квітня 2013 р.; зміни, внесені Законом 6 грудня 2017 р. у зв'язку з підписанням Стамбульської конвенції тощо) [5, с. 64].

В перші роки незалежності реформування кримінального законодавства відбувалося шляхом внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу України 1960 р. (далі – КК 1960 р.) [7, с. 199]. Зокрема, у 1992 р. були скасовані такі міри покарання, як заслання та вислання (відповідно, ст. 27 та 28 КК 1960 р.), а у березні 1997 р. – введено мораторій на виконання смертної кари [2, ст. 24, 27-28; 7, с. 200]. Норми КК 1960 р., незважаючи на значні уточнення та доповнення, які були внесені до них після 1991 року, не відповідали у своїй нормативно-правовій сукупності реаліям нового життя, що поряд з іншими, не менш вагомими чинниками, обумовило підготовку та прийняття у 2001 році нового Кримінального кодексу України [3, с. 280]. Новий КК був прийнятий 5 квітня 2001 року, а набув чинності з 1 вересня 2001 р. (далі КК України) [5, с. 64; 7, с. 200]. Як відзначає Л.В. Левицька, посилаючись на В.Я. Тація та В.В. Сташиса, новий КК закріплює визнання того, що законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права [1, ст. 3; 6, с. 31]. Крім того, КК України 2001 р. закріплює ряд основоположних принципів кримінального права:

- нема злочину, немає покарання без вказівки на те в законі;
- застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією забороняється;
- підставою до кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого Кримінальним кодексом [1, ст. 2; 6, с. 31]. Також серед важливих принципів кримінального права дослідники називають закріплення в

законі принципу особистої та винної відповідальності фізичних осіб [6, с. 31].

З часом і до нового КК була внесена велика кількість змін. Відповідно до ЗУ «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» від 15 квітня 2008 р. було внесено зміни щодо пом'якшення покарання більш ніж до 80 статей КК, і 5 статей КК прийнято у новій редакції. У зв'язку з прийняттям нового антикорупційного законодавства 7 квітня 2011 р. КК доповнено 7 новими статтями, а 9 статей викладено у новій редакції. У 2013 році реформа була продовжена: антикорупційні статті КК були приведені у відповідність до норм міжнародних конвенцій. У зв'язку з лібералізацією економічної діяльності 15 листопада 2011 р. із КК виключено 16 статей про злочини у сфері господарської діяльності, а ще до 37 статей внесені зміни [5, с. 64].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що тенденції у змінах кримінального права незалежної України можна охарактеризувати як загальносвітові тенденції сучасного кримінального права (гуманізація законодавства, криміналізація нових різновидів злочинної діяльності, інтернаціоналізація законодавства), поєднані з пострадянською трансформацією самого суспільного устрою країни (переходом від тоталітарного режиму до демократичного, дерегуляцією економіки, євроінтеграційними прагненнями тощо).

Література:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України, 2001. № 25-26. ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print> (дата звернення 18.11.2019)
2. Кримінальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. № 2000-05. Відомості Верховної Ради України, 1961. № 2. ст. 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05/print> (дата звернення 18.11.2019)
3. Борисов В.І. Основні напрямки розвитку особливої частини законодавства України про кримінальну відповідальність. 10 років чинності Кримінального кодексу України: проблеми застосування, удосконалення та подальшої гармонізації із законодавством європейських країн: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 жовт. 2011 р. редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Х.: Право, 2011. 456 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/307/1/10_Let_KK_2011.pdf
4. Додонов В.Н. Сравнительное уголовное право. Общая часть. Монография. Под общ. и науч. ред. д.ю.н., профессора, заслуженного

деятеля науки РФ С.П. Щербы. М.: Издательство «Юрлитинформ», 2009. 448 с.

5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник. За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.

6. Левицька Л.В. Якість кримінального закону України як показник ефективності кодифікації законодавства. Судова апеляція. 2009. № 2(15). С. 31-40.

7. Іванов В.М. Історія держави і права: Навч. посіб. К.: МАУП, 2002. Ч. 2. 2003. 224 с.

*Кохтюк Вікторія Андріївна
студентка 1 курсу Національного
Авіаційного Університету*

*Науковий керівник: Пильгун Наталія
Василівна, кандидат юридичних
наук, доцент кафедри теорії та
історії держави і права,
Національний авіаційний
університет*

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ПОРУШЕННІ ПОРЯДКУ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНУ ЧИ КЛІТИНИ ЛЮДИНИ

За останні десятиріччя такий напрям медицини як трансплантологія визначається стрімким розвитком та гучними досягненнями. Відповідно до українського законодавства пересадити орган можуть тільки обмеженому колу родичів або чоловіку/дружині. Виняток становлять лише біологічні матеріали, які регенеруються, наприклад, кістковий мозок. Попри “прорив” у медицині існують певні обмеження, що функціонують задля перепони зловживанню, але разом із тим розвиваються нові типи злочинів – незаконний продаж або трансплантація органів і тканин людини.

Для забезпечення прав, свобод, людської гідності при застосуванні трансплантації 17 травня 2018 р. був прийнятий Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини». До 2019 р. ця сфера суспільних відносин була врегульована Законом України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині», прийнятим ще у 1999 р., який визначав умови і порядок застосування трансплантації як спеціального методу лікування[1].

Також одним із документів боротьби зі злочинами у сфері трансплантології є Кримінальний Кодекс України від 2001 р. , який містить низку норм які встановлюють відповідальність за такі посягання, зокрема, ст. 143 КК України, яка передбачає кримінальну відповідальність за порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини.

Законодавство вділяє наступні види трансплантації:

- 1) аутотрансплантація – можливість пересадки власних органів або тканин одного організму;
- 2) ізотрансплантація – пересадка анатомічних матеріалів між генетично близькими організмами;
- 3) гомотрансплантація (аллотрансплантація) – пересадка органів або тканин між організмами, які належать одному виду, з використанням анатомічних матеріалів тваринного походження;
- 4) ксенотрансплантація – пересадка анатомічних матеріалів та взяття анатомічних матеріалів тваринного походження;
- 5) трансплантація фетальних матеріалів та взяття анатомічних матеріалів у померлих осіб.

Існують дві моделі регулювання донорства органів і тканини від померлих органів і тканин людини - «презумпція згоди» та «презумпція незгоди».

«Презумпція згоди» стосується осіб, що померли, відповідно до неї вилучення і використання органів від померлого здійснюється у випадку, якщо померлий за життя не висловлював заперечень проти цього або якщо заперечення не висловлюють його родичі чи законні представники.

«Презумпції незгоди» то вона означає, якщо до своєї смерті померлий явно не заявляв про свою згоду на вилучення органу (органів) або члени його сім'ї чітко виражають незгоду на такі дії у тому випадку, коли померлий не залишив подібної заяви. У таких випадках відсутність згоди розглядається як відмова від трансплантації [2].

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» в Україні діє «презумпція незгоди». Звідси ж виникає питання щодо переліку осіб, які можуть давати згоду на трансплантацію органів від померлої особи, оскільки для того, щоб пересадити орган достатньо згоди одного із родичів померлого.

У чинному законодавстві не передбачені межі припустимості трансплантації, не визначені й момент смерті, час, із настанням якого можна вилучити трансплантат, не визначений перелік осіб, котрі можуть бути донорами та реципієнтам.

Основним об'єктом злочинів у сфері трансплантації органів та тканин є здоров'я особи. Об'єктивна сторона злочину може проявитися у таких формах:

1) порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ч. 1 ст. 143);

2) вилучення у людини шляхом примушування або обману її органів або тканин (ч. 2 ст. 143);

3) незаконна торгівля органами або тканинами людини (ч. 4 ст. 143);

4) участь у транснаціональних організаціях, які займаються:

а) вилученням у людини шляхом примушування або обману її органів чи тканин з метою їх трансплантації;

б) незаконною торгівлею органами або тканинами людини (ч. 5 ст. 143) («Кримінальний кодекс України», 2001).

У кримінальному праві не зовсім чітко визначено кримінальну відповідальність за вилучення у померлої особи імплантованих при її житті штучних замінників органів або матеріалів замінників тканин, наприклад, кардіостимуляторів, замінників кісток або кісткової тканини.

Наслідком невдало проведеної операції трансплантації для лікаря може бути притягнення його до кримінальної відповідальності за невиконання чи неналежне виконання або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків унаслідок недбалого до них ставлення, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого.

Таким чином, у законодавстві існують певні проблеми, які стримують розвиток трансплантології як з точки зору правового характеру, так і з точки зору медицини, а саме: перенесення терміну введення у дію законопроекту від 9 листопада 2018 р. № 9284 «Про внесення змін до Розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині». Цим документом запропоновано перенести введення в дію закону про трансплантацію на 1 січня 2020 р. (Устінов, 2018).

Отже, незважаючи на нормативні документи та Кримінальний Кодекс, досі існують прогалини та недоліки положень діючого законодавства України щодо трансплантації, що обумовлене недосконалим державним регулюванням діяльності закладів та наукових установ, пов'язаних з трансплантацією; невідповідністю світовій практиці в цій галузі стосовно встановлення презумпції незгоди особи стати донором анатомічних матеріалів у разі своєї смерті; низькою довірою населення в державі до порядку взяття та використання органів померлих донорів, що не відповідає міжнародним тенденціям розвитку сфери трансплантації; відсутністю достатньої кількості закладів охорони здоров'я, що можуть забезпечувати надання хворим якісної високотехнологічної медичної допомоги та ін.

Тому дослідження підстав кримінальної відповідальності за порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини має не лише наукове, а й практичне значення, адже в

умовах застосування нових методів лікування набуває особливо важливого значення охорона та захист інтересів донора і реципієнта.

Література:

1. Кримінальна відповідальність за злочинні порушення порядку трансплантації органів або тканин – електронний ресурс. Доступ: <file:///C:/Users/User/Downloads/12487-28680-1-PB.pdf>
2. Гринчак С.В. Незаконна трансплантація: аналіз складу злочину. Сучасне українське медичне право: монографія. За заг. ред. С.Г. Стеценка. Київ: Атіка, 2010. С. 130–153.
3. Кримінальний Кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

*Савченко Максим Володимирович
здобувач, Національна академія
Служби безпеки України*

РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК ЕВОЛЮЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Після проголошення 24 серпня 1991 року незалежності України гостро постало питання про ліквідацію радянської системи органів державної безпеки і створення нових державних інститутів, покликаних захистити її суверенітет і вирішувати інші завдання в сфері забезпечення національної безпеки. Одним з перших кроків на цьому шляху стало створення комісії з розробки Концепції органів державної безпеки України. З огляду на її напрацювання, а також роботу Комісії Верховної Ради по реорганізації органів державної безпеки, 20 вересня 1991 парламент прийняв постанову «Про створення Служби національної безпеки України» (СНБ України). Цією ж постановою ліквідовано Комітет державної безпеки УРСР.

Протягом вересня 1991– лютого 1992 року були розроблені і затверджені штати підрозділів центрального апарату Служби, СНБ Кримської Автономії, регіональних органів, органів військової контррозвідки та Інституту підготовки кадрів СНБ України. Почалося комплектування та приведення до присяги на вірність Українському народові особового складу. Завдяки спільній із профільним комітетом парламенту роботі, у складі Служби були створені Головне управління розвідки, Головне управління контррозвідки, Управління по боротьбі з корупцією і організованою злочинною діяльністю, низка інших основних та допоміжних підрозділів (інформаційно-аналітичний, слідчий, оперативно-технічний, урядового

зв'язку, військово-медичний, оперативного документування, міжнародних зв'язків, роботи з особовим складом тощо), інститут підготовки кадрів СНБ України, а також управління СНБ України в областях.

У грудні 1991 року відповідно до Указу Президента України розпочалося створення системи органів і підрозділів військової контррозвідки СНБ України. Таким чином, зважилася проблема забезпечення державної безпеки у Збройних Силах, Національній гвардії, Прикордонних військах та інших військових формуваннях України. Вже 25 березня 1992 Верховна Рада прийняла закон «Про Службу безпеки України» [1], і подальший розвиток служби відбувався в досить чіткому правовому полі.

На сучасному етапі діяльність СБУ регламентована законами та нормативно-правовими актами і направлена на захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки. Більше того, на сьогодні СБУ одночасно є органом і органом спеціального призначення, що значно відрізняє її функціонал від інших правоохоронних органів. До завдань СБУ входить попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління й економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України. Водночас діяльність вітчизняної спецслужби не є досконалою і потребує створенню нової оптимальної моделі діяльності своїх підрозділів, має відповідати Конституції України та потребам суспільства. Історичний досвід діяльності органів безпеки всіх формацій національної державності, за умови його критичного осмислення, може розширити фундамент знань, на якому здійснюється подальша розбудова і вдосконалення сучасних спецслужб України.

Забезпечення безпеки спецслужбами суттєво відрізняється від забезпечення правоохоронних функцій із виявлення, попередження і припинення кримінальних правопорушень, що значно знижує ефективність першої. Якщо виходити з того, що СБУ все-таки є спецслужбою, а не органом, який копіює функції та повноваження поліції, то відповідний статус повинен бути закріплений в законодавстві. Більше того, діяльність спецслужб направлена на здійснення контррозвідувальної діяльності з метою протидії розвідувальній діяльності спецслужб іноземних держав, а також боротьбі з організованими з-за кордону антидержавними проявами, що мають антиконституційну спрямованість. Водночас, статус СБУ як органу влади в Україні є специфічним. Хоча існує позиція віднесення СБ України до числа центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, які «мають бути визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання й повноваження, щодо яких може

встановлюватися спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань» [2, с. 30].

Події у світі, військова агресія з боку окремих держав, а також докорінні зміни у суспільно-політичному та економічному житті всередині України призвели до переосмислення концептуальних підходів у сфері національної безпеки. У Законі України «Про основи національної безпеки України» зазначається, що: «Національна безпека України – це захищеність життєво важливих інтересів людини, громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, сучасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам» [3].

Сьогодні вітчизняна спецслужба функціонує в умовах подальшої розбудови Української держави, бере участь у проведенні операції Об'єднаних сил на Сході держави, виходу її з економічної кризи, гострої боротьби різних партійно-політичних сил та їхніх намагань встановити контроль над спецслужбами й підпорядкувати своїм інтересам. З огляду на потужні і добре скоординовані зусилля зовнішніх і внутрішніх ворогів, які мають за мету підірвати безпеку та оборонний потенціал нашої держави, спостерігається зростання діяльності організованої злочинності та корупції. Тому боротьба з цими явищами повинна бути пріоритетним завданням Служби безпеки як складової сектору безпеки.

З урахуванням викладеного можна стверджувати, що в системі органів держави СБУ займає особливе місце як орган, що не належить до виконавчої, законодавчої, судової влади, але реалізує державну владу. Значна частина підрозділів СБУ виконує правоохоронні функції, пов'язані із захистом національної безпеки, боротьбою з тероризмом, з корупцією, організованою злочинністю, контрабандою, продажом наркотиків, економічними злочинами. Зазначені повноваження фактично дублюють функції інших правоохоронних органів.

Відповідно до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 року № 287/2015 [4], неефективність системи забезпечення національної безпеки визнано однією з найбільших загроз національній безпеці України. Причинами цього є несформованість сектору безпеки і оборони як цілісного функціонального об'єднання, керованого з єдиного центру; недостатність ресурсного забезпечення; неефективне використання ресурсів у секторі безпеки і оборони тощо.

Для ефективного функціонування СБУ, до інформації про роботу і окремі процеси в її діяльності повинні мати доступ організації громадянського суспільства. Надлишкова секретність в роботі спецслужби може стати суттєвою перешкодою для роботи представників

громадянського суспільства, оскільки саме доступ до інформації лежить в основі їх діяльності. Зрештою, і парламентарям секретна інформація доступна тільки в разі абсолютної необхідності для виконання ними своїх обов'язків.

На нашу думку, доцільно скористатися зростаючими можливостями управління і нагляду в секторі безпеки, які забезпечуються не лише через здійснення законодавчої функції, а й через діяльність комітетів та тимчасових слідчих комісій. Також спецслужба постійно розширює використання доволі складних технологій для здобуття інформації, що теж потрібно чітко розуміти, для належної оцінки їх наслідків для забезпечення прав людини і громадянина.

За даними офіційних джерел, вже завершується опрацювання низки законодавчих актів, що мають удосконалити правове регулювання функціонування Служби безпеки України і розвідувальних органів. Йдеться насамперед про проект нової редакції закону «Про Службу безпеки України». Попередні законодавчі акти, які регулюють цю сферу, були прийняті ще на початку становлення незалежної України. Цілком очевидно: безпекова ситуація сьогодні докорінно змінилась. Країна-агресор більше не намагається інтегруватися в Захід, а прагне послабити його та відновити контроль над «втраченими провінціями». Відбулися глибокі технологічні трансформації – 20 років тому кіберзагрози у суспільстві, де навіть мобільний зв'язок був диковинкою, навряд чи розглядалися кимось як важливий безпековий чинник.

Відповідно до концепту реформування української спецслужби найближчим часом передбачається також завершення підготовки законодавчих актів щодо зміцнення парламентського контролю, удосконалення регулювання системи захисту державних секретів тощо. Важливою особливістю цього законодавчого пакету є єдина логіка перетворень. І ключовим пріоритетом тут виступає зміцнення демократичного цивільного контролю згідно з нормами і стандартами ЄС і НАТО [5].

Для якісного реформування української спецслужби в умовах сучасних реалій необхідний законодавчий фундамент, який чітко визначить її функції, повноваження та обов'язки, однак першочергова увага має бути приділена забезпеченню дотримання в діяльності цих органів фундаментальних прав і свобод людини і громадянина. Водночас, майже не піднімалося питання можливості реформування СБУ через встановлення ефективних механізмів демократичного управління, контролю і нагляду за її діяльністю.

Саме забезпечення дієвості таких механізмів може посилити загальний рівень безпеки в державі, дасть можливість демократичним інститутам контролювати та вносити зміни в політику сектору безпеки,

впровадити механізми підзвітності в діяльності спецслужби, ефективно розпоряджатися людськими та матеріальними ресурсами для заохочення зростання професійного рівня співробітників спецслужби, пропагувати СБУ як репрезентативний інститут українського суспільства в цілому.

Література:

1. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
2. Авер'янов В.Б. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
3. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – ст. 351.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України; Стратегія від 26.05.2015 № 287/2015 // Верховна Рада України 1994–2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
5. Указ Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016, що затверджує Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України. URL.: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.

***Фадєєва Дарія Сергіївна
студентка 2 курсу, 12 групи,
Інститут прокуратури та
кримінальної юстиції, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого***

***Науковий керівник: Маслова Олена
Олегівна, кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального
права, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого***

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Справедливість аж ніяк не створено законом: навпаки, закон завжди є тлумаченням і втіленням справедливості.

П'єр Жозеф Прудон

Принципи кримінального права – це спрямовані на вирішення завдань кримінального права найбільш загальні положення, закріплені кримінальним законодавством, які виражають соціальну обумовленість

кримінального закону, визначають структуру та зміст кримінального права, відображають його метод, виступають у вигляді нормативної основи регулювання кримінально-правових відносин та відображають рівень суспільної правосвідомості.[1, с. 61]

Принцип справедливості є одним із найбільш дискусійних у системі принципів кримінального права. Насамперед це певним чином пов'язано з тим, що на сьогодні ми не маємо єдиної та цілісної системи розуміння такої категорії як справедливість. Думок щодо визначення справедливості існує досить багато: деякі вчені та практики ототожнюють справедливість із правом, інші приділяють увагу їх взаємозв'язку; у інших – справедливість розглядається як породження самого права. Термін «справедливість» (justitia) етимологічно походить від права (jus) і виступає правовою основою, принципом абстрактно загальної формальної рівності і свободи, а у перекладі з англійської мови термін “justice” одночасно означає і справедливість і правосуддя.

Взагалі, справедливість виступає категорією морально-правової та соціально-політичної свідомості, що являє собою певне розуміння про належне, яке відповідає уявленню про сутність кожної людини та її невід'ємні права. Коли люди обурені несправедливістю по відношенню до них або їх близьких, то це почуття здатне спонукати їх на певні виступи, революції, бунти, створення підпільних та таємних товариств, діяльність яких буде спрямована на боротьбу з несправедливими законами. У стародавньому праві яскравим прикладом справедливості був принцип «таліону» — око за око, зуб за зуб [2, с. 27]. Він пояснюється тим, що свідомість людини завжди прагне рівної відплати за вчинений проступок, особливо у тому випадку, коли він був жорстокий та скоєний свідомо.

Справедливість у правовому контексті розглядається як певні встановлені рамки для людини, що застерігають та не дають їй скоїти злочин, але буде доцільно зазначити, що справедливість звичайно поняття досить суб'єктивне: одній людині може здаватися щось справедливим, у той момент як для іншої це буде далеко від справедливості.

Що стосується цього поняття саме у кримінальному праві, то, не зважаючи на чималу важливість принципу справедливості для даної сфери права, у юридичній науці розробка його є недостатньою. Можна навести наступні точки зору щодо даної проблематики: справедливість це принцип кримінального права; справедливість це принцип кримінальної відповідальності; справедливість це принцип призначення покарань. Але розглядати справедливість лише як принцип відповідальності і тим більше призначення покарання буде недостатньо, адже будь-яка норма кримінального законодавства повинна обов'язково бути справедливою.

На сьогоднішній день у правовій науці виділяють 3 рівні прояву принципу справедливості у кримінальному праві:

- 1) справедливості призначення покарання;
- 2) визнання справедливою санкцією за злочинне діяння;
- 3) формування визначеного кола злочинних діянь [3, с 64].

Перший аспект, хоча і стосується у більшій мірі процесуального, ніж матеріального кримінального права, виражається в якості певних норм-принципів кримінального закону. Науковці при виділенні даних рівнів спирались на те, що оскільки кримінальне право регулює відносини між державою і громадянином та безпосередньо не відноситься до самого законодавця, то у законодавчому визначенні цього принципу повинно бути відображено лише прояв справедливості при визначенні міри покарання судом. Основуючись цим даний принцип було сформульовано наступним чином: «покарання чи інший захід кримінально-правового впливу, що застосовується до особи, яка скоїла злочин, повинна відповідати тяжкості злочину, ступеню вини особи, що його вчинила і даними про його особистість».

Звичайно існують і протилежні точки зору з цього приводу. Наприклад, А. Попов у своїй науковій статті зазначає, що «норми, які закріплюють принципи права, у повній мірі можуть слугувати для законодавця певним орієнтиром в його діяльності» [4, с. 86-87].

Справедливість є принципом, який поглинає все кримінальне право, він впливає на всі його норми (при класифікації злочинів, призначенні покарання, встановленні меж санкцій, визначення кола злочинів). При визначенні кола злочинів необхідно щоб поряд з іншими вимогами криміналізації (декриміналізації), враховувались також і вимоги соціальної справедливості як одного із елементів суспільної свідомості (принцип соціальної справедливості спрямований лише на захист прав особи, яка вчинила злочин). Якщо ж вони будуть ігноруватись, то це може призвести до того, що кримінально правова заборона не отримає широкого схвалення та підтримки у більшості населення. До того ж, справедливість — це категорія, що не дає змогу при своєму здійсненні знехтувати або не брати до уваги інтереси громадян. Вони повинні бути впевнені, що держава зможе захистити їх від злочинних посягань.

При проведенні класифікації злочинів обов'язково потрібно брати до уваги вимоги справедливості, оскільки остання повинна виступати в якості правової підстави подальшої диференціації відповідальності за вчинені злочинні діяння в кримінальному законодавстві, що забезпечує справедливість при призначенні покарань.

Звичайно, справедливість більшою мірою є філософською категорією, а ні ж правовою, тому поява принципу справедливості та такої мети покарання, як відновлення соціальної справедливості, у кримінальному праві викликає певний сумнів, що полягає в тому, як з багатогранного явища виокремити ту окрему межу, яка поширювала б

свою дію на таку галузь, як кримінальне право, а тим більше спробувати представити цю межу в якості основного положення цієї галузі, тобто її принципу.

Кримінально-правовий зміст розглядуваного принципу полягає в тому, що покарання або інша міра впливу, що застосовується до особи, яка вчинила злочин, повинні бути справедливими, а саме відповідати тяжкості відповідного злочину, обставинам вчинення цього злочину та особливостям самого злочинця. Бо всі ми розуміємо, що призначення надмірно суворого покарання або занадто м'якого виступає порушенням одного з основних принципів кримінального права – принципу справедливості. Як результат впливає чергова проблема — занадто широкі межі суддівського розсуду при застосуванні норм кримінального законодавства при призначенні відповідного покарання. Адже принцип справедливості багато в чому залежить від правосвідомості, досвіду та певного внутрішнього переконання судді. Наскільки суддя справедливий, настільки в державі і забезпечується принцип справедливості, бо справедливість — це, перш за все, внутрішня якість людини, а потім уже норма права.

Справедливість як один із основних принципів кримінального права не є чимось визначеним та постійним. Те, що сьогодні вважається справедливим, тобто визначається цим принципом, завтра вже може бути відкинуто. У нормах кримінального законодавства реалізація даного принципу повинна динамічно розвиватися, йти в «нога в ногу з часом», відповідати сучасним реаліям життя.

Отже, у висновку хочеться зазначити, що принципи кримінального права України є основою, надійним підґрунтям законотворчого процесу створення узгодженої системи регулятивних та охоронних кримінально-правових норм, що здатна убезпечити кримінальний закон від хаотичності та суперечностей. Тому законодавче закріплення справедливості в якості кримінально-правового принципу поряд з іншими буде сприяти подальшому та ефективному вдосконаленню кримінального законодавства і підвищенню ефективності його дії.

Список використаної літератури:

1. Кримінальне право: [посіб.] / Дудоров О.О., Хавронюк М.І./За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваїте, 2014. – 944 с
2. Історія держави і права зарубіжних країн: [посіб.] / В. І. Орленко, В. В. Орленко. — [3-є вид.]. — К.: Вид-во Паливода А. В., 2008. — 244 с.
3. Келина С. Г. Принципы советского уголовного права: [учебник] / С. Г. Келина, В. Н. Кудрявцев. — М.: Наука, 1988. — 178 с.

4. Попов Н. А. Принцип справедливости в уголовном законодательстве / Н. А. Попов // Вестник ЛГУ. Сер. 6. — 1991. — Вып. 3. — № 20. — С. 85-88.

*Якимцова Олександра Дмитрівна
студентка 2 курсу Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА У ФРАНЦІЇ

Сучасна французька адвокатура є яскравим прикладом злагодженої системи, що увібрала в себе лише найкращі традиції минулих віків. Від самого початку до наших днів цей інститут вирізняється високим рівнем самоорганізації, чіткою регламентацією їхньої професійної діяльності та професійною етикою.

Законодавством Франції передбачено обов'язок надання адвокатами безоплатної правової допомоги. У Парижі приблизно 27 тисяч жителів щороку одержує такі консультації. Виникає чимало проблем й у наданні безоплатної або пільгової правової допомоги. Так, число осіб, які користуються нею у цивільних справах, постійно зростає. Однак, винагорода в цих випадках є досить скромною і виплачується з чималим проміжком у часі. У деяких департаментах Франції, де допомога надається на пільгових засадах, вона складає 50% усіх цивільних справ. Сьогодні адвокати ставлять питання про перегляд ставок винагороди і створення таких механізмів, які виключали б затримку оплати і неузгодженість дій колегій та держави. Пропонується також створити спеціальний фонд оплати праці адвокатів, які допомагають тим, хто має право на пільги.

Державам слід приділяти особливу увагу забезпеченню незалежності адвокатів, які надають БПД, від міліції та прокуратури. В Принципах і керівних настановах ООН наголошується на важливості того, щоби такі адвокати виконували свою роботу «вільно і незалежно», без втручання держави.

Система органів, на які відповідають за дотримання права на безоплатну правову допомогу включає:

- Міністерство юстиції Франції. В рамках Генерального секретаріату міністерства функціонує Служба з доступу до права та допомоги жертвам. Вона складається з трьох підрозділів: бюро з правової допомоги; бюро з доступу до права; бюро з допомоги жертвам. Перераховані структури займаються розробкою і скеровуванням правової політики щодо надання безоплатної правової допомоги, напрацюванням

регуляторних актів у цій сфері, співпрацюють із радами департаментів у питаннях створення пунктів доступу до права та будинків правосуддя та права;

- Пункти доступу до права, які виконують функцію надання первинних юридичних консультацій. До них звертаються переважно із трудових, сімейних та міграційних питань. За сферою поширення вони охоплюють всі департаменти Франції, окрім чотирьох. В пунктах доступу до права можна отримати консультацію адвокатів, медіаторів, нотаріусів та судових виконавців.

- Будинки правосуддя та права. Виконують ту саму функцію, що й пункти доступу до права, однак, мають розширене коло осіб, які надають юридичні консультації. В будинках правосуддя та права можна отримати також консультації від представників суду та прокуратури;

- Бюро з надання безоплатної правової допомоги. Завданням бюро з надання правової допомоги є прийняття рішення про надання або відмову в наданні безоплатної правової допомоги в рамках розгляду кримінальної або цивільної справи в суді. Система бюро використовується і у справах щодо надання безоплатної правової допомоги в адміністративних справах. Рішення приймається на підставі поданих документів про майновий стан особи, довідок про доходи та ін. При таких бюро діє апарат, який приймає та обробляє заявки щодо отримання безоплатної правової допомоги, та комісії, які розглядають такі заявки і безпосередньо приймають рішення про надання, часткове надання та відмову у наданні безоплатної правової допомоги. При кожному бюро функціонує декілька комісій, які складаються з представників адвокатури, міністерства юстиції, суду та громадськості. Строк прийняття рішення - шістдесят днів. Якщо рішення позитивне, то від бюро здійснюється запит до колегії адвокатів про призначення захисника. Після завершення надання правової допомоги, що оформляється відповідною довідкою від адвоката, здійснюється асигнування державою коштів в оплату надання правової допомоги відповідне бюро.

- На випадок нагальної необхідності у наданні правової допомоги існує окремий порядок її надання: працівник поліції зобов'язаний повідомити про факт затримання особи прокуратуру та колегію адвокатів, яка протягом двох годин надсилає затриманій особі адвоката. За наслідками надання «невідкладної» правової допомоги адвокатом складається про це акт, в якому вказується інформація про майновий стан особи. Ці дані перевіряються в бюро з надання правової допомоги і у випадку відповідності майнового стану особи критеріям надання безоплатної правової допомоги приймається рішення про оплату наданих адвокатом послуг за рахунок державного бюджету.

Незважаючи на не завжди сприятливі в історичному аспекті соціально політичні умови суспільного життя Франції, стан адвокатів залишався завжди незалежним від політичного життя, стійким і згуртованим. Отже, увесь шлях, пройдений французькою адвокатурою, забезпечив своїй спільноті високий рівень незалежності, повагу та довге існування. Сучасна адвокатура зазнає «нове переродження» зі збереженням усіх найкращих традицій, ефективність яких підтвердилась часом. Розвиток адвокатури Франції може послугувати розвитку української адвокатури, посприяти її самоорганізації, яка, можливо, через багато років послужить зразком комусь інше.

*Якимцова Олександра Дмитрівна
студентка 2 курсу, Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ПРИТЯГНЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Наразі ведеться багато дискусій з приводу доцільності введення інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб. Щодо цього питання науковці поділяють дві протилежні точки зору – перші вважають, що доцільним є запровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб, другі – що суб'єктом злочину може бути лише фізична особа (ст. 18 ККУ).

Актуальність даної теми обумовлена тим, що притягнення юридичної особи до кримінальної відповідальності надасть змогу побороти негативні явища в економіці (використання підприємств у відмиванні незаконно здобутого майна, створення фіктивних підприємств), вирішити питання щодо встановлення дієвого механізму відновлення порушених юридичними особами прав та адаптації національного законодавства до норм міжнародного права у зв'язку з глобалізаційними процесами та низкою угод та міжнародних актів підписаних Україною.

Так, після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких актів України, щодо виконання Плану дій по лібералізації Європейським Союзом, візового режиму для України» та відповідно до нього внесення нового розділу XIV-I «Заходи кримінальноправового характеру щодо юридичних осіб» в Загальну частину Кримінального кодексу України, законодавством все ж передбачається застосування заходи кримінально-правового характеру до юридичних осіб (ст. 96-6 КК України) за діяння,

вчинені фізичною особою – її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи. Під уповноваженими особами юридичної особи потрібно розуміти службових осіб юридичної особи та осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.. Заходами кримінально-правового характеру за Законом є: штраф, конфіскація майна та ліквідація юридичної особи.

Враховуючи викладене вище, можна казати про загрозу подвійного застосування відповідальності за одне й те саме правопорушення. Так у першому випадку до кримінальної відповідальності може бути притягнути уповноважена особа, яка діяла в інтересах юридичної особи та яка безпосередньо вчинила таке правопорушення. А у другому - за вчинене правопорушення уповноваженою особою від імені юридичної особи до юридичної особи можуть застосовуватись заходи кримінально-правового характеру, що суперечить нормам Конституції України (ст. 61), яка гарантує індивідуальність при застосуванні відповідальності.

Таким чином, правова регламентація застосування заходів кримінальноправового характеру щодо юридичної особи у кримінальному провадженні не є досконалою. Законодавець увів в національне законодавство новий інститут, та обмежився його визначенням і порядком застосування, залишивши поза увагою реалізацію та контроль за виконанням заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Окреслюючи міжнародний аспект даного питання, слід зазначити, що кримінальна відповідальність юридичних осіб передбачена низкою міжнародно-правових актів та договорів, такими як Конвенція ООН проти транснаціональної злочинності 2000 р. (в якій прямо рекомендується ввести кримінальну відповідальність юридичних осіб за певні види злочинів), рекомендації FATE, за якими на юридичних осіб повинна поширюватись кримінальна відповідальність та санкції у кримінальних провадженнях щодо легалізації незаконно одержаних доходів та фінансування тероризму, Рекомендації Групи держав проти корупції та ін.

Взагалі у світі існує дві категорії злочину – фізичні та юридичні особи, та три моделі кримінальної відповідальності. По-перше, це модель традиційної кримінальної відповідальності, коли юридична особа виступає самотійним суб'єктом злочину (здійснюється відступ від принципу індивідуальної кримінальної відповідальності) (Велика Британія, Канада, Франція). У другому випадку в разі участі юридичної особи у злочині, вчиненому фізичною особою в інтересах останньої, юридична особа разом з фізичною особою підлягає кримінально-правовому впливу (Латвія, Іспанія, Швейцарія). Саме така модель

застосовується в Україні. І третя – це модель квазікримінальної відповідальності юридичних осіб, тобто модель, яка передбачає не кримінальну, а адміністративну або цивільну відповідальність юридичних осіб за вчинення (або участь у вчиненні) злочину (Німеччина, Італія, Швеція).

До того ж у Європейському Союзі діють кримінальні та кримінально процесуальні норми права відповідно до міжнародного стандарту, які визначають юридичну особу як самостійний суб'єкт злочину з відповідною колективною формою вини і дозволяють здійснювати процедуру щодо самостійного притягнення цієї особи до кримінальної відповідальності. Наразі, чинний Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси не надають можливості здійснювати кримінальне переслідування щодо юридичної особи як окремого суб'єкта злочину, що не відповідає наведеним міжнародним стандартам та практиці країн Європейського Союзу.

Отже, враховуючи євроінтеграційні процеси в Україні, боротьбу з корупцією, адаптацію національного законодавства до норм міжнародного права - встановлення інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб є необхідним та важливим у подальшому житті країни. На даний час, хоча законодавство дещо змінене, та загалом це питання не можна признати остаточно вирішеним. Колізії, що виникають з введенням даного інституту потребують нового усвідомлення даної проблеми, глибокого та комплексного опрацювання із залученням фахівців сучасної науки, порівняльному аналізу вітчизняного та зарубіжного кримінального законодавства.

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

*Ільченко Юлія Павлівна
студентка групи ПММБЗ-18-1,
Університет державної фіскальної
служби України*

*Науковий керівник: Коваль Микола
Васильович, кандидат юридичних
наук, професор кафедри
адміністративного права і процесу
та митної безпеки, Університет
державної фіскальної служби
України*

ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Сучасний етап митної справи характеризується для України постійним розширенням масштабів міжнародної торгівлі, посиленням динаміки у торговельних процесах, зокрема введення прогами е-Митниця, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням торговельних бар'єрів.

На важливість дослідження інституційного забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах зверталась увага вченими з адміністративного права, державного управління, економіки тощо.

Звернення до нормативно-правових актів дає можливість визначити, що інституційне забезпечення – це утворення нових або реорганізація (удосконалення) наявних інституцій (структур), а також дії щодо кадрової підготовки з метою організаційного забезпечення діяльності цих інституцій та процесу євроінтеграції в цілому [1].

З аналізу робіт І. П. Яковлєва, можемо бачити, що чимало запитань поставало щодо місця Державної фіскальної служби України у системі органів виконавчої влади, її компетенції, організаційної специфіки та правового забезпечення, вирішення яких було нагальним не лише в інституційному або теоретичному аспекті [2, с. 63]. Сама невизначеність статусних складників відображалось на результативності управлінської вертикалі, деструктуючи якість зовнішньої владно-розпорядчої діяльності, дали поштовх Уряду створити нову удосконалену систему в

цій галузі. Так, від 21 липня 2019 розпорядженням Кабінету міністрів України про «Питання Державної податкової служби» покладено завершення здійснення заходів з утворення Державної податкової служби.

У розпорядженні пропонується погодитися з пропозицією Міністерства фінансів щодо можливості забезпечення здійснення Державною податковою службою покладених на неї постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227 “Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України” (Офіційний вісник України, 2019 р., № 26, ст. 900) функцій і повноважень Державної фіскальної служби, що припиняється. Відтепер функції з реалізації державної податкової політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства [3].

Повертаючись до досліджень системи державних інституцій митного спрямування варто звернутися до праць А. І. Калініченко. Вчений виокремив чотири етапи розвитку митного законодавства незалежної України:

Перший етап – від прийняття Декларації про державний суверенітет України до прийняття Митного кодексу України 1991 р. та Закону України «Про Єдиний митний тариф» у 1992 р. Цей етап характеризувався пошуками та формуванням організаційних та правових засад для існування та функціонування митної системи та митного законодавства в умовах незалежності.

Другий етап – з 1992 р. до набрання чинності другим Митним кодексом України у 2004 році. На цьому етапі поступово почала поживляватися співпраця України з іншими державами в митній сфері.

Третій етап – з 2004 року до прийняття нового Митного кодексу України у 2012 році, що було зумовлено економічними, соціальними та політичними змінами в державі, активізацією процесів вступу України до Світової організації торгівлі та асоціації з ЄС.

Четвертий етап – з 2012 р. і до цього часу – характеризується більшою адаптованістю національного митного законодавства до європейських та світових стандартів, пошуком оптимальної моделі інституційної організації митного механізму, що зумовило неодноразові зміни у структурі державних органів, які покликані формувати та забезпечувати реалізацію державної митної політики [4, с. 66-67].

Відповідно до ст. 1 Митного кодексу України - законодавство України з питань державної митної справи складається з Конституції України, зазначеного Кодексу, інших законів України, що регулюють питання державної митної справи, міжнародних договорів України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, а також

нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання Митного кодексу України та інших законодавчих актів [5].

Одним із основних законів щодо формуванні державної митної політики є Конституція України, яка є основним законом громадянського суспільства і держави, що має найвищу юридичну силу, через який затверджується основи суспільного і державного ладу і механізми їх дії, спрямовані на зміцнення держави і забезпечення прав і свобод громадян [6, с. 326]. Передусім - це норми закріплені у ст. 18, згідно з якою зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права; ст. 92 передбачено, що виключно законами визначаються засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи (п. 9. ч. 1 ст. 92); система оподаткування, податки і збори (п. 1 ч. 2 ст. 92); порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального (п. 8 ч. 2 ст. 92); Кабінет Міністрів України організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи (п. 8 ст. 116) [7].

Серед суб'єктного складу інституційного забезпечення реалізації державної митної політики варто назвати Міністерство фінансів України (Мінфін). Саме Мінфін є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства тощо [8].

Варто наголосити, що Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» дає можливість виокремити таких суб'єктів формування та реалізації державної митної політики, як: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Антимонопольний комітет України, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі тощо [9].

У контексті нашого дослідження до міжнародних конвенцій, які спрямовані на реалізацію державної митної політики нашої держави, слід віднести: Конвенцію про тимчасове ввезення, Митну конвенцію про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП 1975 року), Міжнародну конвенцію про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства [10], Міжнародну конвенцію про Гармонізовану систему опису та кодування товарів, Міжнародну конвенцію про спрощення і гармонізацію митних процедур (Конвенція

Кіото), Міжнародну конвенцію про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах [11] тощо.

Щодо законів України, які приймають з метою реалізації державної митної політики, то вони мають відповідати Конституції України, не порушуючи її положень, захищати інтереси держави та створювати сприятливі умови для розвитку внутрішнього ринку. Закони України є одним із головних елементів інституційного забезпечення реалізації державної митної політики [4, с. 45]. З дослідження виходить, що інституційне забезпечення реалізації державної митної політики спрямовано на утворення нових або реорганізацію (удосконалення) наявних інституцій (структур). Звернення до п. 34-1 ст. 4 Митного кодексу України дає можливість вказати, що до органів доходів і зборів належить центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, митниці та митні пости [5].

Отже, реформування органів державної влади, одним із результатів якого є створення Державної податкової служби України та Державної митної служби України, зумовлює необхідність розроблення нових підходів до організації її діяльності на основі міжнародного досвіду реорганізації фіскальних органів. Один із шляхів досягнення поставленої мети – позиціонування Державної податкової служби України та Державної митної служби України як ефективного адміністратора податкових і митних платежів, ефективність якого вимірюватиметься як продуктивністю роботи з наповнення бюджету, так і підвищенням рівня податкового та митного сервісу для платників [12].

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм: наказ Міністерства економіки, Європ. Інтеграції від 16.03.2005 № 62. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0438-05>.
2. Яковлев І. П. Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. О., 2016. 224 с.
3. Про затвердження розпорядження «Питання Державної податкової служби» з метою завершення здійснення заходів з утворення ДПС URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pitannya-derzhavnoyi-podatkovoyisluzhbim> 2109
4. Калініченко А.І. Систематизація митного законодавства: сутність та форми: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Х., 2015. 200 с.
5. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17>.
6. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учебн. Х. Консум, 2000. 704 с.
7. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

8. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/375-2014-%D0%BF>.
9. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>.
10. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 09.06.1977. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_926.
11. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах : Указ Президента України від 04.07.2002 № 616/2002. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/616/2002>.
12. Про затвердження Концепції наукового забезпечення державного управління у податково-митній сфері : наказ ДФС України від 17.04.2015 №281. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-prodiyalnist/print-63671.html>.

*Зарецька Зоряна Максимівна
студентка 3-го курсу юридичного
факультету, Навчально-науковий
інститут заочного навчання
Національна академія внутрішніх
справ (Миколаївське відділення),
м. Миколаїв Україна*

*Науковий керівник: Співак Марина
Вікторівна, доктор політичних наук,
доцент, доцент кафедри
політичного управління та
адміністрування, Національна
академія внутрішніх справ*

БЛАГОДІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Надання можливостей молоді для зростання у всіх сферах, їх участь у соціально-економічних проектах, створення основного базису для функціонування інфраструктури культури та спорту, розвиток науки, захист громадян, які потребують покращення життєвого рівня – це далеко не повний перелік сфер і питань на розв’язання яких направлена діяльність благодійних організацій та їх діяльності. Україна визначила

пріоритетним напрямом удосконалення державного управління благодійництва на території всієї держави, а також приведення вітчизняного законодавства у відповідність із законодавством Європейської спільноти.

Указом Президента України від 26.02.2016 року, затверджено Національну стратегію розвитку громадянського суспільства, в якому зокрема зазначається недостатня узгодженість законодавства України й законодавства Європейського союзу, що призводить до створення штучних бар'єрів в сфері реалізації громадянських ініціатив з благодійництва, а також благодійних програм та внесків [1].

На сьогоднішній день тенденції сучасності пророкують Україні дорогу до благодійництва та впорядкування даного виду діяльності в правовій сфері. На даний момент вже існує Закон України «Про благодійництво та благодійні організації», створено Раду меценатів України.

В Конституції України, декламується те, що «держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей» [2].

Окрім вищезазначених нормативно-правових актів можна також згадати Господарський кодекс України, в якому вказується, що «у соціально-економічній сфері держава здійснює соціальну політику захисту прав споживачів, політику заробітної плати і доходів населення, політику зайнятості, політику соціального захисту та соціального забезпечення [3, ст. 10], а також особливості статусу благодійних та інших неприбуткових організацій у сфері господарювання [3, ст. 131].

І так, розглянемо питання, що ж таке благодійництво, дане визначення існує в Законі України «Про благодійництво та благодійні організації». Благодійництво – це добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачем матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги [4, ст. 1]. Можна сказати, що це є специфічним видом діяльності, а самі благодійні організації, які є юридичними особами створюються без мети отримання прибутку. Благодійні організації можуть утворюватися у таких організаційно-правових формах:

- Членська благодійна організація;
- Благодійний фонд;
- Благодійна установа;
- Інші благодійні організації [4, ст. 6].

Благодійні організації діють на підставі статуту, або в деяких випадках положення, що складаються самими учасниками відповідно до норм чинного цивільного та господарського законодавства та мають відповідати їм й структурно; також в цьому установчому документі

обов'язково має бути вичерпний перелік видів діяльності даної організації, без права реорганізації у прибуткову організацію; вищими органами управління благодійних організацій є загальні збори, з'їзд, конференція; виконавчим – правління, або іншими словами комітет; також така діяльність може мати й розпорядчо-контролюючі – наглядова рада [4].

Відповідно до закону майновий комплекс благодійних організацій формують зокрема з: внесків засновників, надходжень від проведення благодійних компаній по збору благодійних пожертвувань, доходи від депозитів та цінних паперів, внески від підприємств та організацій, що перебувають у власності таких благодійних організацій та безпосередньо інших джерел, що не заборонені законом. Окрім цього, хочу зазначити, що майно благодійних організацій не може бути предметом застави, а також воно не може формуватися за рахунок кредитів [4,ст.19].

Правоздатність юридичної особи благодійна організація набуває з моменту її державної реєстрації.

Також, однією з особливостей діяльності благодійних організацій є те, що кошти передані їм на підставі цільової благодійної компанії, благодійна організація зобов'язана надати повний звіт особі, яка здійснила такий внесок, в іншу ж чергу, ті суб'єкти, кому надходять благодійні гранти також повинні звітувати вже перед благодійною організацією.

Територіальна самостійність є також однією з нових віх розвитку законодавства у сфері організації діяльності благодійних організацій, це означає, що вони можуть діяти незалежно від місця реєстрації.

Відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» благодійники можуть здійснювати наступні види діяльності: безоплатна передача бенефіціарам коштів у власність; передача права користування та інших речових прав; безоплатна передача доходів від майна; безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціара; спільна благодійна діяльність; публічний збір благодійних пожертв; виконання заповітів, заповідальних відказів для благодійної організації; проведення благодійних аукціонів, не грошових лотерей, конкурсів та інших заходів не заборонених законом [4, ст. 5].

Відповідно до даних Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2018 року було зареєстровано 17 726 благодійних організацій. Більшість з них існують лише «на папері», за оцінками аналітиків Українського форуму благодійників, весь основний благодійний бюджет України складають 500-1000 організацій. За оцінками аналітиків Українського форуму благодійників в 2015 році витрати ТОП-100 благодійних фондів складали близько 2/3 благодійних витрат країни, а близько третини всіх офіційних благодійних витрат в Україні у 2015 році складали витрати першої п'ятірки списку: МБФ «Альянс громадського

здоров'я», БФ Ріната Ахметова «Розвиток України», БО «Мережа», БО БФ «Квітучий край», МФ «Відродження». За регіонами головний офіс відносної більшості ТОП-100 благодійних організацій розташований в Києві (36%), найменше їх на Сході (7%). У 2015-2016 роках найбільше витрати благодійників були спрямовані на охорону здоров'я та сферу соціального захисту [5].

Підводячи підсумки усієї наведеної інформації хочу зазначити, що на даний момент в нашій державі спостерігається прогресивний ритм розвитку благодійництва, уніфікація та визначення прав та обов'язків благодійників та інше. Окрім цього хочеться наголосити на негативні моменти та пропозиції, щодо вирішення проблемних питань. У сфері благодійної діяльності зараз процвітає шахрайська діяльність пов'язана з відсутністю реального та дієвого контролю під час здійснення такої діяльності. Як приклад – нецільове використання пожертви, вирішити подібну ситуацію можна шляхом накладення обов'язку на набувача пожертви повернути кошти через відповідний строк з дня пред'явлення вимоги. Також нормативно закріпити адміністративну та кримінальну відповідальність за привласнення благодійних коштів. Цілісно впровадити принцип прозорості та публічності благодійних організацій, які стануть пріоритетними в такій діяльності. Для ліквідації зловживань з боку державних органів та органів місцевого самоврядування необхідно закріпити таке правило: отримувати та набувати меценатську допомогу органи державної влади та місцеве самоврядування, а також зокрема політичні партії не можуть.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 26.02.2016 р. № 68/2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної ради України. – 1996. – № 30. – 141 с.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної ради України. – 2003. – 436-IV. – 418 с. (Поточна редакція від 21.10.2019)
4. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. // Відомості Верховної ради України. – 2012. – 5073-VI. – 27с. (Поточна редакція від 06.11.2016)
5. Дослідження благодійних організацій та участі населення у благодійних і волонтерських проектах. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://www.ngoforum.org.ua/wpcontent/uploads/2016/07/Charity_report_2017_Zagoriy_Foundation.pdf.

Кадебська Елеонора Володимирівна
кандидат економічних наук,
заступник директора з науково-
методичної роботи Волинського
інституту імені В'ячеслава
Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Лопоха Василь Васильович
кандидат юридичних наук, завідувач
кафедри права Волинського
інституту імені В'ячеслава
Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ

Проблема забезпечення національної безпеки є сьогодні центральною із стратегічно значимих для розвитку країни. У ній фокусується вся складність процесу перетворень в Україні, будучи і умовою, і метою реформування держави. Умовою тому, що глибокі перетворення вимагають зосередження всіх сил і засобів на вирішення творчих завдань. Актуальність визначення поняття «національна безпека» впливає з того факту, що, незважаючи на велику кількість наявних формулювань даного явища, воно недостатньо висвітлено у вітчизняній філософській та юридичній науках. Це пов'язано, в першу чергу, з тим, що поняття «національна безпека» відноситься скоріше до категорій політичної науки, ніж науки юридичної.

Мета статті – узагальнити існуючі підходи до визначення сутності національної безпеки.

Термін «національна безпека» був ужитий ще в 1904 р в посланні президента США Теодора Рузвельта Конгресу США. Спочатку цей термін мав вузьке поняття і передбачав оборону або захист держави від зовнішніх загроз. В даний період часу в США щорічно з 1986 року Президент звертається з посланням, яке називається «Стратегія національної безпеки США» до конгресу. Пізніше проблема національної безпеки була ключовою в дослідженнях американських політологів.

В Україні поняття “національна безпека” набуло широкого значення в останні кілька років. У Законі України «Про основи національної безпеки» дається визначення поняття національної безпеки: національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини, громадянина, суспільства, держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності,

боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам [1].

Власюк О.С. розглядає у широкому розумінні національну безпеку України як спосіб самозбереження українського народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави. Цей спосіб уможливорює його вільне існування і саморозвиток, надійний захист від зовнішніх та внутрішніх загроз. Національну безпеку України можна визначити як систему державно-правових і суспільних гарантій стабільності життєдіяльності та розвитку українського народу загалом та кожного громадянина зокрема, захист їхніх базових цінностей і законних інтересів, джерел духовного та матеріального розвитку від можливих реальних і потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз [2, с. 25].

Відомий український фахівець у галузі національної безпеки В. Ліпкан зазначає, що «національний інтерес – це інтегральний вираз інтересів усіх членів суспільства, що реалізується через політику системи» [3, с. 23].

Манілов В. Л. характеризує національну безпеку як систему, складовими елементами якої є загрози, інтереси і фактори впливу на них, а також методи забезпечення національної безпеки [4].

У наведених визначеннях і у більшості наукових праць «національну безпеку» визначають як захищеність (стан захищеності) життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. При цьому під інтересами розуміється, як правило, сукупність потреб (без відповідних здібностей) того чи іншого суб'єкта безпеки (особистості, суспільства, держави тощо).

Принципово важливим для розуміння сутності національної безпеки є визначення суб'єктів і об'єктів національної безпеки. Суб'єктами є лише такі його учасники, які в ньому свідомо реалізують свої цілі. Такий

суб'єкт потребує наявності для нього певного рівня свободи. До об'єктів національної безпеки відносять як особистість, так і суспільство та державу в цілому.

Отже, національна безпека – це багатокомпонентне, складне явище, яке являє собою складну систему взаємопов'язаних елементів, яка включає в себе взаємозв'язок концептуальних положень і настанов, правових і соціально-політичних інститутів, певних коштів, методів і форм, які дозволяють не допустити або адекватно відреагувати на можливі зовнішні та внутрішні загрози, що виникають.

Література:

1. Закон України «Про основи національної безпеки» №964-IV від 19.06.2003 р. зі змінами від 07.08.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
2. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці / О.С. Власюк. – К.: НІСД, 2016. – 528 с.
3. Ліпкан В. Національна безпека України – нормативно-правові аспекти забезпечення / В. Ліпкан. – К.: Текст, 2006. – 180 с.
4. Манилов В.Л. Теория и практика организации системы обеспечения национальной безопасности России: Автореферат дисс. / Л.В. Манилов. – М., 2005. – С. 17.

*Корж Дмитро Юрійович
студент історико-юридичного
факультету, Херсонського
державного університету*

*Науковий керівник: Правоторова
Ольга Михайлівна, професор кафедри,
доктор юридичних наук, доцент,
Херсонський державний університет*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ МОДЕЛІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Сформовані в теорії права уявлення про юридичну відповідальність однозначно пов'язують її з примусовою діяльністю держави, реакцією на різного роду правопорушення з переважаючим акцентом на тому, що юридична відповідальність явище суто юридичне, таке, що не існує поза межами правової реальності. Дійсно, нормативні конструкції різних видів

юридичної відповідальності є породженням діяльності законодавця, але існування самого принципу, ідеї відповідальності, обумовлено об'єктивними законами розвитку матеріального і духовного світу. Отже необхідно виявити, так би мовити, концептуальні джерела юридичної відповідальності, показати обумовленість її існування фундаментальними філософськими законами і на цій основі сформулювати основні принципи, що утворюють концептуальну модель юридичної відповідальності взагалі та адміністративної зокрема.

Вихідним для побудови згаданої системи принципів є власне сам принцип відповідальності у нормативному регулюванні. Його сутність полягає в тому, що у випадку відхилення поведінки адресата відповідної норми від припису цієї норми, з боку суб'єкта, що встановив цю норму або ним уповноваженого повинна мати місце певна реакція.

Виявлені закономірності дають можливість сформулювати низку принципів формалізації процедури реакції, або, іншими словами надання цій реакції процесуальної форми. Відомо, що процесуальна стадія представляє собою відносно відокремлену, виділену в часі і логічно зв'язану сукупність процесуальних дій, спрямованих на досягнення певних цілей і вирішення відповідних завдань, таку, що функціонально співвідноситься з ними і відрізняється колом суб'єктів [1, с. 166]. Наступним кроком для визначення концептуальних засад нормативного регулювання саме адміністративної відповідальності має стати детальний розгляд процедур реалізації мабуть, фундаментальних принципів юридичної відповідальності: принципу об'єктивності істини і принципу об'єктивності оцінки, адже особливості реалізації саме цих принципів обумовлюють видові відмінності різних проявів юридичної відповідальності.

Увага науковців у самих різних галузях правових знань все частіше звертається на принцип верховенства права та практичні аспекти його реалізації. Незважаючи на те, що ці питання стали досить активно обговорюватись в літературі [2, с. 147–236], при цьому явно бракує досліджень, що стосуються можливостей реалізації цього принципу в діяльності органів виконавчої влади і не тільки на теоретичному але й на практичному рівні.

Якщо закріпити в законодавстві про адміністративну відповідальність зазначені вище положення, то суттєво зростає роль осіб, що професійно здійснюють правову допомогу громадянам. Допомогти людині грамотно розібратися у мотивах власної протиправної поведінки – значить сприяти вибору адекватного правопорушенню заходу адміністративного впливу, а відтак підвищити його ефективність і забезпечити дотримання прав людини у провадженні по справах про адміністративні правопорушення. Таким чином, можна зробити висновок,

що удосконалення законодавства про адміністративну відповідальність має охоплювати і проблеми визначення вини осіб у вчиненні адміністративних правопорушень.

Література:

1. Господарський кодекс України: Коментар / За заг. ред. Н.О.Саніахметової. – Х.: ТОВ „Одіссей”, 2004. – 896 с.
2. Бандурка О.М. Тищенко М.М. Адміністративний процес: Підручник для вищих навч. закл. – К.: Літера ЛТД, 2001. – 336 с.
3. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: „Юридична думка”, 2004. – 584 с.

*Красовська Олена Борисівна
студентка історико-юридичного
факультету Херсонського
державного університету*

*Науковий керівник: Правоторова
Ольга Михайлівна, доктор
юридичних наук, доцент,
Херсонський державний університет*

ОКРЕМІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЇ «АДВОКАТ»

Судово-правова реформа, яка поступово здійснюється в Україні, зумовила певні зміни майже в усіх сферах суспільного життя. Реформування національного законодавства, узгодження його зі світовими та європейськими стандартами з питань захисту прав та законних інтересів людини потребують уточнення та перевірки належності правового регулювання такого важливого інституту громадянського суспільства, як адвокатура.

Необхідність існування інституту адвокатури обумовлена конституційним правом громадян на захист своїх прав та інтересів. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань – стаття 55 Конституції України [1].

Тож, перша теза, яку ми зазначимо – адвокат є захисником. Він захищає осіб від звинувачень інших осіб, навіть держави. Інститут адвокатури це недержавний самоврядний інститут. Це означає, що хоча

діяльність адвокатури і регламентується Законами України, жодний державний орган не має права диктувати свої умови цій ланці. Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність. Адвокат по своїй суті це стіна між людиною та органами влади. Саме він допомагає уникнути свавілля з боку велетенського державного механізму.

Створення правової держави та забезпечення прав людини – одне з першочергових завдань кожної держави. Якісно реалізувати поставлену ціль неможливо без усвідомлення необхідності побудови правозахисних інститутів. Без становлення та діяльності незалежної та ефективної адвокатури існування демократичної правової держави і громадянського суспільства де-факто неможливе [2].

Адвокат, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально, є самозайнятою особою. Він може відкривати рахунки в банках, мати печатку, штампи, бланки (у тому числі ордера) із зазначенням свого прізвища, імені та по батькові, номера і дати видачі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

Як відомо, адвокат є особою, яка повинна повною мірою забезпечувати захист інтересів клієнта та гарантувати йому конфіденційність. Для того, щоб адвокат міг належним чином виконувати таку функцію, законом передбачено поняття «адвокатської таємниці». Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Література:

1. Конституція України: Прийнята на 5 сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2016. – 141 с.
2. Тацій Л. Стандарти функціонування адвокатури в Україні / Л. Тацій // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 3 (38). — С. 248–253.

*Курас Ольга Станіславівна
студентка історико-юридичного
факультету Херсонського
державного університету*

*Науковий керівник: Правоторова
Ольга Михайлівна, доктор
юридичних наук, доцент,
Херсонський державний університет*

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Необхідність в ефективних засобах державного примусу, у тому числі й адміністративного, завжди є об'єктивною, тому найбільш ефективним шляхом цієї проблеми є розробка нових концептуальних засад адміністративної відповідальності і на їх основі побудова відповідної правової моделі, яка найбільшою мірою відповідала б сучасному стану розвитку суспільних відносин. На підставі досвіду функціонування інституту адміністративної відповідальності в минулому та сучасних досягнень правової науки і перспектив розвитку суспільства необхідно таким чином удосконалити цей інститут, щоб у процесі його практичної реалізації були досягнуті результати, яких вимагає суспільство і держава.

При написанні даної роботи автором були використані теоретичні викладки з праць відомих теоретиків права, зокрема таких, як С.С. Алексєєв, С.Н. Братусь, Д.А. Керімов, М.І. Козюбра, В.В. Лазарєв, В.М. Манохін, В.С. Нерсєсянц, та інших; вітчизняних учених – адміністративістів В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенка, І.М. Пахомова, А.О. Селіванова, Х.П. Ярмачі та багатьох інших.

В науці адміністративного права склалося декілька точок зору на визначення поняття і зміст адміністративної відповідальності. Так, М.С. Студенікіна зазначає, що: “Під адміністративною відповідальністю найчастіше розуміється застосування ... частини заходів адміністративного примусу, а саме – адміністративних стягнень” [1, с. 88].

В свою чергу Г.П. Бондаренко вважає, що: “Адміністративна відповідальність – це форма реагування держави на правопорушення, яке виявляється в застосуванні повноважними державними органами, службовими особами, громадськістю до винної особи адміністративних санкцій у межах і порядку, встановлених законодавством; це обов'язок правопорушника звітуватись за свою протиправну поведінку і перетерплювати за неї несприятливі наслідки, що передбачені санкцією правової норми” [2, с.84].

У своїх творах С.Т. Гончарук відмічає, що: “адміністративна відповідальність, як різновид правової відповідальності, - це специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі її компетентних органів на відповідну категорію протиправних проявів (передусім адміністративних проступків), згідно з якою особи, що скоїли ці правопорушення, повинні дати відповідь перед повноважними державними органами за свої неправомірні дії і понести за це адміністративні стягнення в установленому законом порядку” [3, с. 19].

Для виникнення правовідносин в процесі реалізації санкції необхідно вирішити принаймні такі завдання: по-перше - визначити коло суб'єктів відносин, зафіксувати об'єкт відносин та зробити абсолютно визначеним зміст того заходу примусу, що міститься в санкції норми; по-друге – безпосередньо реалізувати зміст примусового заходу. Відповідно до цього механізм реалізації санкції складається із двох елементів, а саме акту застосування примусового заходу, що міститься в санкції та акту безпосереднього виконання цього заходу.

Акт застосування примусового заходу також являє собою складну конструкцію, побудова якої визначається порядком застосування, яких існує досить небагато – судочинство, адміністративний та дисциплінарний. У даному випадку має місце так звана “процесуальна форма відповідальності”. При цьому в науці процесуальна форма відповідальності часто досліджується окремо і яскравим прикладом цього є відокремлення кримінального права і кримінального процесу.

Література:

1. Административное право / Под ред. В.И. Поповой и М.С. Студеникиной. – М.: Юрид. лит., 1988. – 320 с.
2. Бондаренко Г.П. Адміністративна відповідальність / Бондаренко Г.П. – Львів: ЛДУ, 1975. – 176 с.
3. Гончарук С.Т. Адміністративна відповідальність за законодавством України. Навчальний посібник. / Гончарук С.Т. – К., 1995. – 78 с.

*Маринів Наталія Анатоліївна
кандидат юридичних наук, доцент,
асистент кафедри фінансового права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПРЕЗУМПЦІЯ ДОБРОСОВІСНОСТІ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ

Загальновідомо, що основними засадами податкового законодавства України, на яких воно ґрунтується, є принципи. Одним із таких принципів відповідно до підпункту 4.1.4 Податкового кодексу України є принцип -

презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акту, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу [1]. Таке вихідне положення відіграє неабияку роль у податковому правозастосуванні, виступаючи своєрідним інструментом подолання колізій та прогалин у податковому праві [2], існування яких, на жаль, є притаманним останньому на сучасному етапі формування податкового законодавства.

Термін презумпція має латинське походження «*praesumptio*», що утворився від слова «*praesumere*» (з латинської - передбачати, передчувати, вгадувати) і в перекладі означає припущення. Тлумачні словники визначають презумпцію за такими означеннями: припущення, що ґрунтується на ймовірності [3, 4]; припущення, що визнається істинним, поки не доведено протилежне [5]. На сьогодні в правовій науці склалися два підходи до розуміння змістовної природи презумпцій як загальносупільного явища або як категорії виключно правового характеру.

В аспекті податкового права більшість презумпцій мають правовий характер свого походження і вищезначена презумпція не є виключенням як така, що отримала в податковому законодавстві статус вихідного положення (підпункт 4.1.4. пункту 4.4. статті 4 Податкового кодексу України) та закріплена нормами матеріального права, які встановлюють правила альтернативного судовому адміністративного оскарження рішень, прийнятих контролюючим органом. Так, законодавець визначає, що рішення приймається на користь платника податків у разі коли норма Податкового кодексу України чи іншого нормативно – правового акту, виданого на підставі цього Кодексу, або коли норми різних законів чи різних нормативно – правових актів, або коли норми одного і того ж нормативно – правового акта суперечать між собою та припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу (пункт 56.21 статті 56 Податкового кодексу України).

Презумпція правомірності рішень платника податків (тобто будь-яких його рішень щодо дій або бездіяльності, пов'язаних із виконання податкового обов'язку, зокрема) тісно пов'язана з визначенням того, які дії (бездіяльність) платника є правомірними та, відповідно, який платник визнається добросовісним, оскільки головною метою презумпції правомірності рішень платника, виходячи із норм чинного законодавства,

саме і є звільнення добросовісного платника податків від обов'язків, не передбачених законом, у тому числі і доведення неправомірності рішень контролюючого органу.

Презумпція добросовісності платника податків, яка існує в податковому законодавстві та склалася в судовій практиці, означає, що подані платником контролюючому органу документи податкової звітності є дійсними, повно та об'єктивно відтворюють господарські операції, що є об'єктом оподаткування та/або фінансові показники яких впливають на податковий обов'язок платника податків, якщо інше не буде доведено контролюючим органом.

У площині процесуального регулювання презумпції добросовісності платника податків (його праву) відповідає обов'язок контролюючого органу доведення під час процедури адміністративного оскарження правомірності будь-якого нарахування, здійсненого ним у визначених Податковим кодексом України випадках, або будь-якого іншого прийнятого ним рішення (пункт 56.21 статті 56 Податкового кодексу України).

Законодавчо також вирішене питання тягара доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності і під час судового оскарження в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, яким в дослідженні виступає контролюючий орган. Такий обов'язок згідно із частиною 2 статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України покладений на суб'єкта владних повноважень. І лише у разі надання таким суб'єктом (контролюючим органом) доказів, які спростовують дійсність чи повноту даних поданої платником податків податкової звітності, платник податків відповідно до встановленого частиною 1 статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України [6] обов'язку кожної сторони довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, повинен надати відповідні докази про наявність законних підстав, для врахування задекларованих в податковому обліку даних при визначенні суми його податкового обов'язку.

Однак, на жаль, практичне застосування цих положень як контролюючим органом під час розгляду скарг платників податків в ході адміністративного оскарження, так і судами при розгляді адміністративних справ про визнання протиправними та скасування рішення контролюючого органу не завжди відповідає їх теоретичним аспектам. Практичний досвід оскарження податкових рішень контролюючих органів, прийнятих за результатами проведеного ними податкового контролю, дозволяє стверджувати, що досить часто саме платник податків зобов'язаний доказувати, що прийняте суб'єктом владних повноважень – контролюючим органом рішення не відповідає

чинному законодавству. Фактично відбувається заміна презумпції правомірності рішень платника та його добросовісності на презумпцію правомірності рішень контролюючого органу. Судова практика також не є однозначною в питаннях визначення сторони провадження (платника податків чи контролюючого органу), зобов'язаної доказувати правомірність свого рішення, дії чи бездіяльності.

Виходячи з презумпції добросовісності платника, яка передбачає економічну виправданість дій платника, що мають своїм наслідком отримання податкової вигоди, та достовірність у бухгалтерській та податковій звітності платника, судами за відсутності подання податковим органом доказів на підтвердження недобросовісності позивача як платника або можливої фіктивності його постачальників (як-от: пояснень посадової особи щодо її непричетності до фінансово-господарської діяльності очолюваного суб'єкта господарювання, судових рішень, вироків, не наведення доводів щодо здійснення позивачем операцій за відсутності розумних економічних причин (ділової мети) та наміру одержати економічний ефект тощо) ухвалюються справедливі рішення про протиправність прийнятих контролюючим органом податкових повідомлень-рішень [7, 8], що відповідає завданням та основним засадам адміністративного судочинства.

Разом з тим, досить часто, платник при оскарженні податкового рішення вимушений доказувати правомірність саме своїх дій, пов'язаних із достовірністю показників, відображених ним у поданих до контролюючого органу документах податкової звітності, надаючи суду (та відповідачу згідно із нормами Кодексу адміністративного судочинства України) разом із актом перевірки та прийнятими за його результатами податковими повідомленнями-рішення копії первинних документів (кількість яких за перевірений період у платника податків може бути досить значною). Податковий орган при цьому обмежується лише дублюванням своєї позиції висновками акту перевірки, в якому, також досить часто, суть порушення податкового законодавства зводиться до цитування норм законодавства та зазначення про неправомірність формування платником податків показників податкової звітності, без зазначення, в чому це порушення виражається [9,10].

Тобто, якщо податковий орган жодних доказів, що, на його думку підтверджують порушення платником податкового законодавства, не надає до суду, його доводи по суті є такими, що ґрунтуються лише на його припущеннях. Разом з цим, суд замість виконання свого завдання, визначеного статтею 2 Кодексу адміністративного судочинства України щодо перевірки оскаржених рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень відповідності нормам законодавства , зокрема, чи прийняті (вчинені) вони: 1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб,

що визначені Конституцією та законами України; 2) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано; 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); 4) безсторонньо (неупереджено); 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації; 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку, фактично виконує функцію контролюючого органу та встановлює (обґрунтовує за суб'єкта владних повноважень прийняте останнім рішення, що оскаржується платником) наявність (відсутність) у діях платника податків складу податкового правопорушення (щодо правомірності формування ним показників податкової звітності, своєчасності та повноти сплати податків (зборів)). Вказана практика не відповідає основному завданню адміністративного судочинства щодо справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин та не сприяє ефективному захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Література:

1. Податковий кодекс України. – Режим доступу :<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 19.11.2019 р.) – Назва з екрану.
2. Мамалуй О.О. Правореалізаційне значення принципу-презумпції правомірності рішень платника податків. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2018/5/tom_2/24.pdf (дата звернення 19.11.2019 р.).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170 000 / В'ячеслав Тимофійович Бусел (уклад., гол.ред.). К.; Ірпінь, 2003. 1427с.
4. Словник іншомовних слів: Близько 10000 слів / Національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Український мовно-інформаційний фонд НАН України / Є. І. Мазніченко (ред.); С. М. Морозов (уклад.), Л. М. Шкарапута (уклад.). К. : Наукова думка, 2000. 662 с. (Словники України).
5. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70 000 слов / Ожегов С. И.; Под ред. Н. Ю. Шведовой. [22-е изд., стереотип.]. М.: Рус. яз., 1990. 921 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення 19.11.2019 р.) – Назва з екрану.
7. Постанова Верховного Суду від 25.06.2019 у справі №803/1923/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74992333> (дата звернення 19.11.2019 р.).

8. Постанова Верховного Суду від 23.10.2018 у справі №814/3061/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82447207> (дата звернення 19.11.2019 р.).
9. Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 25.06.2019 у справі № 520/2741/19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82608775> (дата звернення 19.11.2019 р.).
10. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 27.03.2019 у справі № 2040/6370/18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80759637> (дата звернення 19.11.2019 р.).

*Трухан Володимир Юрійович
студент історико-юридичного
факультету Херсонського
державного університету*

*Науковий керівник: Правоторова
Ольга Михайлівна, доктор
юридичних наук, доцент,
Херсонський державний університет*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНУ «ІМІДЖ»

Нова політична практика висуває відповідні вимоги перед теорією, відповідно до яких у практичній політології виник новий напрямок, що одержав назву іміджелогії. Іміджелогія – це комплексна дисципліна, що використовує, крім політології, результати й інших наук – соціології, психології, антропології, соціальної психології, а також дані конкретних соціологічних досліджень, етнографії, історії та інших [1, с. 12].

Тому знання та досвід фахівців з формування політичного іміджу сьогодні користуються великим попитом серед політичних партій та їх лідерів, установ та організацій. Феномен політичного іміджу привернув особливу увагу науковців ще в ХІХ столітті, коли особливо активно почали розвиватися демократичні інститути. Доля влади стала безпосередньо залежати від того, як вона та її діяльність сприймається громадянами.

Нездатність реально відповідати уявленням громадян про те, якою влада повинна бути, або переконати їх, що ця відповідність існує, закінчувалася, як правило, зміною правлячих еліт. Тому природно, що проблема побудови ідеальних образів, іміджів публічних посадовців і політичних лідерів та впровадження їх в масову свідомість набула

вирішального значення. Сьогодні ж, враховуючи вельми неоднозначний державотворчий процес в Україні, саме проблема формування політичного іміджу набула важливого як теоретичного, так і практичного значення: у політиці вдало сформований імідж визначає перемогу на виборах та є досягненням політичної влади.

З іншого боку, українські політичні партії ще не мають жодних особливих заслуг перед виборцями, і вибір останніх зумовлений, як правило, стереотипами. Одним із важливих елементів цих стереотипів і є особистість лідера. У зв'язку з «персоніфікацією політики» передвиборчі кампанії перетворилися сьогодні в справжню війну іміджів, і перемагає той лідер, чий імідж стає для виборців найбільш привабливим у відповідний момент і відповідає особливостям українській дійсності, політичній свідомості та політичній культурі громадян.

Актуалізують потребу формування позитивного іміджу публічного посадовця та політичного лідера й процеси демократизації та модернізації в сучасній Україні. Через об'єктивні умови імідж публічних осіб може бути позитивним, негативним і нечітким. Специфікою ж політичної науки, на наш погляд, є визначення політичних компонентів для формування саме оптимального іміджу посадовця органу публічної влади, що підвищує його конкурентоздатність, привертає увагу суспільства; дозволяє активізувати фінансові, інформаційні, людські та матеріальні ресурси [2, с. 38, 44].

Таким чином, поняття «імідж» в тому розумінні, що вживається сьогодні, є результатом своєрідного еволюційного розвитку. Для з'ясування еволюційних змін щодо сутності цього поняття звернемося насамперед до філогенетичного аналізу проблеми. Досить часто спрощено плутають терміни *образ* та *імідж*, роблячи останній своєрідною калькою від «образу». Проте між цими соціальними явищами є досить помітна відмінність. А саме: образ формується переважно природним шляхом, тоді як імідж значною мірою є штучним утворенням.

Література:

1. Колосовська І.І. Формування іміджу місцевих державних адміністрацій в Україні: Автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00. 02 / Національна академія державного управління при Президентові України. – К., 2004. – 20 с.
2. Корнієнко В.О. Імідж політичного лідера: проблеми формування та практичної реалізації : [монографія] / Корнієнко В.О., Денисюк С. Г. – Вінниця: Універсум-Вінниця, 2009. – 144 с.

*Гнатів Михайло Володимирович
студент юридичного факультету,
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: Зигрій Ольга
Володимирівна, кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного права та процесу
Тернопільського національного
економічного університету*

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО РИНКУ ЗЕМЛІ

У сьогоднішній багатогранній Україні із застереженням ставляться до ринку землі. Через необхідність громадян щодо питань ринку землі, низьку їхню компетенцію у правовій галузі, багато політичних діячів подають інформацію без всякого пояснення та уточнення. Це формує у громадян негативну думку про ринок землі.

У свою чергу засоби масової інформації подають звужено питання щодо скасування мораторію. За соціальним опитуванням 49% громадян України виступають проти ринку землі і лише 31% хочуть його запровадити, проте більшість з них є олігархами. Інших 30% громадян або утримуються від вибору, посиляючись на їхню некомпетентність у цій сфері. Більшість з опитуваних навіть не чули про запровадження ринку землі, а якщо й чули то не досліджували цього в особистих інтересах [1].

Сказати чи вигідним буде ринок землі для України так і ніхто і не зможе. На даний час робити висновки ще зарано, але можна слідкуючи за досвідом іноземних країн та прогнозами законодавця.

Слід відмітити, що за статистикою в Україні померло близько одного мільйонна громадян у чийй власності бували паї і, які не передали його нікому у спадок. На сьогодні є багато людей похилого віку, які не в змозі самостійно займатися господарством і відповідно їхня земля не перебуває у користуванні.

Згідно статистики оренда землі проводиться у 12 раз дешевше. Це наводить на думку, що землі продаватимуться доволі дешево. Однак на всі землі сільськогосподарського призначення після зняття мораторію встановлена оцінка згідно загальних правил. До того ж хочуть залучити

іноземний капітал, адже в іноземців більша та краща інвестиційна база, що додасть громадянам кращий прибуток [2].

Ні для кого не секрет, що зараз багато інвестицій у нашу країну залучалося іноземцями. Саме по цій причині ринок землі хочуть зробити більш відкритішим. Слід зауважити, що потрібно захистити і вітчизняного користувача. На основі цього багато дослідників вважають, що на початкових етапах слід надати перевагу у користуванні та розпорядженні купівельними привілеями саме українцям [3].

Необхідно зауважити, що в українців немає великих капіталів для протистояння іноземним інвесторам. Для зрівняння умов хочуть долучити олігархів, які б викупляли землі і надавали їх громадянам в оренду за тим же договором оренди. З цього виникає питання: чи справді мораторій скасовують для всіх і чи всі громадяни в однаковому будуть становищі?

Існують різного роду побоювання. Наприклад, що землі не втратять свою цінність і будуть використовуватися тільки за сільськогосподарським призначенням. Наступне, із зростанням великої кількості відходів ґрунти й втрачають свою цінність. Тому питання використання земель за цільовим призначенням має бути на першому місці.

Досліджуючи дану тему, розуміємо її важливість і актуальність дискусійних питань. Однак, для сьогодення, яке проявляється у великій кількості найважливішим є те, що потрібно все робити обдумано та поступово.

Список використаної літератури:

1. Анастасія Зануда. Закон про ринок землі вже в Раді. Що в ньому? [Електронний ресурс]: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-49851568>
2. Яніна Ткачук. Мораторій, зубожіння і популізм: 5 міфів про ринок землі. [Електронний ресурс]: https://24tv.ua/moratoriy_na_zemlyu_v_ukrayini_5_mifiv_pro_rinok_zemli_n1084374
3. Зигрій, О. Вплив мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення [Текст] / Ольга Зигрій // Актуальні проблеми правознавства. - 2016. - Вип. 3. - С. 64-68.

*Голова Віталій Петрович
студент юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: Зигрій Ольга
Володимирівна, доцент, кандидат
економічних наук, доцент кафедри
цивільного права та процесу
Тернопільського національного
економічного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Український чорнозем є найдорожче та найцінніше, що знаходиться у нашій державі, адже тільки земля має властивість з однієї зернини пшениці “створити” цілий колосок. Згідно з ст. 1 Земельного кодексу України “Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави”.

Одну із значних позицій в економіці України займає сектор сільського господарства, в якому вирішальне значення належить землям сільськогосподарського призначення.

Даної темою займалися багато науковців, а саме: В. Д. Сидор, О. В. Зигрій, А. С. Попов, Н. І. Титової, М. І. Краснов, П. Кулинич тощо.

Метою дослідження є коротка юридична характеристика земель сільськогосподарського призначення.

Правовий режим земель сільськогосподарського призначення регламентований Земельним кодексом України (ЗКУ), а саме главою 5. Відповідно до ч. 1 ст. 22 ЗКУ, землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей [1].

У юридичній літературі можна зустріти термін “земельна ділянка сільськогосподарського призначення”. В. Д. Сидор зазначає її як частину земної поверхні, що має родючий верхній шар і використовується в якості основного способу сільськогосподарського виробництва, ґрунтом для розміщення об’єктів для ведення сільськогосподарського господарства, науково-дослідної роботи тощо. Н. І. Титова вважає, що категорія цих земель має визначення “сільськогосподарські землі”, мотивуючи це тим, що

“землі не можуть ніким суб’єктивно бути призначені як сільськогосподарські, а об’єктивно: від природи є такими” [3, 4, 6].

Земля є нерухомим майном, а, отже, земельну ділянку як природний об’єкт не можна перемістити з одного місця на інше, незалежно від зміни власників, користувачів, володільців, орендарів.

Власниками або користувачами сільськогосподарських земель можуть бути певні суб’єкти. Згідно ч. 3 ст. 22 ЗКУ, це - громадяни України, яким надається ця земля для ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби, ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства; сільськогосподарським підприємствам - для ведення товарного сільськогосподарського виробництва; сільськогосподарських науково-дослідним установам та навчальним закладам – для дослідних та навчальних цілей; несільськогосподарських підприємства, установи та організації, релігійні організації і об’єднанням громадян - для ведення підсобного сільського господарства та оптові ринки сільськогосподарської продукції - для розміщення власної інфраструктури [1, с. 27].

До категорій земель сільськогосподарського призначення належать:

1) сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги);

2) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель інших категорій, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо) [1].

Різні види угідь повинні мати різний правовий режим. Сьогодні нема законодавства, яке повною мірою вирішувало питання про категорію, що зазначені зверху, та правовий режим сільськогосподарських угідь та віднесення їх до певних видів. Науковець М. І. Краснов вважає, що “режим ... – це порядок необхідної поведінки щодо землі як об’єкта права ...”, тобто це правомірні дії, які встановлені нормами, щодо використання земель за цільовим призначенням [4, с. 461].

Досліджуючи дану тему вважаємо, що головною особливістю правового режиму земель сільськогосподарського призначення є особливе цільове призначення. Поряд із загальним цільовим призначенням ЗКУ передбачає особливі різновиди: землі сільськогосподарських підприємств, землі фермерського господарства, землі для ведення особистого селянського господарства, землі для сінокосіння та випасання худоби, земельні ділянки для садівництва, городництва, підсобного сільськогосподарського виробництва не сільськогосподарських підприємств.

Існують певні обмеження на сільськогосподарські землі, які регламентовані кодексом. Відповідно до ч. 5 ст. 22 ЗКУ: “землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам”, а якщо перелічені фізичні особи успадкували земельну ділянку цієї категорії, то вони протягом року повинні відчужити її. Також у кодексі передбачено, що юридичні та фізичні особи можуть набувати право власності на землі сільськогосподарського призначення загальною площею до 100 га, але площа може бути збільшена через спадкування за законом. Згідно з п. б, в, ч. 1 ст. 121 ЗКУ, кожний громадянин у праві отримати безоплатно земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства - не більше 2,0 гектара, для садівництва - не більше 0,12 гектара. Однак в Україні діє мораторій на землю, який забороняє укладення договорів відчуження земель сільськогосподарського призначення [1].

За використання сільськогосподарських земель призначений певний податок. Згідно зі ч. 274.1. ст. 274 Податкового кодексу, ставка податку за земельні ділянки для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки. Суб'єктом платні цього податку є безпосередньо користувач цією землею [2].

Досліджуючи дану тему робимо висновки, що землі сільськогосподарського призначення є захищені законом, адже вони одні з найцінніших ресурсів. Сільськогосподарські землі поділяються на певні категорії і мають використовуватися лише за цільовим призначенням. За це використання встановлений певний податок. У майбутньому сподіваємося чіткіших земельних норм для вирішення питання про категорію та цільове призначення земель сільськогосподарського призначення.

Список використаної літератури:

1. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4, ст. 27.
2. Податковий кодекс: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
3. Зигрій О. В., Вплив мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. *Актуальні проблеми правознавства*, 2016, № 3. С. 64-68.
4. Титова Н. І. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: науково-начальний посібник. Львів, 2005. С. 11.
5. Мірошніченко А. М. Земельне право України: Підручник. – Київ: Алерта, 2009 – 712с.

6. Попов А. С. Фрагментація земель сільськогосподарського призначення. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2016. С. 642-647.
7. Сидор В. Д. Правові засади застави земельної ділянки сільськогосподарського призначення в Україні: автореф. дис. к. ю. н.: 12.00.06. Київ, 2005. – С. 5.

*Палійчук Володимир Богданович
студент 1 курсу ОР «Магістр»,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Марченко
Світлана Іванівна, кандидат
юридичних наук, доцент, Київський
національний університет імені
Тараса Шевченка*

ВПЛИВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ НА ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Зважаючи на важливість та системність реформи децентралізації в Україні, вона повинна була спровокувати перезавантаження також системи земельних відносин в державі. Важливість забезпечення новостворених громад не тільки достатніми бюджетними ресурсами, а й земельними є очевидною, адже саме це є базисом для їх ефективного розвитку. Земля як особливий природний ресурс має бути первинною матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування. Саме тому процес «децентралізації» не може бути повним без передачі територіальним громадам повноважень з розпорядження землями на всій території громади, а не лише в межах населених пунктів.

У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – «Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», яка дала старт відповідній реформі.

Концепцією реформи децентралізації в контексті земельних правовідносин визначено ряд недоліків законодавства та запропоновано способи їх вирішення. Так, наприклад, в Концепції було зазначено, що відсторонення місцевого самоврядування від вирішення питань у сфері земельних відносин – ключова проблема. Її вирішення передбачало надання територіальним громадам права розпоряджатися земельними ресурсами в межах своєї території [4].

Органи місцевого самоврядування, по суті, мають можливість розпоряджатися лише тими земельними ділянками, які належать

територіальним громадам на праві комунальної власності, а саме усі землі в межах населених пунктів, крім земельних ділянок приватної та державної власності та земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності незалежно від місця їх розташування. Тобто органи місцевого самоврядування розпоряджаються в переважній більшості земельними ділянками виключно в межах їх території [1].

Однак, розуміючи значимість реформи децентралізації для сільських районів, ми повинні визнати, що більшість найважливіших земельних ресурсів (землі сільськогосподарського призначення) територіальних громад зосереджені за межами сіл і при цьому їх представницькі органи не можуть розпоряджатися цими земельними ділянками. Ця ситуація суперечить основним принципам реформи, оскільки вона була призначена для передачі низки повноважень центральної влади органам місцевого самоврядування задля підвищення ефективності публічної влади. І в межах реформи децентралізації законодавець повинен був вирішити і вищезазначену проблему розпорядження земельними ділянками на місцях, але, на жаль, ця частина реформи децентралізації досі не втілена в життя.

Так, наприклад, в статті 12 Земельного кодексу України (надалі - ЗК) вказано, що до повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належить розпорядження землями територіальних громад, які включають усі землі в межах населених пунктів, крім земельних ділянок приватної та державної власності та земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності незалежно від місця їх розташування.

В той же час стаття 122 ЗК встановлює, що районні державні адміністрації на їхній території передають земельні ділянки із земель державної власності у власність або у користування у межах сіл, селищ, міст районного значення для всіх потреб та за межами населених пунктів для ведення водного господарства, будівництва об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням жителів територіальної громади району (шкіл, закладів культури, лікарень, підприємств торгівлі тощо), індивідуального дачного будівництва. Більше того, широкі повноваження також має Держгеокадастр та його територіальні органи, які передають земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності у власність або у користування для всіх потреб [1].

Реалізація децентралізації у частині їх повноважень у сфері здійснення права власності на землю потребує прийняття нових правових норм, які б містили чіткі критерії віднесення земель до об'єктів права комунальної власності об'єднаних територіальних громад, включаючи землю як у межах населених пунктів, так і за їх межами. Так, законодавець має забезпечити пріоритет права комунальної власності на землі в межах території громади шляхом: а) передачі переважної

більшості земель державної власності, які розташовані на території громади, у комунальну власність територіальної громади; б) встановлення презумпції належності територіальній громаді на праві власності земель, власник яких не встановлений [2].

Важливим аспектом реформи також є децентралізація повноважень органів влади в сфері управління та охорони земель. Загалом українські вчені-правознавці погоджуються з думкою, що тут теж доцільне розширення земельних повноважень органів місцевого самоврядування територіальних громад. Так, Кулинич П. Ф. зазначає, що основними напрямками такого розширення повноважень є надання органам місцевого самоврядування повноважень щодо здійснення планування використання та охорони всіх земель громади, включаючи й землі державної та приватної власності, консолідації сільськогосподарських земель, здійснення моніторингу земель та контролю за дотриманням власниками і користувачами земельних ділянок, розташованих на території територіальної громади, вимог чинного земельного, містобудівного та екологічного законодавства. Щоправда, ці пропозиції також досі не реалізовані на практиці [2].

Варто також зазначити, що Кабінет Міністрів України намагався вирішити це питання у розпорядженні «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад», яким доручав Держгеокадастру розпочати з 1 лютого 2018 року передачу усіх земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності в комунальну власність відповідних об'єднаних територіальних громад, крім тих земельних ділянок, які не можуть бути передані у комунальну власність [3].

Оскільки, відповідно до норм Конституції України зазначені питання належать до сфери законодавчого регулювання, з метою вирішення означеної проблеми Верховна Рада України прийняла в першому читанні законопроект «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин», яким передбачається передача земель за межами населених пунктів в комунальну власність [5].

Зважаючи на все вищезазначене, нам слід визнати, що реформа децентралізації в контексті зміни підходу до визначення справжнього власника та розпорядника земельними ресурсами на місцях (представницьких органів територіальних громад) в повній мірі не реалізована і не буде реалізована, допоки не будуть внесені відповідні зміни до законодавчих актів. А до того часу низка значимих функцій, які за своєю природою повинні належати органам місцевого самоврядування, так і будуть належати центральним органам влади або їх територіальним органам.

Список використаної літератури:

1. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
 2. Напрями вдосконалення правового регулювання земельних відносин в Україні в умовах децентралізації влади / П. Ф. Кулинич // Правова держава. - 2018. - Вип. 29. - С. 184-191. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2018_29_25
 3. Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pitannya-peredachi-1>.
 4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
- Проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2194&skl=10.

*Середа Світлана Іванівна
студентка заочної форми навчання
2-го курсу, магістратура «Публічне
управління та адміністрування»,
Національний університет
біоресурсів і природокористування
України*

РЕГУЛЮВАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН І РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Сучасна державна політика регулювання земельних відносин в Україні – є ключовим фактором забезпечення результативності провадження суспільно-політичної та економічної діяльності в Україні, яка підтримує життєдіяльність і виступає в якості детермінанти людської культури та суспільного устрою в державі, виробництва і раціонального освоєння її природо-ресурсного потенціалу.

Внутрішні проблеми соціально-економічного розвитку України, обумовлюють підвищення ролі суб'єктів державного управління у процесі регулювання земельних відносин. Проведення земельної реформи в Україні, заклало певні організаційно-економічні основи нового ринкового

земельного ладу, але не вирішило основних проблем в земельних відносинах.

Проблематика формування державної політики регулювання земельних відносин, що спроможна забезпечити ефективне, раціональне та екологічно безпечне землекористування та охорону земель в Україні, потребує системного розв'язання. Наявна необхідність: а) удосконалення теоретико-методичних основ формування названої політики; б) практичної реалізації державної політики регулювання земельних відносин; в) комплексного дослідження результативності функціонування механізму державного регулювання земельних відносин, адекватного трансформаційним процесам у сфері земельних відносин.

Слід вказати і підтвердити, що земельні відносини та земельні ресурси – є одним з найважливіших економічних ресурсів, яким належить центральне місце в політиці та стратегії економічного розвитку держави.

У процесі використання землі людиною встановлюються певні виробничі відносини: матеріальні (охоплюють систему володіння і користування землею) та суспільно-економічні, що виникають при використанні землі як засобу виробництва. Сукупність цих відносин утворює земельні відносини. Не зважаючи на бурхливі дискусії, які точаться навколо процесів регулювання земельних відносин, однозначного визначення земельних відносин не містить ні наукова, ні юридично-правова література (засвідчено у науковій праці [1, с.31]).

Земельні відносини за своєю сутністю становлять сукупність правових, економічних, соціальних, природо ресурсних і екологічних відносин, що виникають між суспільством та його членами у процесі використання земельних ресурсів й управління ними. Формування і матеріалізація земельних відносин здійснюється за допомогою системи об'єктивно пов'язаних адміністративно-правових та економічних заходів впливу держави на їх суб'єктів, що забезпечують права землевласників і землекористувачів, умови ефективного, раціонального й еколого-безпечного використання земельних ресурсів та їх охорону [1, с. 32].

Підтвердимо, що управління земельними ресурсами містить в собі різні заходи: планування, регулювання, організацію контроль за використанням земель, а отже, його необхідно розглядати через призму управління раціональним використанням земельних ресурсів та охороною земель.

При цьому, об'єктом управління – є весь земельний фонд України, адміністративно-територіальної одиниці, земельні угіддя окремих землеволодінь і землекористувачів, що відрізняються за характером використання, правовим статусом, а також земельні ділянки, що не ввійшли в землекористування (землі загального користування).

Значення понятійної сутності категорій «державне регулювання земельних відносин» та «державне управління земельними відносинами» здійснено у праці Титаренко Т.Г. [2], в якій науковець зазначає, що державне регулювання земельних відносин визнано специфічним видом діяльності державних органів, який спрямовано на створення сприятливих умов для розвитку земельних відносин у пріоритетному для держави напрямі за допомогою економічних, організаційних, правових заходів, що направлені на оточуюче середовище суб'єктів земельних відносин з метою впорядкування, систематизації їх діяльності та забезпечення реалізації інтересів і прав громадян, так і держави.

Так суттєвий вплив на розвиток земельних відносин має динаміка сучасної світової економіки, яка характеризується глобалізаційними викликами, які знаходять своє відображення і при використанні сільськогосподарських земель: уніфікація технічних стандартів і внутрішніх споживчих уподобань відокремлено від національної, релігійної, культурної та соціальної специфіки; інтенсифікація виробництва; активізація процесів купівлі продажу сільськогосподарських земель; широке застосування трансгенних технологій.

Зокрема на найблищий час конче потрібно головні зусилля зосередити на створинні центрального органу виконавчої влади у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за використанням та охороною земель всіх форм власності, яким може бути Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель.

Головними завданнями державного нагляду (контролю) за використанням та охороною земель всіх форм власності необхідно визначити наступні:

- реалізація державної політики у сферах здійснення державного нагляду (контролю) за використанням та охороною земель;
- організація та здійснення державного контролю за використанням та охороною земель всіх форм власності;
- узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення.

Задля результативності виконання процедур із формування та реалізації державної політики регулювання земельних відносин в Україні слід досягти синхронного використання загальних і спеціальних принципів забезпечення її результативності.

До їхнього складу входять:

- а) загальні принципи: конституційності та законності, комплексності, децентралізації, доступності і програмності; координованості, пріоритетності та поетапності;

б) спеціальні принципи: стратегічного і поточного планування земельних відносин та землекористування; пріоритетності завдань щодо охорони та відтворення родючості земель; відкритості інформації про стан земельних ресурсів; пріоритетності екологічної складової землекористування перед економічною; безконтактного надання державницьких послуг.

Узагальнюючи вищенаведене, зазначимо, що пріоритетну роль у процесах формування та реалізації державної політики в сфері земельних відносин України відіграють органи державного управління на регіональному рівні та місцевого самоврядування на місцевому рівні, які виступають об'єднуючим та системно-керівним чинником розвитку земельних відносин в Україні, а ефективність їх діяльності визначальною мірою залежить від наукової розробленості та обґрунтованості інституціонального та правового забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Ходаківська О. Економічна сутність земельних відносин у сільському господарстві / О. Ходаківська // Землевпорядний вісник. 2012. № 6, с. 31.
2. Титаренко Т.Г. Поняття державного регулювання і державного управління земельними відносинами/ Т.Г. Титаренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. — 2014. — № 4. — с. 72—78.

*Токарчук Олександр Ігорович
студент 3-го курсу юридичного
факультету Тернопільського
національного економічного
університету*

*Науковий керівник: Зигрій Ольга
Володимирівна, кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного права та процесу
Тернопільського національного
економічного університету*

СТАН ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НАД ТЕРИТОРІЄЮ УКРАЇНИ

З кожним роком все більше забруднюючих речовин накопичується в атмосфері. Як наслідок, вони розповсюджуються всюди та забруднюють навколишнє середовище. Стрімкий ріст антропогенних навантажень

сповільнює процес самоочищення атмосфери, що стає наслідком накопичення шкідливих домішок, та призводить до її забруднення. Масштабними наслідками засмічення атмосфери стали акумуляція в ній парникових газів та поступове знищення озонового шару. Варто зазначити, що забруднене атмосферне повітря, безперечно, негативно впливає і на здоров'я людей, що і визначає актуальність даної теми.

У кожному регіоні є свій рівень забруднення атмосферного повітря, що пов'язано з низкою факторів, таких як:

- урбанізація регіону;
- рівень економічного розвитку;
- напрямок економіки;

Метою доповіді є дослідження та аналіз тенденцій забруднення атмосферного повітря в Україні внаслідок життєдіяльності людини та пошук раціональних шляхів вирішення даної проблеми.

Питання досліджували такі вчені, як А. Ф. Киселев, К. Б. Фридман, С. В. Белан, Г. В. Лисиченко, Г. А. Хміль, С. В. Барабанов, М. А. Шахраманьян, В. И. Ларионов, Г. М. Нигметов, Г. Д. Коваленко, Г. В. Півень, О. В. Рибалова.

Розуміння стану атмосферного повітря в кожному з регіонів України формується на основі офіційних даних спостереження та інформації, що вказана в екологічних паспортах кожної області України. За офіційною статистикою виходить так, що найнебезпечніший рівень забруднення повітря в 2018 році мали Донецька, Дніпропетровська, Луганська та Запорізька області. Такий результат обумовлено нагромадженням великої кількості хімічних та промислових підприємств, які несуть суттєву екологічну та хімічну небезпеку та викидають чимало забруднюючих речовин у атмосферу. Також свій вклад у забруднення атмосфери вносять неефективні технології виробництва та застаріле обладнання.

Проаналізувавши офіційні дані щодо виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за 1997–2018 рр. дійшли до висновку про те, що саме в промислових регіонах України спостерігається найвищий рівень небезпеки.

Погоджуємось з науковцями, що негативні екологічні умови тягнуть за собою підвищення рівня захворюваності та рівня смертності населення [2].

Особливістю національних викидів є значний вміст своєрідних шкідливих речовин, що загалом утворюють третину від усіх об'ємів, 20 % – першопланові токсичні речовини (аміак, сірководень, фенол, формальдегід, фтористий і хлористий водень, бензапірен та ін.). Останнім часом спостерігається тенденція до збільшення їх концентрацій.

Лева частина вищезгаданих домішок є результатом діяльності спеціальних хімічних та металургійних підприємств Донецького й Придніпровського регіонів. Практично половина токсичних речовин викидається в атмосферу заводами Донецької та Луганської областей [1].

Забруднення центральної частини України здійснюється дещо іншим

способом, ніж східної. В основному - це транспорт (автомобільний, залізничний, авіаційний, морський). Усі вони в тій чи іншій мірі здійснюють забруднення атмосфери. Для центральної України вони є основним чинником у зв'язку з своєю нагромадженістю. Лише в Києві зареєстровано 1,06 млн машин і кожна з них, спалюючи паливо, викидає в атмосферу велику кількість забруднюючих речовин. Також варто згадати й авіатранспорт. Як відомо, в Києві розташований найбільший в Україні аеропорт, що кожен день приймає сотні рейсів, а один літак викидає тонни шкідливих для атмосфери речовин.

Проте, якщо порівнювати з кінцем двадцятого століття, то можна зробити висновок про те, що ситуація з екологією в Україні стабілізувалася та, навіть, покращилася. Основним фактором для цього слугувала ліквідація деяких, особливо небезпечних підприємств, та оновлення технологій зменшення кількості шкідливих викидів. Та на противагу за цей ж час значно виросла кількість автомобілів у містах, від чого повітря явно не стало чистіше [3].

Потенційна шкода для здоров'я населення - головний показник небезпеки практично в всіх країнах світу.

Оцінювати ризик для здоров'я громадян необхідно окремо для канцерогенних і неканцерогенних ефектів. Показники канцерогенного ризику слід розраховувати індивідуально для кожної забруднювальної речовини [4].

На сьогодні проблема забрудненого повітря стосується всього світу. Світова спільнота давно розпочала боротьбу з даною проблемою та знайшла безліч шляхів її вирішення. Україні, в свою чергу, потрібно переймати іноземний досвід, який полягає у обмеженні дозволеної кількості шкідливих викидів підприємств, впровадження технологій зменшення викидів автомобілів та утворення певних стандартів щодо цього, перехід на «чисту електроенергію», вироблення якої не пов'язане зі спаленням речовин (торф, вугілля), тобто обмеження кількості ТЕС та надання переваги АЕС або ГЕС.

Отже, у даній доповіді ми з'ясували, що станом на сьогоднішній день ситуація, пов'язана із забрудненням атмосферного повітря, небезпечна лише у деяких регіонах України, проте для уникнення екологічної катастрофи у майбутньому слід зараз починати переймати іноземний досвід. Україна вже робить перші кроки до чистого повітря, але цього занадто мало. Адже, щоб у майбутньому люди на наших теренах могли «дихати на повні груди», потрібно довго та невпинно працювати над цим.

Список використаних джерел:

1. Баштаннік М. П., Жемера Н. С., Кіптенко Є. М., Козленко Т. В. Стан забруднення атмосферного повітря над територією України. Наукові праці УкрНДГМП. 2004. Вип. 266. С. 70-93.
2. Рибалова О. В., Дядченко А. В. Визначення рівня небезпеки

забруднення атмосферного повітря з урахуванням стану надзвичайних ситуацій в Україні. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/3671/1/Рыбалова.pdf>

3. Забруднення атмосферного повітря. Сталий розвиток для України. URL: <http://www.sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/zabrudnennya-atmosfernogo-povitrya/>

4. Рибалова О. В. Новий підхід до комплексної оцінки ризику для здоров'я населення при забрудненні навколишнього природного середовища. Актуальные достижения европейской науки: тез. X Междунар. науч.-практ. конф. (17–25 июня 2014 г.). Болгария. 2014. С. 76–82.

*Чайка Роман Анатолійович
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри права ПрАТ «ВНЗ
«Міжрегіональна Академія
управління персоналом» Волинський
інститут ім. В. Липинського»*

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НАСЕЛЕННЯ

Сучасні екологічні правовідносини за своєю суттю, цільовим призначенням і масштабністю належать до найважливіших складових процесу переведення сфер життєдіяльності суспільства на принципово нові засади розвитку. Екологізація свідомості на її теоретичному і буденному рівнях - це насамперед вироблення і засвоєння суб'єктом певних норм поведінки по відношенню до природи. Екологізація передбачає комплекс ідей, думок, настроїв, що відображають ставлення соціального суб'єкта (на рівні особистості, соціальної групи, спільноти, соціуму в цілому) до середовища проживання. Екологічна освіта є основним фундаментом людського розвитку [1, ст. 145].

Сучасна екологічна освіта є системна складова національної системи освіти, яка функціонує на підставі чинного законодавства про освіту та Національної стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року, схваленої Указом Президента [2]. Характерною рисою сучасної екологічної освіти є її спрямованість на гармонізацію взаємодії суспільства і природи, розв'язання екологічних проблем та сталий розвиток суспільства.

Світовий досвід переконує, що стан збереження навколишнього природного середовища і раціональне використання природних ресурсів, ефективність виробництва перебувають у прямій залежності від розвитку освіти, вдосконалення нових освітніх технологій і підвищення еколого-

правового освітнього рівня населення. Тому, для подальшого розвитку екологічної освіти в Україні передбачає необхідно звернути увагу на:

- по-перше, розробку наукових основ неперервної екологічної освіти на основі Національної доктрини розвитку освіти у ХХІ столітті, здобутків української та зарубіжної педагогічної практики, провідних вчених і практиків освітньої галузі, громадських екологічних організацій;

- по-друге, поступове поетапне реформування екологічної освіти та виховання особистості на наукових і духовних принципах з урахуванням національних традицій, надбань та світового досвіду;

- по-третє, формування поколінь з новою екологічною культурою, з новим екологічним світоглядом на принципах гуманізму, екологізації мислення, міждисциплінарної інтеграції, історизму та системності з метою збереження і відновлення природи України та її біологічного різноманіття;

- на розвиток аналіз міжнародних зв'язків і співробітництва у галузі екологічної освіти і науки, охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, збереження біосфери і цивілізації [3].

Отже, метою правовиховного впливу екологічної медіації є екоправова вихованість особистості, тобто такий стан правосвідомості, який гармонізує біологічний і соціальний складники в людській природі. Людина як істота біосоціальна усвідомлює своє природне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, що становить глибинну основу й одночасно засіб існування людства. Саме тому дуже важливо, щоб методологічним підґрунтям екологічної політики в Україні стала концепція, спроможна перенести останні у практичну площину, зробити їх єдино прийнятними для соціуму.

Література:

1. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : науково-методичний посібник для вчителів / Бондар О. І. [та ін.]. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 228 с.
2. Про Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 року - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
3. Іслам А.В. Сучасна екологічна освіта у ВНЗ України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer31/555.pdf>

*Антоненко Тетяна Олександрівна
студент 6 курсу юридичного
інституту, Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Дані статистики свідчать: український ринок електронної комерції зростає із швидкістю понад 30%, посідаючи друге місце за темпами розвитку в Європі після Румунії (станом на грудень 2018 року) [7, с. 3]. Проте під час вчинення правочинів, здійснених з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, є ряд ризиків та порушень прав споживачів.

«Споживачі в Україні не захищені державою і законом внаслідок декларативного характеру проголошених прав та відсутності механізмів їх реалізації та відновлення» - саме це зазначено у Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року [3]. В той же час в Європейському Союзі захист прав споживачів – одна із основоположних засад формування економічної і соціальної політики. Підписавши Угоду про асоціацію, Україна та ЄС співробітничать з метою забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між їхніми системами захисту прав споживачів [5]. Метою Концепції є створення та впровадження ефективної системи захисту прав споживачів в Україні на засадах ЄС з урахуванням кращих практик країн ЄС, а одним із завдань є забезпечення захисту прав споживачів у сфері електронної комерції, що здійснюється суб'єктами господарювання за допомогою інформаційно-телекомунікаційних мереж, у тому числі Інтернету [3]. Отже, проблема захисту прав споживачів в електронній комерції носить державний характер і потребує негайного вирішення.

Найпоширенішим засобом торгівлі у мережі Інтернет є інтернет-магазин шляхом вчинення електронного правочину. Згідно з Правилами продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями Інтернет разом із телекомунікаційною мережею, поштовим зв'язком і телебаченням визнають тими засобами дистанційного зв'язку, які можуть бути використані для укладення договорів на відстані [4].

Основними учасниками у сфері електронної комерції є, з одного боку, суб'єкт господарювання будь-якої організаційно-правової форми, що реалізує товари, виконує роботи, надає послуги з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, а з іншого – особа, яка придбаває, замовляє, використовує зазначені товари, роботи, послуги шляхом вчинення електронного правочину (п. 15 ч. 1 ст. 3) [1]. Їх відносини регулюються переважно Цивільним кодексом України, Законом України (далі – ЗУ) «Про електронну комерцію», ЗУ «Про захист прав споживачів» тощо. Але як свідчить практика, у 2018 році до Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів надійшло понад 20,9 тис. звернень споживачів щодо порушення їх прав при придбанні продукції, з них понад 1,3 тис. – щодо придбання товарів в інтернет-магазинах (на 3,7% більше у порівнянні з попереднім роком) [7, с.3], і саме це є результатом недостатньої якості врегулювання даних відносин.

Згідно з ч. 1 ст. 7 ЗУ «Про електронну комерцію» продавець товарів, робіт, послуг в електронній комерції під час своєї діяльності та у разі поширення комерційного електронного повідомлення зобов'язаний забезпечити прямий, простий, стабільний доступ інших учасників відносин у сфері електронної комерції до такої інформації: повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи - підприємця; місцезнаходження юридичної особи або місце реєстрації та місце фактичного проживання фізичної особи - підприємця; адреса електронної пошти та/або адреса інтернет-магазину; ідентифікаційний код для юридичної особи тощо (повний перелік – ст. 7 Закону) [1]. В той же час ч.2 ст. 13 ЗУ «Про захист прав споживачів» передбачає обов'язок продавця надати наступну інформацію споживачеві про: 1) найменування продавця (виконавця), його місцезнаходження та порядок прийняття претензії; 2) основні характеристики продукції; 3) ціну, включаючи плату за доставку, та умови оплати; 4) гарантійні зобов'язання та інші послуги, пов'язані з утриманням чи ремонтом продукції; 5) інші умови поставки або виконання договору; 6) мінімальну тривалість договору, якщо він передбачає періодичні поставки продукції або послуг; 7) вартість телекомунікаційних послуг, якщо вона відрізняється від граничного тарифу; 8) період прийняття пропозицій; 9) порядок розірвання договору [2].

Отже, законодавчо передбачено обов'язок продавця надати ряд необхідної інформації, проте відсутність повних і достовірних даних про продавця – буденність. 65% інтернет-магазинів не вказують дані про суб'єкта підприємницької діяльності; у 70% суб'єктів електронної комерції на сайтах відсутні характеристики товарів, а також не вказані країни їх походження. У такій ситуації у споживача виникають труднощі з

ідентифікацією правопорушника. У пам'ятці для споживачів, які мають намір користуватися послугами інтернет-магазину вказується, що інша інформація, окрім адреси електронної пошти та номеру мобільного телефону, на сайті інтернет-магазину не вказується, що фактично робить споживача безправним при придбанні неякісного товару. Стосовно місцезнаходження продавця слід мати на увазі, що адреси, які вказуються у накладних, згідно з якими споживач отримує замовлений товар, це зазвичай адреси, за якими розташовуються поштові відділення або відділення підприємства, що надає послуги з доставки відправлення. Таким чином, у разі проблем із замовленням, у покупця не буде фактичної можливості зв'язатись з продавцем.

Також у сфері електронної комерції права покупця здебільшого порушуються щодо:

- розкриття зазначеної інформації про продавця, товар, гарантійні зобов'язання, умови повернення товару;
- достовірності такої інформації;
- після оплати товар не доставляється споживачеві;
- надсилання підтвердження про укладення електронного договору [6, 26-27];
- реалізації неякісного, фальсифікованого товару, характеристики якого не співпадають з описом на сайті інтернет-магазину.

Порушення законодавства у сфері електронної комерції тягне за собою відповідальність, встановлену законом (ЗУ «Про електронну комерцію»). На мою думку, ця норма є досить загальною, в той час як п. 7 ч. 1 ст. 23 ЗУ «Про захист прав споживачів» зазначає, що у разі порушення законодавства про захист прав споживачів суб'єкти господарювання сфери торговельного та інших видів обслуговування несуть відповідальність за відсутність необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію або продавця (у випадках, визначених Законом України «Про електронну комерцію») - у розмірі тридцяти відсотків вартості одержаної для реалізації партії товару, виконаної роботи, наданої послуги, але не менше п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а у разі, коли відповідно до закону суб'єкт господарської діяльності не веде обов'язковий облік доходів і витрат, - у розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [2].

Можна виділити такий ряд способів вирішення проблеми захисту прав споживачів у сфері електронної комерції:

- внести зміни до законодавства з огляду на негативну статистику;

- обмежувати доступ до інтернет-магазинів, де суб'єктом господарювання не вказано повну та достовірну інформацію згідно з вимогами ЗУ «Про електронну комерцію» та «Захист прав споживачів»;
- збільшити розмір штрафу за порушення вимог тощо.

Отже, сфера електронної комерції невпинно розвивається, але споживач стає все більш незахищеним. Внесення змін у чинне законодавство України щодо прав та обов'язків учасників відносин у сфері електронної торгівлі, відповідальності за невиконання цих обов'язків зможе вирішити проблему захисту прав споживачів у сфері електронної комерції.

Список використаних джерел

1. Про електронну комерцію: Закон України від 3 вересня 2015 р. № 675-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 45. – Ст. 410.
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
3. Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 р.: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 217-р // Урядовий кур'єр. – 2017. – 13 квітня. – № 70.
4. Про затвердження Правил продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями: наказ Міністерства економіки України від 19 квітня 2007 р. № 103 // Офіційний вісник України. – 2007. – 2 листопада. – № 80. – Ст. 52.
5. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII // Голос України. – 2014. – 17 вересня. – № 177.
6. Вінник О. Правові засади захисту прав споживачів у сфері електронної торгівлі / О. Вінник // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2017. – № 5. – С. 24–30.
7. Костриба Н. Зелена книга. Ринок електронної комерції 2018 / Н. Костриба, О. Шелест, Г. Щеголь // Офіс ефективного регулювання. – 2018. – [Електронний ресурс]. – URL: [https://cdn.regulation.gov.ua/e5/ea/4c/d5/regulation.gov.ua_Зелена книга Ринок електронної комерції.pdf](https://cdn.regulation.gov.ua/e5/ea/4c/d5/regulation.gov.ua_Зелена%20книга%20Ринок%20електронної%20комерції.pdf)

*Боровська Ірина Анатоліївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх
справ, м. Київ*

*Затилюк Герман Анатолійович
здобувач вищої освіти ступеня
бакалавра Національної академії
внутрішніх справ, м. Київ*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ДО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Відповідно до ч. 2 ст. 55 ГК України суб'єктами господарювання є господарські організації, зареєстровані в установленому законом порядку, а також фізичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані як підприємці [1]. В свою чергу, виходячи із аналізу положень указаної статті, до господарських організацій відносяться: 1) юридичні особи, створені відповідно до ЦК України, тобто, всі юридичні особи приватного права, оскільки цей кодекс регулює створення саме цього виду юридичних осіб (ч. 3 ст. 81 ЦК України); 2) комунальні та інші підприємства, створені відповідно до ГК України; 3) інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку.

Таким чином, у законодавстві майже всі юридичні особи наділені правовим статусом суб'єктів господарювання. Виняток із визначеного законодавством кола суб'єктів господарювання становлять деякі юридичні особи публічного права, а саме органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 8 ГК України). Водночас є хибним висновок, що всі юридичні особи публічного права не мають правового статусу суб'єктів господарювання, оскільки низка юридичних осіб, на які у ЦК України прямо вказується як на юридичні особи публічного права, у ГК України визначаються як суб'єкти господарювання (державні та комунальні підприємства тощо).

У цій площині слід підтримати думку, висловлену у юридичній літературі, що Цивільний і Господарський кодекси України регулюють одні й ті ж самі питання щодо визначення суб'єкта господарювання по-різному. Така розбіжність у визначенні понять або відсутність їх тлумачення у Цивільному та Господарському кодексах на практиці обумовлює появу суперечливих висновків, які, безумовно, впливають на правозастосування [3, с.129–130].

Варто зазначити, що і у інших нормативно-правових актах, які регулюють правовідносини у сфері провадження господарської діяльності, існує також деяка суперечність та неоднозначність підходів щодо визначення правового статусу таких юридичних осіб як органи державної влади та органи місцевого самоврядування. На відміну від положень ч. 1 ст. 8 ГК України, згідно з якими, як вже зазначалося вище, указані юридичні особи не відносяться до суб'єктів господарювання, у статті 1 Закону України від 11 січня 2001 року «Про захист економічної конкуренції» органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності визнаються суб'єктами господарювання [4]. Крім того, у переліку Державного класифікатора України ДК 002:2004 «Класифікація організаційно-правових форм господарювання» серед організаційно-правових форм господарювання містяться «орган державної влади», «орган місцевого самоврядування» тощо [5].

Вбачається, що така суперечливість законодавчих приписів пояснюється тим, що хоча органи державної влади та органи місцевого самоврядування не мають статусу суб'єкта господарювання (ч. 1 ст. 8 ГК України), указані особи можуть бути учасниками господарських правовідносин та брати участь у господарській діяльності (ст. 2 ГК України).

Разом з тим, існування юридичної невизначеності приписів господарського законодавства щодо правового статусу таких юридичних осіб та відсутність єдиного підходу у господарському та цивільному законодавстві в урегулюванні досліджуваного питання ще раз підкреслює необхідність уніфікації, узгодження та гармонізації вітчизняного законодавства з метою однозначності застосування відповідних нормативних приписів.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
3. Рабінович А. В. Порівняльна характеристика Цивільного та Господарського кодексів України щодо суб'єктів господарювання /А. В. Рабінович // Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія : Юридична. – 2015. – Вип. 1. – С.121 –130.
4. Закон України «Про захист економічної конкуренції»: від 11.01.2001 р. № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12 – Ст. 64.

5. Державний класифікатор України «Класифікація організаційно-правових форм господарювання» ДК 002:2004, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28 травня 2004 р. № 97, зі змінами внесеними наказом Мінекономрозвитку України від 19 червня 2015 р. № 615 та від 23 лютого 2017 р. № 260 // Київ: Держспоживстандарт України – 2004.

*Каландей Вероніка Олександрівна
бакалавр, Університет державної
фіскальної служби України*

*Клименко Альона Андріївна
бакалавр, Університет державної
фіскальної служби України*

*Науковий керівник: Фоменко Юлія
Олександрівна, старший викладач
кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної
служби України*

ЕФЕКТИВНИЙ МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На сьогоднішній день, митний контроль є важливим та ефективним засобом забезпечення митної політики держави. Митні органи відповідальні за своєчасність та ефективність здійснення митного контролю, виявлення порушень митного законодавства України та міжнародних договорів та забезпечення дотримання юридичними та фізичними особами митних процедур і правил.

Згідно з Митним кодексом України, митний контроль - сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм Митного кодексу України, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку [1].

Митний контроль займає провідне місце в системі інструментів здійснення митної справи. Від ефективності застосованих процедур митного контролю до товарів, що переміщуються через митний кордон України, залежить повнота використання всього комплексу завдань, покладених на митні органи [2, с.26].

В умовах становлення та розвитку ринкових відносин в Україні,

глобалізації економічних відносин, а також інтеграції української економіки до світової економічної та фінансової системи, проблема організації та проведення митного контролю в системі фінансового контролю України набула особливої актуальності.

Одним із головних питань є наближення митного законодавства до міжнародних норм, правил та стандартів, у тому числі визначення рівня довіри митного органу до підприємств-резидентів, до яких під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності митними органами можуть бути встановлені форми й обсяги митного контролю, які сприятимуть спрощенню та прискоренню митних процедур.

Важливою системою економічних і правових заходів забезпечення економічної безпеки та національних інтересів України виступає система митного контролю, яка відіграє важливу роль у формуванні митної системи країни.

Митний контроль необхідно розуміти як специфічну діяльність митних органів України, що спрямована на реалізацію передбачених чинним законодавством завдань і функцій з метою дотримання юридичними і фізичними особами митного законодавства України, міжнародних угод України та інших нормативно-правових актів.

Митний контроль можна також визначати як одну з складових управлінської діяльності держави, яка має комплексний характер, та забезпечує національну безпеку. Серед багатоваріантності підходів до визначення сутності митного контролю можна виділити одну спільну рису: це система або сукупність заходів, дія яких направлена на запобігання переміщенню товарів через митний кордон із порушенням вимог митного законодавства.

Основна мета митного контролю – це забезпечення законного переміщення осіб, товарів та транспортних засобів через митний кордон, в тому числі повне та своєчасне адміністрування митних платежів. При цьому, варто зазначити, що державний фінансовий контроль у системі митних органів – це комплексний процес, у рамках якого на основі ризико-орієнтованого підходу державні контрольні органи здійснюють комплекс заходів, спрямованих на досягнення стійкості, повноти та своєчасності надходжень митних платежів до державного бюджету, а також забезпечують ефективність і результативність використання коштів бюджетного фінансування на утримання митних органів [3, с.258].

Митний контроль, який займає особливе місце в системі державного фінансового контролю, реалізується органами Державної фіскальної служби України на етапі переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, здійснення митних процедур щодо об'єктів контролю у процесі їх випуску у вільний обіг на митну територію країни і реалізація контрольно-перевірочних

заходів після випуску товарів у вільний обіг.

Посадові особи при здійсненні митного контролю наділені державно-владними повноваженнями при виконанні посадових обов'язків і керуються Митним кодексом України та митним законодавством України.

Головними їх функціями у сфері фінансового контролю є: адміністрування бюджетних надходжень у вигляді податкових та митних платежів; забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України справи; створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених Митним кодексом України, Податковим кодексом України та іншими актами законодавства України.

На основі проведеного аналізу, можна визначити основні проблеми, які перешкоджають проведенню ефективного митного контролю в Україні: наявність прогалин у нормативно-правових актах; ризикоорієнтована система відбору суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до митного контролю; недосконала система інформаційної взаємодії суб'єктів, що приймають участь у митному контролі.

Задля ж забезпечення ефективності державної політики в сфері державної митної справи реформуванню підлягає митна система України. Зокрема, одними із основних напрямків такого реформування є вдосконалення організації митного контролю в пунктах пропуску, сприяння транзиту та розвиток матеріально-технічної бази для забезпечення митного контролю.

При цьому виділимо наступні шляхи їх реалізації: скорочення часу митного контролю в пунктах пропуску; вдосконалення системи процедур контролю; будівництво та технічне переоснащення пунктів пропуску через державний кордон; належне матеріальне забезпечення органів доходів і зборів; технічне оснащення об'єктів митної інфраструктури. До останнього відносяться мінімізація митних і прикордонних формальностей; спрощення митного оформлення транзиту товарів, нарощування обсягів транзиту; створення комфортних умов для громадян при перетині кордону, особливо в нічний час; здійснення прикордонних і митних формальностей по принципу «єдиної зупинки» в пункті пропуску однієї з сторін; будівництво пунктів пропуску через державний кордон; оснащення пропускних пунктів технічними засобами контролю; розвиток

мережі пропускних пунктів через кордон; створення умов для швидкого та зручного перетинання кордону.

Отже, забезпечення ефективності митного контролю має на меті організацію митних органів з іншими державними органами, що здійснюють контроль на державному кордоні, розробка нових систем захисту результатів митного оформлення, удосконалення митних забезпечень та форм їх застосування, підготовку проєктів з питань розвитку митної системи, аналіз діючих форм і методів митного контролю, а також заходів підвищення їх ефективності.

Література:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. №4495-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4495-17>
2. Науменко В. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / В. П. Науменко, П. В. Пашко, В. А. Руссков., 2006. – 394 с. – (2-ге). – (ISBN 966-346-132-2).
3. Цветков В. Державний контроль: нові погляди на його сутність і призначення / В. Цветков // Управління розвитком. - 2014. - № 2(78). - С. 257-261.

*Передерій Ольга Валеріївна
студентка 6 курсу, Київський
національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

*Науковий керівник: Кулага Еліна
Вікторівна, доцент, кандидат
юридичних наук, Київський
національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Біржова торгівля є одним із основних видів оптової торгівлі та є важливою для економіки країни, тому без розвитку біржової торгівлі в Україні, неможливий розвиток ринкової економіки. Вона забезпечує переливання капіталу з однієї сфери до іншої, залучення вільних інвестицій. Масштаби вітчизняного фондового біржового ринку є незначними порівняно з країнами Європи та США, що

вказує на його низьку ефективність. Тому дослідження питань правового регулювання діяльності фондових бірж, шляхів їх розвитку, а також аналіз сучасного стану бірж в Україні є актуальним, особливо для пошуку можливих шляхів вирішення проблем функціонування фондових бірж.

Виклад основного матеріалу. Рівень розвитку біржової торгівлі є важливим індикатором конкурентоспроможності економіки країни. Стабільна та ефективна діяльність фондових бірж сприяє покращенню інвестиційного клімату в країні, розвитку національного бізнесу та дозволяє здійснювати стратегічне планування розвитку економіки.

Відповідно до даних, оприлюднених на офіційному сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, станом на 31.12.2018 в Україні діє 5 фондових бірж: ПрАТ "Фондова біржа "ПЕРСПЕКТИВА", ПАТ "Фондова біржа ПФТС", ПрАТ "Українська міжбанківська валютна біржа", АТ "Українська біржа", ПрАТ "Фондова біржа "ІННЕКС" [4].

Якщо звернутися до аналітичних даних розвитку фондового ринку, розміщених НКЦПФР, то можна простежити, що протягом 2018 року порівняно з 2017 роком обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі збільшився на 26,7% (або на 55,1 млрд грн) (січень-грудень 2017 року – 205,8 млрд грн). А за результатами торгів на організованому ринку протягом січня-серпня 2019 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами склав 205,75 млрд. грн, отже, порівняно з даними аналогічного періоду 2018 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі збільшився на 17,63% (січень-серпень 2018 року – 175 млрд. грн.) [4].

Також варто відмітити, що в Україні, для сприяння розвитку фондового ринку існують асоціації. Наприклад, Асоціація «Українські фондові торговці» - виконує функції об'єднання та саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку, приймає участь у створенні та підготовці проектів законодавчих та нормативних актів, надає консультаційну підтримку своїм членам, а також компаніям, які збираються отримати ліцензію на здійснення торгівлі цінними паперами [5].

Щодо позитивних зрушень у роботі НКЦПФР, то 15.02.2018, було схвалено нову редакцію двох нормативно-правових актів, які регламентують торгівлю цінними паперами на фондових біржах – Положення про функціонування фондових бірж та Положення про порядок реєстрації змін до правил фондової біржі. Всі ці зміни сприятимуть підвищенню прозорості біржової торгівлі, відповідальності фондових бірж, покращенні якості розкриття інформації емітентами та, відповідно, більшій поінформованості інвесторів.

Кількість бірж в Україні більше, ніж у країнах із розвинутою ринковою економікою, але пряма залежність (чим більше бірж, тим високо ефективнішим є ринок цінних паперів в країні) не працює [6, с. 172]. Чисельність неефективних бірж і є однією з проблем біржової діяльності України, оскільки їх кількість не означає, що кожна з них здійснює діяльність та приносить прибуток.

Ряд науковців пропонує для уникнення надмірного втручання в роботу бірж застосувати принцип самоврядування, а функцію контролю зазначити в положеннях Антимонопольного комітету, для того щоб забезпечити належний рівень конкуренції при проведенні біржових торгів [7, с. 7].

Основними законами, що регулюють біржову діяльність в Україні є закони: «Про товарну біржу» і «Про цінні папери та фондовий ринок». Прийнято цілий ряд змін до законів, але не врегульованим лишається ряд питань, наприклад, щодо біржових угод (їх видів, особливостей). Однак важливо не лише прийняти закони і врахувати в них всі потреби сучасного ринку, а й створити механізм реалізації та контроль за їх дотриманням і належним функціонуванням.

Гострою проблемою біржового ринку є нерозуміння суб'єктами господарської діяльності переваг біржової торгівлі, відсутність необхідних знань та недостатня поінформованість щодо технології та переваг біржової діяльності. Доцільним є популяризація біржі та ознайомлення суб'єктів господарювання з перевагами та особливостями їх діяльності.

Також актуальною проблемою залишаються застарілі технології, що використовуються у біржовій торгівлі, адже запровадження новітніх технологій, дозволить запобігти основним ризикам та уникнути можливості збою систем чи зупинки опрацювання інформації, необхідної для безперешкодного провадження торгівельного процесу.

Висновки. Фондові біржі є важливим елементом в інфраструктурі сучасної ринкової економіки. За допомогою фінансових інструментів, а саме: цінних паперів біржа забезпечує роботу ринку та дозволяє простежувати сучасний стан ділової активності в окремих галузях та економіці країни в цілому, складати економічні прогнози, обраховуються показники динаміки курсових цін, індексів активності, ринкової капіталізації та ринкової вартості підприємств.

Отже, біржова діяльність має важливу роль в фінансово-економічній системі країни, але для того щоб ця галузь мала змогу ефективно функціонувати, необхідно розробити нові нормативні та удосконалити чинні законодавчі акти, які врегульовують діяльність фондових бірж, потрібна суттєва технічної модернізації, застосування сучасних біржових технологій.

Проаналізувавши сучасний стан фондового ринку, можна простежити позитивні зрушення у розвитку вітчизняного біржового ринку, але стан біржової діяльності в Україні значно відрізняється від загальноприйнятих у світі стандартів і правил.

Список використаних джерел:

1. Вавдійчик І. М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017, № 15. С. 182-185.
2. Закон України «Про товарну біржу» № 1957-ХІІ від 10.12.1991 (зі змінами)
3. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23.02.06 №3480-IV.
4. Національна Комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Асоціації «Українські фондові торгівці» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aust.com.ua/CiliDiyal.aspx>
6. Резнік Н. П. Особливості функціонування та перспективи розвитку біржової діяльності в Україні. *Науковий вісник НУБІП* №247, 2016. С. 265-277.
7. Танклевська Н. С., Руснак А. В., Карнаушенко А. С. Перспективи державного регулювання розвитку біржового ринку в Україні. *Агросвіт*. 2018 № 7. С. 3-7.

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

Fadeieiva Dariia
second-year-student of Yaroslav Mudriy
National Law University

PROBLEMS IN PROTECTING INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

At present days intellectual property rights have become a challenging issue in international trade. For some, the theft of these rights amounts to significant commercial losses that must be minimized. For others, the aggressive assertion of these rights in domains that impact basic human rights is creating vulnerabilities in the poorest nations that are unacceptable. It's not always easy to protect intellectual property because failure to consider intellectual property issues can result in large or fatal losses when pursuing international markets. The consequences of being unprepared should not be underestimated—setting up joint ventures, distribution networks and other strategic alliances represents a significant undertaking when protecting one's intellectual property (IP). Yet protection from potential partners and in-country representatives provides no safeguard from the entire realm of pirates, counterfeiters and other dubious characters that have made it their business to profit at someone else's expense. It is a phenomenon that goes far beyond losses for right-owners or individual companies but extends to the well-being and survival of entire sectors and national economies.

The information technology sector is particularly vulnerable to this problem. Indeed, according to the Business Software Alliance, based in the United States, more than half of the world's personal computer users—57 percent—admit they pirate software (which includes 31 percent who say they do it “all of the time” or “most of the time”). The first place in terms of commercial value of pirated software belongs to the U.S. - \$9.7 bln., the second and the third place occupied by China and Russia respectively. Moreover, the Ukraine's market value of pirated software reached \$647 mln. and occupies the second place among countries of central and eastern Europe. The commercial value of pirated software in Ukraine, unfortunately, almost constantly increasing, despite the fact that using pirated software leads to criminally responsible, remains the Ministry of Education and Science of Ukraine. Therefore, the problem of fighting software piracy in our country is not limited to just hope actions form state institutions and law enforcement agencies, it has already become a problem of the whole society.

Global traders need to invest time and resources into protecting intellectual property. One option is to seek protection in individual countries separately by applying directly to national intellectual property offices. Each application may have to be translated into a prescribed language, which is

usually the national language. National applications fees need to be paid, and it may be necessary to engage an IP agent or lawyer to ensure the application meets national requirements. Some countries of the European Union have established regional agreements for obtaining IP protection for an entire region with a single application. Examples of regional IP offices include the European Patent Office, the Office for Harmonization in the International Market and the Eurasian Patent Office.

Although the theft of intellectual property represents a real problem in some sectors (e.g. music, motion pictures, software, etc.), the extension of protecting intellectual property rights into other important sectors, such as food and medicine, has become a highly controversial issue. The WTO's Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) negotiated in the 1986–1994 Uruguay Round, introduced intellectual property rules into the multilateral trading system for the first time that require member nations to respect intellectual property rules. While it may sound straightforward, this rule set is quickly creating ethical challenges that are threatening too many less developed nations. For example, it is argued that some countries, such as the United States, Canada, China, issue patents too quickly without much research on whether or not the invention is truly the first instance of this idea.

To draw the conclusion, it can be said surely that in recent decades, there has been a movement toward creation of global standards and rules for intellectual property. As the world has progressed and become more interconnected, the challenges that intellectual property rights face are significant. In an economically globalized world where information can be instantly sent to anyplace over the Internet, without regard for countries' borders, location-based rules are increasingly irrelevant and unenforceable. The exclusive role of intellectual property as one of the most important economic and legal forms of their reflection, implementation and inclusion economic processes are undoubtedly one of the most urgent tendencies that cause the need for scientific research, aimed at finding ways of recovery and development economics on an innovative basis.

*Тарандюк Анастасія Юріївна
студентка 6 курсу юридичного
інституту, Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Галузь медицини є однією з тих, де особливе ставлення має місце до правової охорони винаходів, оскільки відповідні винаходи є не тільки показником певного науково-технічного прогресу, але і мають

безпосередній вплив на покращення стану здоров'я, профілактику захворювань та боротьбу зі збудниками таких хвороб. Тобто відсутність патентної системи в даній галузі призвела б до зупинки інновацій.

У Законі України «Про лікарські засоби» фактично відсутнє розмежування поняття речовини та лікарського засобу, що призводить до їх ототожнення, виходячи із самого визначення лікарського засобу. Своєю чергою, процес створення саме лікарського засобу визнається творчим. Відповідний закон передбачає право автора подати заявку до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності на одержання патенту на лікарський засіб, а підставою видачі патенту є позитивний висновок зазначеного органу щодо його патентоспроможності [2]. Таким чином, спеціальний закон визначає лікарські препарати об'єктом права інтелектуальної власності, а саме об'єктом права промислової власності, зважаючи на те, що засвідченням прав на лікарський засіб, виходячи з положень законодавства, може стати патент.

Т.Ю. Ключко у своїй роботі зазначає, що через технічне ототожнення лікарського засобу із речовиною Законом України «Про лікарські засоби» визначено, що будь-який лікарський препарат, який створений творчою працею фізичної особи, може отримати правову охорону як об'єкт права інтелектуальної власності, однак, тут слід чітко розмежовувати поняття результату творчої діяльності та результату творчої діяльності, який може отримати правову охорону як об'єкт права інтелектуальної власності [6, с. 22-23]. По-перше, згідно ч. 1 ст. 418 Цивільного кодексу України право інтелектуальної власності визнається правом особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності [1]. Однак, не кожен результат творчої діяльності визнається об'єктом права інтелектуальної власності, а тільки той, який відповідає вимогам Цивільного кодексу України, а результати творчої діяльності, які з якихось причин не стали об'єктом охорони прав інтелектуальної власності, можуть бути визначені об'єктами цивільного права, проте не права інтелектуальної власності [6, с. 23].

Важливо звернути увагу на те, що для введення лікарських засобів у цивільний оборот необхідно пройти процедуру їх державної реєстрації, яка є законодавчо регламентованою, разом з тим відповідна процедура не є взаємопов'язаною із поданням заявки та отриманням патенту на винахід або корисну модель та здійсненням майнових прав на такі об'єкти протягом строку дії відповідного патенту. Як свідчить судова практика саме проведення державної реєстрації лікарського засобу іноді стає причиною порушення прав власника патенту на винаходи або корисні моделі.

Однак, охорона лікарського засобу через систему патентного права залишається найбільш ефективною. В той же час така охорона має свої особливості. По-перше, як відомо основним нормативним актом, який встановлює порядок реєстрації, видачі та припинення патенту на винахід

(корисну модель) є Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». Згідно ст. 459, 460 Цивільного кодексу України, та спеціального закону у сфері патентування об'єктом винаходу (корисної моделі) у сфері медицини може бути речовина або процес. Наприклад, у процесі застосування лікарського препарату було встановлено можливість його використання для лікування інших хвороб, ніж тих, для яких розроблений лікарський засіб. Разом з тим, власником патенту на новий спосіб застосування лікарського засобу (речовини) не обов'язково може бути власник первинного патенту, але і особа, яка встановила нове призначення раніше відомої речовини. З цього виходить, що важливо приділяти увагу дослідженню лікарського препарату не тільки на предмет можливих побічних ефектів на організм людини, але і для гарантування патентного захисту такого лікарського засобу.

Уваги потребує питання розмежування винаходу від корисної моделі. Зокрема, патент на винахід видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід, в якій встановлюється його відповідність умовам патентоздатності, а патент на корисну модель – лише за результатами формальної експертизи. Проте така практика не є притаманна більшості країн, за якої охороняється корисна модель. Я погоджуюсь з тезою А. Васильєвої, яка зазначає, що патент, а особливо на лікарські засоби, головною метою яких є лікування або профілактика захворювань у людей, не може видаватися без проведення експертизи або з проведенням лише формальної експертизи [5].

По-друге, ч. 3 ст. 30 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» допускає можливість застосування запатентованої лікарської речовини без згоди власника патенту, а саме з метою забезпечення здоров'я населення, оборони держави, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства Кабінет Міністрів України може дозволити використання запатентованого винаходу (корисної моделі) визначеній ним особі без згоди власника патенту (деклараційного патенту) у разі його безпідставної відмови у видачі ліцензії на використання винаходу (корисної моделі) [3]. При цьому відповідний дозвіл підлягає скасуванню у випадку припинення існування обставин, через які його було видано, а власнику патенту сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) [3]. Зважаючи на це, якщо питання стосується здоров'я населення, то дія виключних прав на певний лікарський препарат підлягає обмеженню на час дії надзвичайних обставин, визначених законодавством. Сам же Порядок надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі), що стосується лікарського засобу, затверджений постановою Кабінету Міністрів від 4.12.2013 р. № 877, який адаптував українське законодавство до вимог Європейського Союзу в частині примусового ліцензування [4].

По-третє, у сфері медицини наявні як оригінальні лікарські засоби (референтні), які зазвичай охороняються патентами, так і генеричні

препарати (непатентовані). Як наголошується в юридичній літературі, для узгодження національного законодавства з Угодою про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі – Угода ТРІПС) рекомендується передбачати гарантії для захисту суспільних прав, аналогічних тим, що містяться в Угоді ТРІПС. Відповідні гарантії включають обов’язкове ліцензування і залучення патентованих лікарських засобів для виробництва генеричних препаратів [7, с. 92].

Отже, аналізуючи патентну охорону в Україні у фармацевтичній сфері, можемо сказати, що це є одним із найефективніших способів захисту компаній, які виводять на ринок дійсно інноваційні лікарські препарати, однак, вона потребує реформування з метою приведення у відповідність положенням Угоди про асоціацію та відповідності засадам пріоритету прав людини, разом з тим, враховуючи інтереси компаній щодо створення сприятливих правил, які передбачають максимально достатній захист, спрямований на заохочення фармацевтичних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
2. Про лікарські засоби : Закон України від 04 квітня 1996 р. № 123/96-ВР. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22. – Ст. 86.
3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3769-XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
4. Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі), що стосується лікарського засобу : постанова Кабінету міністрів України від 4 грудня 2013 р. № 877. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 97. – Ст. 3577.
5. Васильєва А. Проблеми та законодавчі ініціативи вдосконалення системи патентування. / А. Васильєва / Юридична газета онлайн. – 2019. – № 24 (678). – [Електронний ресурс]. – URL:<http://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/likarski-zasobi-.html>.
6. Клочко Т. Ю. Цивільно-правовий режим лікарських засобів як об’єктів прав інтелектуальної власності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. / Таїсія Юріївна Клочко. – К., 2016. – 200 с.
7. Кодинець А. О. Правова охорона лікарських засобів у системі інтелектуальної власності. / А. О. Кодинець // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 5. – Т. 1. – С. 91–94.

*Кушнір Ірина Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри обліку і аудиту, професор
кафедри економіки та
підприємництва Міжнародної
Кадрової Академії*

*Бабицька Аліна Андріївна
студентка ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Побудова моделі антикорупційної діяльності в Україні може мати свої національні особливості та засновані на національних підходах положення. Однак, не лише десятиліттями продовжує перебувати на нижніх щаблях світових утворень у сфері антикорупційної діяльності. Так, Україна примудрилася набути лише один додатковий бал за результатами світового Індексу сприйняття корупції CPI. У всесвітньому рейтингу Україна посідає 130 місце зі 168 позицій поруч з Іраном, Камеруном і Парагваєм [1, С.24].

Передусім слід відзначити основні характеристики пожвавлення процесів долучення України до міжнародних антикорупційних мереж та систем. У зв'язку з набуттям для України чинності Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією з 2006 р. Україна стала сороковим членом спеціалізованої міжнародної інституції GRECO та зобов'язалася брати участь у процесі взаємної оцінки у рамках зазначеної ініціативи.

Іншим вагомим показником міжнародно-правового поступу України стала імплементація Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, згідно з якою питання протидії корупції лежить переважно у кримінально-правовій площині і передбачають посилену відповідальність.

Ще однією платформою співробітництва у сфері запобігання та протидії корупції є Організація економічного та соціального розвитку (ОЕСР), і зокрема, її Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії.

Центробіжною віссю цих актів є Конвенція ООН проти корупції 2003 р. Конвенція – це антикорупційний документ глобального значення, який визначив пакет стандартів, заходів та правил, які всі країни можуть застосувати для удосконалення своїх правових норм та режимів державного регулювання у сфері боротьби з корупцією.

Шляхи впровадження міжнародних підходів у протидію корупції не обмежуються загальними пропозиціями щодо оцінки законодавства, а спрямовані на справжню уніфікацію антикорупційного законодавства. Така уніфікація розглядається як одне з головних міжнародно-правових зобов'язань держав-членів GRECO [2, С.36].

Відповідно до міжнародної практики виокремлюють три моделі спеціалізованих інституцій із протидії корупції: багатоцільові спеціалізовані органи, наділені правоохоронними повноваженнями та превентивними функціями; служби протидії корупції у структурі органів кримінальної юстиції; інституції із запобігання корупції, розроблення політики і координації дій. Вважається, що за умов загрозливих масштабів корупції найприйнятнішою є модель багатоцільових інституцій.

Перспективною новацією є, на нашу думку, впровадження в українську антикорупційну політику апробованих прокурорських механізмів Австралії: кримінальної відповідальності іноземних корпорацій за підкуп посадових осіб України, угод з юридичними особами про свідчення у корупційних кримінальних провадженнях з можливістю уникнення відповідальності із пролонгованим періодом дії та умовами доведення до кінця провадження і подальшої прозорості економічної діяльності, ініціювання фонду антикорупційної підтримки свідків корупції за переважної участі коштів транснаціональних бізнесових корпорацій.

Література:

1. Антикорупційне законодавство: міжнародні стандарти та їх запровадження в Україні: метод. посіб. / укл. В.І. Григор'єв, М.А. Микитюк, Г.О. Гончарук. – К. : КМДА, 2013. – 92 с.
2. Лавренюк Ю.Ф. Пріоритетні напрями антикорупційної політики України / Ю.Ф. Лавренюк // Державне управління. – 2014. – 1(1). – С. 35-37.

*Кушнір Ірина Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри обліку і аудиту, професор
кафедри економіки та
підприємництва Міжнародної
Кадрової Академії*

*Нечепоренко Віталій Миколайович
студент ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Систематизація досліджень щодо зародження та розвитку державного фінансового контролю (ДФК) в Україні свідчить про те, що ДФК пройшов декілька етапів розвитку і все ще перебуває на стадії вдосконалення та трансформації з урахуванням надбань світової практики й потребує спеціального дослідження. Елементи наведеного історичного досвіду можуть бути використані на сучасному етапі розвитку державності та у запобіганні й протидії корупції в Україні.

Особливе місце в системі ДФК [1, С.15] займає вищий орган контролю державних фінансів. Так, в країнах ЄС характер взаємодії між суб'єктом та об'єктом контролю, державний контроль поділяється на: зовнішній та внутрішній. Зовнішній контроль здійснюється відповідним органом, не пов'язаним з об'єктом контролю відносинами влади та підпорядкування. Внутрішній контроль здійснюється в рамках відносин між вищестоячими та нижчестоячими органами, підпорядкованими виконавчій владі. У роботі йдеться про систему самоконтролю держави та систему контролю суспільства за виконавчою владою.

Аналіз законодавчих, нормативно-правових актів, які регламентують правове регулювання відносин у сфері ДФК в Україні свідчить, що в кожному з існуючих нині напрямів цього контролю напрацьована відповідна законодавча база, яка в основному забезпечує організаційно-функціональні потреби контролюючих органів.

До головних недоліків стану зовнішнього ДФК в Україні слід віднести:

неможливість запобігти використанню бюджетних коштів не за цільовим призначенням;

несвоєчасне та не повне повернення бюджетних кредитів і позик;

безсистемність і невпорядкованість дій контролюючих органів;

відсутність скоординованого плану заходів по здійсненню ДФК як за надходженням доходів до всіх рівнів бюджетної системи, так і за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів;

відсутність дієвого механізму застосування відповідальності та санкцій до порушників фінансової дисципліни[2, С.245].

Всі перелічені недоліки сприяють розквіту корупції в кругах чиновників, що використовують бюджетні кошти не за призначенням.

Нажаль, цілісна система ДФК на сучасному етапі розвитку в нашій державі ще не склалася, хоча її основні елементи вже функціонують. Проте вони діють розрізнено в умовах недосконалої і суперечливої нормативно-правової бази, яка регламентує їх діяльність.

ДФК в Україні до цього часу досі не має системного характеру і не забезпечує виконання тих завдань, які повинен виконувати як на макро-, так і на мікрорівні; законодавчо ніде не закріплено та не розтлумачено поняття ДФК.

Дієвий ДФК здатний забезпечити запобігання незаконному та неефективному використанню фінансових ресурсів держави, протидіяти корупції державі.

Література:

1. Дрозд І.К. Система фінансово-економічного контролю в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора ек. наук: 08.06.04./ І.К. Дрозд. – К., 2016. – 33 с.
2. Іванова І.М. Реформування системи державного фінансового контролю / І.М. Іванова // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 245.

*Паученко Альбіна Леонідівна
директор ПП «Лайтнінг-кір»,
магістр Центральноукраїнського
інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

СУЧАСНЕ ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження розвитку антикорупційного законодавства в сучасний період важливо для встановлення тенденцій, закономірностей його формування, що, в свою чергу, дозволить Україні зробити висновки щодо ефективності обраної законодавчої політики держави у сфері протидії корупційній злочинності.

Аналіз законодавства України в сфері протидії корупційній злочинності свідчить, що за період існування незалежної України на

державному рівні приймалися відповідні закони, видавались укази, розпорядження, розроблялись і затверджувались концепції та програми боротьби з корупційною злочинністю. Однак масштаби корупції в Україні залишалися досить значними. Законодавчий процес у сфері протидії злочинності і корупції часто виглядав занадто повільним, непослідовним і заполітизованим.

Щорічно КМУ затверджував плани заходів щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією, однак ці заходи фактично повторювалися з року в рік та мали формальний характер. Так, Указом Президента України [2] було визначено питання посилення боротьби з корупцією та іншими злочинами у сфері економіки.

Основним антикорупційним нормативно-правовим актом в Україні був Закон України «Про запобігання і протидії корупції», який визначав основні засади запобігання та протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин.

Відповідно до змін, внесених до Кримінального кодексу України пунктом 2 розділу II «Прикінцевих положень» Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», нині діють норми, якими посилено кримінальну відповідальність за вчинення корупційних злочинів. Крім того, КК України доповнено приміткою до ст. 45, у якій визначено поняття «корупційний злочин».

Новелою КК України є те, що стаття 354, серед іншого, передбачає відповідальність за підкуп працівника державного підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою. Крім цього, Закон розширює межі застосування диспозицій корупційних правопорушень. Відповідні положення стосуються випадків, коли корупційна дія відбувається в інтересах третьої сторони.

Окрім зазначених змін до кримінально-процесуального законодавства запропоновано також нову редакцію ст. 359 КК України, чинне формулювання якої, як свідчить її аналіз, звужує можливості приватної ініціативи для реальної протидії корупціонерам. Також запропоновано відповідне коригування ст. 87 КПК України, щоб наділити приватних осіб можливостями, подібними до тих, які мають компетентні органи, що провадять досудове розслідування і збирають доказову базу, відповідно до повноважень, наданих їм КПК України, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», зокрема одержують аудіовізуальні докази, з використанням спеціальних технічних засобів [1; 3; 4].

Аналізуючи також чинне кримінальне законодавство, не можливо не зупинитися на такому аспекті, як включення примітки, яка містить перелік корупційних злочинів, до ст. 45 КК України. Подальші дослідження привели нас до висновку, що виокремлення такого виду злочинів, як корупційні, для використання на практиці та в кримінально-правовій науці є не стільки недоцільним, скільки практично неможливим. Звичайно, ці злочини схожі з точки зору їх правових особливостей,

сутності, спільності ознак злочинних корупційних діянь і мають такі спільні ознаки, як суб'єкти злочину, сфери вчинення, об'єктивна і суб'єктивна сторона складу злочину. Проте з цього приводу перше, на що потрібно звернути увагу, те, що розділи Особливої частини КК сформовані за ознаками основного безпосереднього об'єкта певних злочинів, а цей елемент корупційних злочинів не завжди збігається. Отже, до окремого розділу Особливої частини КК можна включати лише корупційні злочини, які посягають на однаковий основний безпосередній об'єкт – порядок суспільних відносин у частині забезпечення авторитету державних органів влади. А такі злочини у вітчизняному кримінальному законодавстві вже об'єднані в розділ XVII КК України. Але існує і ряд інших злочинів, які можуть мати корупційну спрямованість, але інший основний безпосередній об'єкт посягання (наприклад, у ст. 139 КК України «Ненадання допомоги хворому медичним працівником», таким об'єктом є порядок суспільних відносин у частині забезпечення охорони життя і здоров'я людини. Проте, у випадку вчинення цього злочину з метою отримання неправомірної вигоди додатковим об'єктом може бути авторитет органів державної влади, а сам злочин матиме корупційний характер). Потрібно також врахувати те, що корупційні злочини можуть вчинюватися, окрім спеціальних суб'єктів, також особами, які наділені ознаками лише загального суб'єкта злочину. Таким чином, особливістю корупційних злочинів є те, що, незважаючи на низку спільних ознак, вони можуть бути складовими й інших видів злочинів. Так, вони можуть належати до злочинів проти основ національної безпеки України, власності, виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина, проти правосуддя, у сфері господарської діяльності, службової діяльності, військових злочинів. З цих причин, частина цих злочинів може бути визнана безумовно корупційними, а частина – лише за наявності певних умов їх вчинення. Так, безумовно, корупційними є злочини, всі ознаки яких вказують на їх корупційний характер і визначені в законі чи впливають з його змісту [6]. Так, відповідно до чинного КК України до таких корупційних злочинів можуть бути віднесені: статті 364, 364-1, 365 та багато інших (статті 365-2, 366, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 370, 191, 344, 354, 191, 351, 356, 358, 372, 375, 376, 381-1, 388, 422).

Враховуючи зазначене вище, виключається можливість об'єднати всі корупційні злочини в одному розділі Особливої частини КК України. На підтвердження цієї думки можна навести як приклад зарубіжний досвід виокремлення корупційних злочинів в зарубіжних кримінальних кодексах. Частина з досліджених зарубіжних кримінальних кодексів містить окремі розділи, до яких включено норми, що визначають покарання за корупційні злочини. Так, Закон про кримінальне право Ізраїлю містить главу «хей» «Злочини в сфері хабарництва», яка включає норми, що передбачають відповідальність за отримання хабара, отримання хабара через посередника, пропозицію хабара, вимагання хабара. Глава 6 «Хабарництво і торгівля впливом» КК Аргентини передбачає такі

злочини, як давання хабара, отримання хабара, отримання хабара через посередника, допущення себе підкупити. У главі 5 «Про хабарництво» КК Іспанії передбачено відповідальність за отримання хабара, отримання хабара через посередника, вимагання хабара. До КК Китайської Народної Республіки включено главу 8 «Корупція і хабарництво», яка містить норми, що передбачають відповідальність за такі корупційні злочини, як давання хабара, хабарництво на виборах і окремо за корупцію. Глава 3 «Хабарництво» КК Туреччини передбачає відповідальність за давання хабара, посередництво у хабарництві, пропозицію хабара. У КК Швейцарії міститься розділ 19 «Хабарництво», згідно з нормами якого відповідальність передбачена за давання хабара, допущення себе підкупити та вимагання хабара. Норми глави 25 «Злочини, що полягають у хабарництві» КК Японії встановлюють кримінальну відповідальність за посередництво у хабарництві. Крім того, КК Австралії взагалі містить три розділи, які включають у себе норми, що встановлюють відповідальність за злочини у сфері хабарництва (розділ 70 «Хабарництво іноземних публічних посадових осіб», розділ 141 «Хабарництво», розділ 142 «Злочини, пов'язані з хабарництвом»); також і КК Франції містить декілька розділів, статті яких встановлюють покарання за корупційні діяння («Про пасивну корупцію і торгівлю впливом, вчинених особами, що займають публічну посаду», «Про активну корупцію і торгівлю впливом, вчинені приватними особами», «Про пасивну корупцію», «Про активну корупцію»), а також розділ, що окремо встановлює покарання для юридичних осіб [6].

Як правило, до цих розділів вказаних зарубіжних кримінальних кодексів включено такі норми, які передбачають відповідальність за отримання хабара, давання хабара, посередництво в хабарництві, в деяких з них – пропозиція хабара тощо. Потрібно також зазначити, що деякі зарубіжні кримінальні кодекси не містять структурних частин, до яких було б включено норми, що передбачають відповідальність за корупційні злочини, але все-таки окремі статті цих кодексів передбачають притягнення до кримінальної відповідальності: КК Австрії – за хабарництво на виборах, КК Бельгії – за давання хабара, пропозицію хабара, отримання хабара через посередника, вимагання хабара; КК Республіки Корея – за отримання хабара, посередництво при отриманні хабара, допущення себе підкупити та пропозицію хабара; КК ФРН – за отримання хабара. Таким чином, вивчення зарубіжного досвіду свідчить, що окремі розділи кримінальних кодексів містять норми, що передбачають кримінальну відповідальність лише за найтипівіші безумовно корупційні злочини.

Література:

1. Андрушко П. П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України / Андрушко П. П. – К. : Атіка, 2012. – 332 с.

2. Анохіна Л. С. Кримінологічні дослідження детермінанти хабарництва / Л. С. Анохіна // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2007. – Т. 20 (59). – № 1. – С. 73–78.
3. Бочарников И. В. Зарубежный опыт противодействия коррупции [Електронний ресурс] / И. В. Бочарников. – Режим доступу : www.budgetrf.ru/Publications/
4. Бусол О. Ю. Національні антикорупційні стратегії та участь громадськості в протидії корупції в країнах Центральної та Східної Європи / О. Ю. Бусол // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія «Юриспруденція». – 2014. – № 6/3. – Т. 1. – С. 60–63.
5. Камлик М. І. Корупція в Україні / М. І. Камлик, Є. В. Невмержицький. – К. : Знання, КОО, 1998. – 179 с.
6. Кваша О. О. Корупція та організована злочинність: обґрунтування взаємозв'язку / О. О. Кваша // Правова держава : Щорічник наукових праць. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2010. – Вип. 21. – С. 335–342.

*Черняєва Олександра Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки та управління
підприємством, Навчально-науковий
інститут менеджменту, економіки
та фінансів Президентського
університету ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

*Філішкан Євген Вадимович
студент ПрАТ «ВНЗ «МАУП»*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН: ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ

В умовах розбудови України як правової і демократичної держави, розвитку громадянського суспільства корупція є однією з найголовніших проблем, масштаби якої дозволяють визначати її як загрозу національній безпеці.

Функціонування механізму боротьби та запобігання корупції має забезпечувати високий рівень реалізації прав і свобод громадян у відповідній сфері, який є індикатором розвитку правової держави та громадянського суспільства в Україні.

Основним чинником ефективної боротьби з корупцією є функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції[1, С.15; 2, С.6].

Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання і протидії корупції – це спеціальний процес діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо створення належних умов реалізації, охорони та захисту прав і свобод громадян від протиправних корупційних дій, який здійснюється шляхом застосування спеціальних заходів адміністративно-правового характеру.

Структуру адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання і протидії корупції складають обов'язкові елементи. До яких належать: норми права; акти реалізації норм права; правовідносини; та факультативні, до числа яких належать: юридичні факти правосвідомість, акти тлумачення адміністративно-правових норм, правовий режим законності, гарантії забезпечення прав і свобод.

Кожний елемент адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян має особливе значення у боротьбі з корупцією.

Норма права як обов'язковий елемент адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції – це загальнообов'язкове правило поведінки, встановлене державою з метою регулювання адміністративних відносин у всіх сферах державної діяльності для виявлення корупційних правопорушень, усунення їх наслідків, ліквідацію корупційних ризиків та інших умов, що сприяють вчиненню корупційних правопорушень. Акти реалізації норм права у сфері запобігання та протидії корупції є механізмом втілення адміністративно-правових норм у відповідні правовідносини, який знаходить своє вираження у реальній поведінці суб'єктів правовідносин.

Сучасний стан реалізації прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції характеризується наявністю численних проблем: недосконалість нормативно-правової бази, недостатньо високий рівень правосвідомості представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; низький рівень інформованості громадськості щодо проектів рішень органів державної влади, які можуть безпосередньо вплинути на стан реалізації прав та свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції.

Основою для розбудови ефективної системи забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції є послідовна імплементація стандартів міжнародних інституцій в національне законодавство, а також розроблення та впровадження відповідних

механізмів на рівні законів та підзаконних нормативно-правових актів України.

Література:

1. Алмаші І.М. Реалізація прав людини в Україні: монографія / І.М.Алмаші. – Ужгород: Видавничий центр Закарпатського інституту ім.А.Волошина ПрАТ ВНЗ «МАУП», 2015. – 226 с.
2. Скулиш Є. Шляхи подолання корупції в Україні / Є. Скулиш // Юридичний вісник України. – 2011. – №32. – С. 6 – 7.

ЗМІСТ

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

**Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія
політичних і правових вчень**

***Нечепуренко Богдан Юрійович* ПРАВОВЕ ВИРІШЕННЯ
МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ.....3**

***Пуляєвська Марина Євгенівна, Скорик Яна Валеріївна* ОСОБЛИВОСТІ
ПОБУДОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ.....5**

***Скрипниченко Юрій Федорович* ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ НА
ХАРКІВЩИНІ В 1941-1943 РР.....7**

***Сухонос Володимир Вікторович* СЕРЕДНЬОВІЧНЕ ЧИНОВНИЦТВО
ХРИСТІЯНСЬКИХ КРАЇН: ДВІ ОСНОВНІ МОДЕЛІ.....10**

***Третяк Віталія Олександрівна* НОРМАТИВНЕ РЕГЛАМЕНТУВАННЯ
ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У ВИХОВАННІ ПІДРОСТАЮЧОГО
ПОКОЛІННЯ.....13**

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Міжнародне право**

***Maxurov Aleksey Anatolyevich* COORDINATING LAWS IN THE
CURRENT LAW OF THE ISLAND OF MEN.....18**

***Коробка Ярослав Васильович* ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ
ПРАВІ.....19**

***Олещук Ольга Святославівна* ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК
СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....22**

***Піть Ігор Юрійович* ДО ПИТАННЯ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРАВ ЛГБТ-СПІЛЬНОТ.....25**

Статко Дар'я Олександрівна ПРОБЛЕМИ НАРОДНОГО ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СЬОГОДЕННІ.....	28
Фадєєва Дарія Сергіївна СОМАТИЧНІ ПРАВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД РЕГЛАМЕНТАЦІЇ.....	31
Ходико Валерія Ігорівна КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В ІНТЕРЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	33
Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення	
Єсіна Ганна Валентинівна ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА РИНКУ УКРАЇНИ.....	36
Горкуша Євгеній Валентинович ОСОБЛИВОСТІ ОBOB'ЯЗКОВОГО ВИДУ СТРАХУВАННЯ.....	38
Горностай Ірина Володимирівна ЗАБЕЗПЕЧИТИ НАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ЗОBOB'ЯЗАНЬ – ОBOB'ЯЗОК БОРЖНИКА.....	41
Гуйван Петро Дмитрович ДО ПИТАННЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ОЗНАК НЕЗАЛЕЖНОГО СУДОЧИНСТВА. ПОЗИЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	43
Гуральський Назар Романович ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	47
Динник Олександр Анатолійович ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИМИ СПОСОБАМИ.....	50
Кирпатенко Ірина ПРОБЛЕМАТИКА СТРАХОВИХ ДОГОВОРІВ.....	52
Киянчук Анжеліка Іванівна ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВОМІРНОГО ВОЛОДІННЯ РІЧЧЮ.....	54
Клочко Олександр ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ.....	58

Колеснік Олена Юрійвна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕНСІЙ ЗА ОСОБЛИВІ ЗАСЛУГИ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ.....	60
Крікало Олена Богданівна ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ.....	63
Куберська Валерія ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	67
Мовчан Марина ОСОБЛИВОСТІ ПРИДБАННЯ НЕРУХОМОСТІ ІНОЗЕМЦЯМИ В УКРАЇНІ.....	68
Орлов Олександр Глібович НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИМИ ДОГОВОРАМИ.....	70
Попович Марія Євгеніївна МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПЕРЕСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ.....	73
Шило Владислава ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ШЛЮБНИХ ДОГОВОРІВ.....	76
Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура	
Yakimtsova Oleksandra INTELLECTUAL PROPERTY – THE FOUNDATION OF AN INNOVATIVE DEVELOPMENT MODEL.....	78
Бордонос Надія Володимирівна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕНДЕНЦІЙ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	80
Кохтюк Вікторія Андріївна ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ПОРУШЕННІ ПОРЯДКУ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНУ ЧИ КЛІТИНИ ЛЮДИНИ.....	83
Савченко Максим Володимирович РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК ЕВОЛЮЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	86

Фадєєва Дарія Сергіївна ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	90
Якимцова Олександра Дмитрівна БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА У ФРАНЦІЇ.....	94
Якимцова Олександра Дмитрівна ПРИТЯГНЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	96
 Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право	
Ільченко Юлія Павлівна ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	99
Зарецька Зоряна Максимівна БЛАГОДІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	103
Кадебська Елеонора Володимирівна, Лопоха Василь Васильович НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ.....	107
Корж Дмитро Юрійович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ МОДЕЛІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	109
Красовська Олена Борисівна ОКРЕМІ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЇ «АДВОКАТ».....	111
Курас Ольга Станіславівна СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	113
Маринів Наталія Анатоліївна ПРЕЗУМПЦІЯ ДОБРОСОВІСНОСТІ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ.....	114
Трухан Володимир Юрійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНУ «ІМІДЖ».....	119

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Гнатів Михайло Володимирович ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО РИНКУ ЗЕМЛІ.....	121
Голова Віталій Петрович ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	123
Палійчук Володимир Богданович ВПЛИВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ НА ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ.....	126
Середа Світлана Іванівна РЕГУЛЮВАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН І РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	129
Токарчук Олександр Ігорович СТАН ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НАД ТЕРИТОРІЄЮ УКРАЇНИ.....	132
Чайка Роман Анатолійович ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НАСЕЛЕННЯ.....	135
 Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право	
Антоненко Тетяна Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ.....	137
Боровська Ірина Анатоліївна, Затилюк Герман Анатолійович ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ДО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	141
Каландей Вероніка Олександрівна, Клименко Альона Андріївна ЕФЕКТИВНИЙ МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	143
Передерій Ольга Валеріївна ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ.....	146

Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право

<i>Fadeieiva Dariia</i> PROBLEMS IN PROTECTING INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS.....	150
---	------------

<i>Тарандюк Анастасія Юріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ.....	151
--	------------

Антикорупційна діяльність

<i>Кушнір Ірина Миколаївна, Бабицька Аліна Андріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ.....	155
---	------------

<i>Кушнір Ірина Миколаївна, Нечепоренко Віталій Миколайович</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	157
---	------------

<i>Паученко Альбіна Леонідівна</i> СУЧАСНЕ ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	158
---	------------

<i>Черняєва Олександра Олександрівна, Філішкан Євген Вадимович</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН: ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ.....	162
--	------------

Підписано до друку 07.12.2019р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 100 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net

